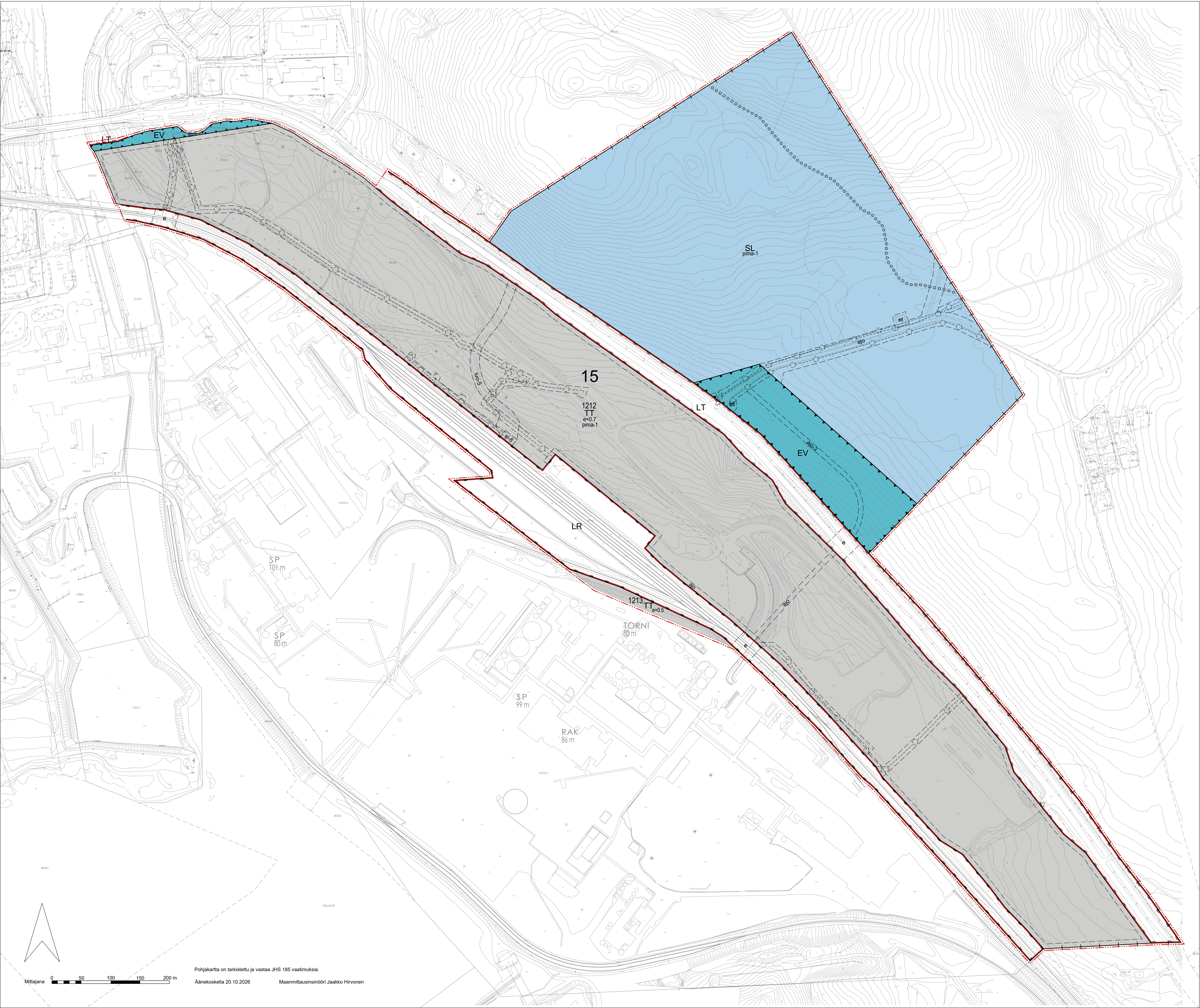

ASEMAKAAVAMERKINNÄT JA MÄÄRÄYKSET:

- TT

Toeillisuusrakennusten korttelialue.
- LT

Maantien alue.
- LR

Rautatiealue.
- EV

Suojajhveralue.
- SL

Luonnonsuojelualue.
- 3 m

3 m kaava-alueen rajan ulkopuolella oleva viiva.
- +

Kaupungin- tai kunnanosan raja.
- Korttelin, korttelinosan ja alueen raja.
- Osa-alueen raja.
- Ohjeellinen alueen tai osa-alueen raja.
- Ohjeellinen tontin/rakennuspaikan raja.
- 15

Kaupunginosan numero.
- 1212

Korttelin numero.
- e=0.7

Tehokkuusluku eli kerrosalan suhde tontin/rakennuspaikan pinta-alaan.
- Rakennusala.
- sl-8

Alueen osa, jolla sijaitsee luonnonsuojelun 78 §:n 2 momentin nojalla suojettava lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikka. Lisääntymis- ja levähdyspaikkaa ei saa hävittää eikä heikentää.
- luo-5

Luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä alue. Puustoisena säilytettävä alue, joka tulee säilyttää lepakolle tärkeänä kuku- ja siirtymisreitteinä. Alueelle ei saa sijoittaa voimakasta kenovalaistusta. Ulkovaistusta alueella tulee välttää kesäkaaan (lokuukuu- eiokuu).
- et

Yhdyskuntateknistä huoltos palvelujen rakennusten ja laitteiden rakennusala.
- ajo

Ohjeellinen ajoyhteys.
- ajo-2

Ajoyhteys. Yhteys sitova, sijainti ohjeellinen.
- o o o o o

Ulkoliireitti.
- Ohjeellinen johtoa varten varattu alueen osa.
- pima-1

Rakennuspaikan maaperän pilaantuneisuus tulee tutkia ja pilaantuneet alueet kunnostaa ympäristöviranomaisen hyväksymien suunnitelmien mukaisesti ennen rakennustöiden aloittamista.
- e

Ertasoristelys.
- Ajoneuvollistymän ikimääräinen sijainti.

YLEISMAÄRÄYKSET:

Suogavyöhyke

Kaava-alue kuuluu suunnittelun mukaisiin piiriin kuuluvan konsultointiyhtiökeskeeseen. Suunnitellaessa riskille alttien toimintojen sijoittamista konsultointiyhtiökeskeelle on pyydettyä palo- ja pelastusviranomaisen sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) lausunto.

Hulevedet

Tehdäsalueella muodostuvat hulevedet tulee kerätä ja johtaa hallitusti niin, ettei hulevesistä aiheudu maaperän tai pintaveden pilaantumisvaaraa.

Ajoneuvoliikenteelle tarkoitettuihin pihaj- ja pysäköintialueilla muodostuvat hulevedet käsitellään oij- ja heikennetysalueissa.

Hulevesisuunnitelma tulee esittää rakennuslupapöytäkirjan tai tarvittaessa ympäristöluvan hakemisen yhteydessä. Kerkkaalien ja mahdollisten samentusvesien käsittely ja kertyminen suunniteltava sellaiseksi, että kerkka-alueja ei pääse maaperään tai pintaveteen. Sadevesiviemäreiden tulee olla suojettavissa.

HISKINMÄEN ASEMAKAAVA

Asemakaavan muutos koskee:

15. kaupunginosan kortteleita 1212, 1214, 1215, 1216 sekä virkistys-, suojajvier-, liikenne- ja katualueita.

Asemakaava koskee:

Tiloja/tilan osia: 992-871-1-4, 992-895-0-642, 992-403-5-50, 992-402-1-71 sekä 992-403-2-63.

Asemakaavalla ja asemakaavan muutoksella muodostuu:

15. kaupunginosan kortteit 1212, 1213 (osa) sekä rautatie-, liikenne-, luonnonsuojelu-, virkistys- ja erityisalueita.

Tällä asemakaava-alueella tonttijako muodostetaan ohjeellisena.

<div><div></div><div>ÄÄNEKOSKEN KAUPUNKI</div></div>		992 15/6	
Alueen nimi ja suunnitelma		Vireilletulo KH 28.8.2019	
HISKINMÄEN ASEMAKAAVA		Nähtävillä MRA 306	12.2. - 11.3.2020
Mittakaava 1:2000		Nähtävillä MRA 275	22.6. - 12.8.2022
Päiväys 2.11.2026		Kaupunginvaltuusto ---20--- § ---	
Suunnittelija Ramboll Finland oy		Maria Niemi, insinööri (AMK) Suunnittelija	
Ramboll		Minna Lehtonen, FM Kaavan laatija (YKS 575)	
Kansikatu 5B 33100 Tampere www.ramboll.fi			

Tämä kaavakartta on Äänekosken kaupunginvaltuuston hyväksymän päätöksen mukainen.

Äänekoskella

Hallintosihteeri Tuula Ruuska

Pohjakartta on tarkistettu ja vastaa JHS 185 vaatimuksia.

Äänepöytäkirja 20.10.2026

Maanmittausinsinööri Jaakko Hirvonen

Vastaanottaja
Äänekosken kaupunki

Asiakirjatyyppi
Kaavaselostus

Päivämäärä
2.11.2026

ÄÄNEKOSKEN KAUPUNKI

HISKINMÄEN ASEMAKAAVA

ÄÄNEKOSKEN KAUPUNKI
HISKINMÄEN ASEMAKAAVA

Tarkastus	26.10.2026
Päivämäärä	2.11.2026
Laatija	Tanja Konstari (luonnosvaihe), Laura Kömi (ehdotusvaihe)
Tarkastaja	Minna Lehtonen
Hyväksyjä	Nina Marjoniemi, kaavoituspäällikkö – Äänekosken kaupunki
Kuvaus	Asemakaavan selostus, joka koskee 2.11.2026 päivättyä kaavakarttaa

SISÄLTÖ

1.	Perus- ja tunnistetiedot	1
1.1	Perustiedot	1
1.2	Tunnistetiedot	2
2.	Tiivistelmä	3
3.	Lähtökohdat	3
3.1	Asemakaavan tavoitteet	3
3.2	Alueen yleiskuvaus	3
3.3	Luonnonympäristö	5
3.4	Liikenne ja tekninen huolto	8
3.5	Rakennettu ympäristö	12
3.6	Rakennettu kulttuuriympäristö	19
3.7	Palvelut	20
3.8	Maanomistus	20
3.9	Ympäristön häiriötekijät	20
4.	Suunnittelutilanne	22
4.1	Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet	22
4.2	Maakuntakaava	22
4.3	Yleiskaava	23
4.4	Asemakaava	24
4.5	Rakennusjärjestys	25
4.6	Selvitykset ja suunnitelmat	25
5.	Asemakaavan suunnittelun vaiheet	26
5.1	Asemakaavan suunnittelun tarve ja käynnistäminen	26
5.2	Osallistuminen ja yhteistyö	26
6.	Asemakaavan kuvaus	29
6.1	Kaavaratkaisu	29
6.2	Mitoitus	30
7.	Kaavan vaikutukset	31
7.1	Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön	31
7.2	Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon	31
7.3	Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin	31
7.4	Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen	32
7.5	Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön	33
8.	Asemakaavan toteutus	34

Liitteet

- Liite 1. Asemakaavan seurantalomake
- Liite 2. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
- Liite 3. Äänekosken tehdasalueen asemakaavan luontoselvitys, Ramboll Finland Oy 2019
- Liite 4. Rautatieasemaselvitys, Ramboll Finland Oy, 2020
- Liite 5. Äänekoskentien liittymätarkastelut, Ramboll Finland Oy, 2019
- Liite 6. Hiskinmäen asemakaava-alueen lepakoiden talvikartoitus, 2020
- Liite 7. Vastineraportti 6.6.2022 (luonnosvaihe)
- Liite 8. Äänekoski: Vanha asemarakennus ja aseman makasiini - Lepakkoselvitys 2023, (Ramboll Finland Oy)
Äänekoski: Vanha asemarakennus ja aseman makasiini – Lepakkoselvitys 2023 ja 2024
- Liite 9. Vastineraportti 2.11.2026 (ehdotusvaihe)

Taustamateriaali

- Äänekoski 2030 osayleiskaavan selostus liitteineen
- Äänekosken ja Suolahden taajamien laajennusalueiden luontoselvitys (Suunnittelu-keskus Oy, 2006)
- Metsäliiton ja Vapon biodieselhanke – Äänekosken liito-oravaselvitys (Essnature, 2010)
- Muistio maastokäynnistä tilalle Kanta-Mannila RN:O 28:36 (Äänekoski, Paadentai-pale) (Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskus, 2013)
- Ääneniemen koillisrannan asemakaavan luontoselvitys. (TMI Pohjanmaan Luonto-tieto, 2014)
- Luontoselvitys, Liito-orava (Sweco, 2015)
- Luontoselvitys Äänekosken Mörtinrannassa (Agriborealis osk., 2017)
- Äänekosken modernin rakennusperinnön inventointi (Keski-Suomen museo, 2014)
- Museoviraston rakennusinventointi, Wahlmanin talo
- Luontoselvitys Äänejärven alueelle (Latvasilmu osk, 2022)
- Maantie 642 (Äänekoskentie) tiesuunnitelma, Äänekosken sillan uusiminen ja liittymäjärjestelyt

1. PERUS- JA TUNNISETIEDOT

1.1 Perustiedot

Asemakaavan muutos koskee:

15.kaupunginosan kortteita 1212, 1214 ja 1215, 1216 sekä virkistys-, suojaviher-, liikenne- ja katualueita.

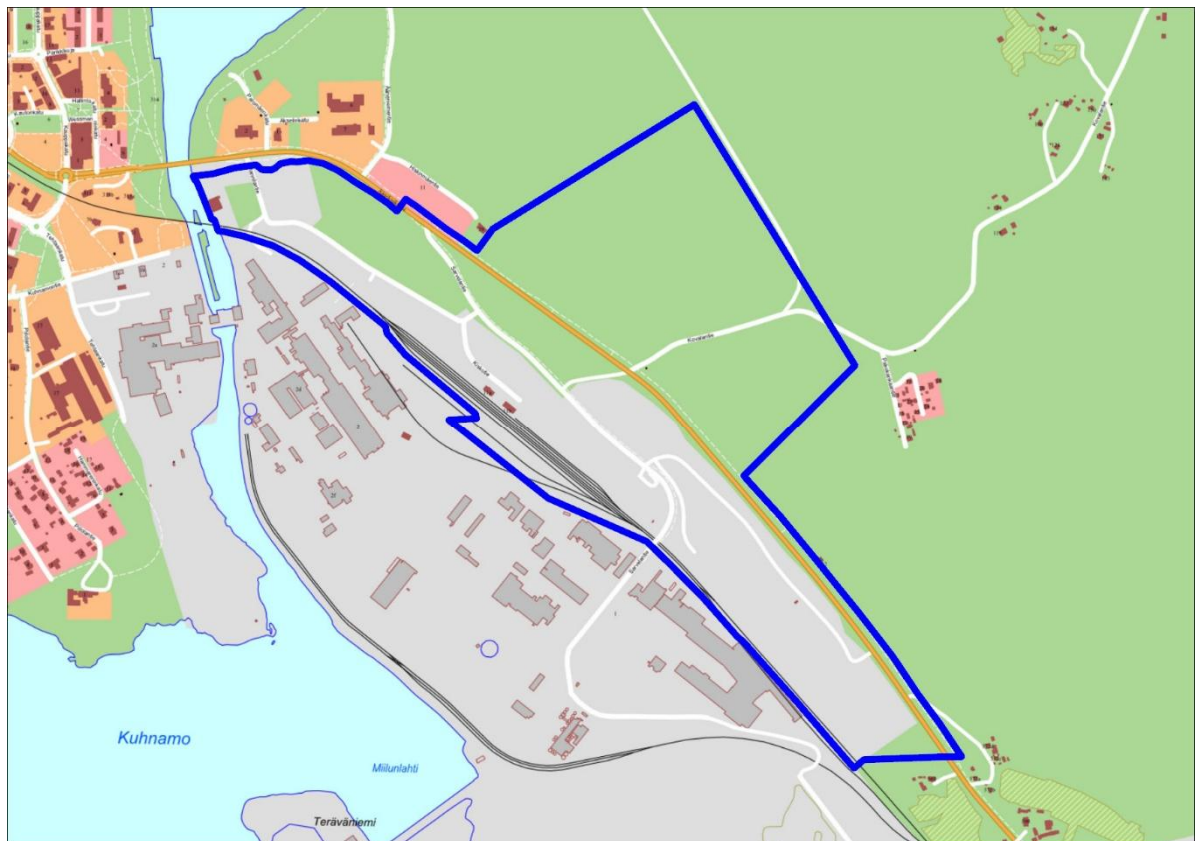
Asemakaava koskee:

Tiloja / tilan osia 992-871-1-4, 992-895-0-642, 992-403-5-50 sekä 992-402-1-71 sekä 992-403-2-63

Asemakaavalla ja asemakaavan muutoksella muodostuu:

Korttelit 1212, 1213 (osa) sekä rautatie-, liikenne-, luonnonsuojelu-, virkistys- ja erityisaluetta.

Asemakaava-alue sijaitsee Hiskinmäen ympäristössä, Äänekosken keskustasta lähimmillään noin 0,5 kilometriä ja enimmillään noin 2,5 kilometriä kaakkoon.

Kuva 1. Suunnittelun kohteena olevan alueen likimääräinen sijainti rajattuna opaskarttapohjalla. ¹

¹ Lähde: Äänekosken kaupunki 2026

1.2 Tunnistetiedot

Alueen nimi	Hiskinmäki
Kunta	Äänekosken kaupunki
Kaavan nimi	Hiskinmäen asemakaava
Kaavalaji/toimenpide	Asemakaava ja asemakaavan muutos
Yhteystiedot	
Kaavoittaja:	Äänekosken kaupunki Kaavoituspalvelut Hallintokatu 4, 44100 Äänekoski
Yhteyshenkilö:	Kaavoituspäällikkö Nina Marjoniemi p. 040 717 7479 s-posti: nina.marjoniemi@aanekoski.fi
Konsultti:	Ramboll Finland Oy Kansikatu 5B 33100 Tampere
Kaavan laatija:	FM Minna Lehtonen p. 050 372 8523 s-posti: minna.lehtonen@ramboll.fi
Vireilletulo- ja hyväksymispäivämäärät:	Vireilletulo 28.8.2019 Kaupunginhallitus 2.11.2026 Kaupunginvaltuusto 9.11.2026

2. TIIVISTELMÄ

Suunnittelualue on osittain asemakaavoitettua. Suunnittelualue on pääosin Metsä Board Oyj:n omistuksessa. Kiinteistöt 992-871-1-4, ja 992-895-0-642 ovat valtion katu- ja rata-alueita.

Asemakaavan muutos koskee teollisuusrakennusten korttelialuetta (TT), varastorakennusten korttelialuetta (TV-1), opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialuetta (YO), autopaikkojen korttelialuetta (LPA), yleistä pysäköintialuetta (LP), rautatiealuetta (LR), suojaviheraluetta (EV), puistoa (VP-1), yleisen tien aluetta (LT) sekä katualuetta. Suunnittelualueen kaavoittamaton osa on nykyisin valtaosin metsäaluetta sekä liikennöintialuetta.

Asemakaavalla ja asemakaavan muutoksella muodostuu teollisuusrakennusten korttelialuetta (TT), luonnonsuojelualue (SL), yleisen tien aluetta (LT), rautatiealuetta (LR) sekä suojaviheraluetta (EV).

Suunnittelualueen pinta-ala on noin 100,4 hehtaaria.

Kaavoitushanke on käynnistetty Metsä Group Oyj:n aloitteesta. Äänekosken kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 19.8.2019 § 183 kaavoituksen käynnistämisestä. Kaavan vireilletulosta on kuulutettu 28.8.2019.

3. LÄHTÖKOHDAT

3.1 Asemakaavan tavoitteet

Kaavan laatimiseen on ryhdytty Metsä Board Oyj:n aloitteesta. Kaavan tavoitteena on osoittaa alueelle asemakaavassa teollisuustoiminnalle varattua aluetta. Tavoitteena on lisäksi mahdollistaa alueelle toimivat liikennöintiratkaisut. Lisäksi kaavamutoksessa tarkistetaan alueen nykyiset asemakaavamerkinnät.

Kaavan laadinnassa otetaan huomioon alueelta havaittujen direktiivilajien elinympäristöt tarpeellisin kaavamerkinnöin.

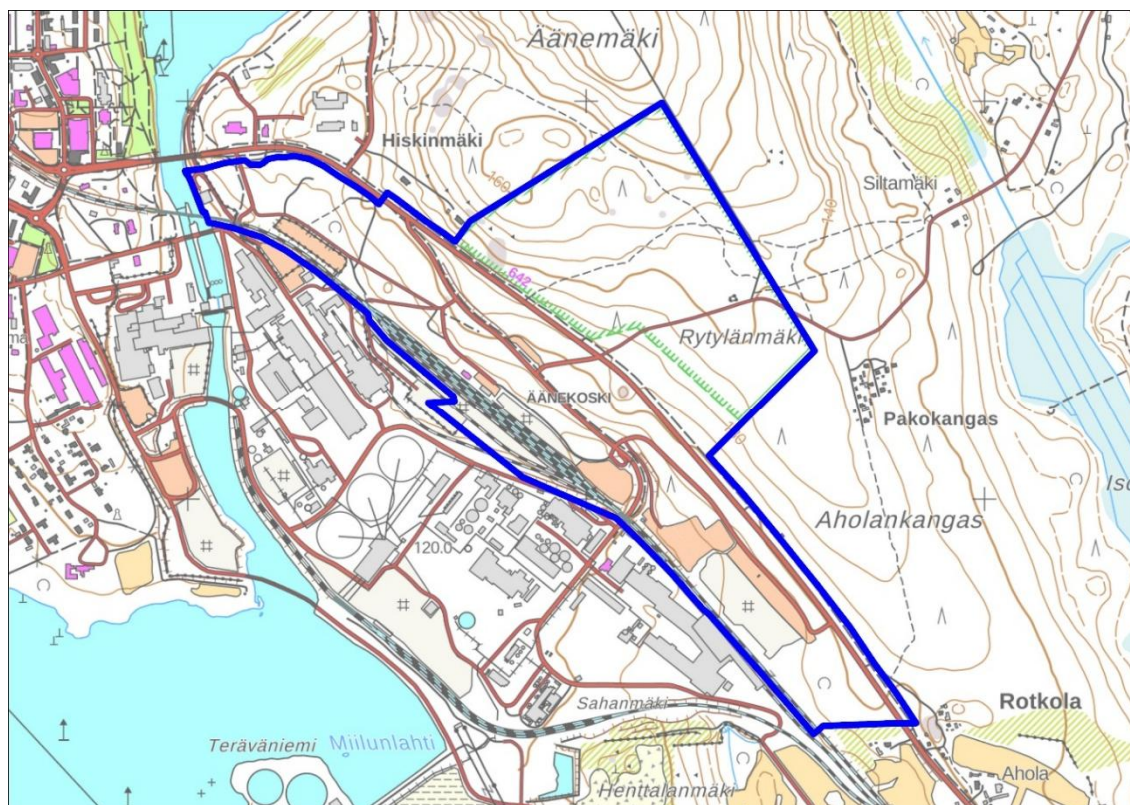
3.2 Alueen yleiskuvaus

Suunnittelualue sijaitsee Hiskinmäen alueella nykyisen metsäteollisuusalueen yhteydessä ja lähi-alueilla Äänekoskentien varrella. Alue sijaitsee Äänekosken keskustasta lähimmillään noin 0,5 kilometriä ja enimmillään noin 2,5 kilometriä kaakkoon. Suunnittelualue on pinta-alaltaan noin 100,4 hehtaaria. Alue rajautuu lännessä rautatiehen, luoteessa Häränvirran siltaan, pohjoisessa ja idässä Äänekoskentiehen sekä metsäalueeseen ja etelässä metsäalueeseen.

Suunnittelualueen kaavoittamaton osa on nykyisin valtaosin metsäaluetta sekä liikennöintialuetta. Kaavamutosalue on pääosin teollisuusalueeksi kaavoitettua, mm. liikennöinti- ja pysäköintialueena käytettävää aluetta sekä lisäksi piha- ja yleisen tien aluetta. Alueen eteläosassa on 1940-luvulla rakennettu rautatieasema, joka on nykyisin tavaraliikennekäytössä. Alueen luoteisosassa kosken itärannalla on biotuotetehtaan raakavedenottamo.

Alueen pohjoisosasta on viime vuosien aikana purettu pois entisen lukion rakennuksia sekä radan varresta vanhoja puurivitaloja. Wahlmannin talo ja ns. Hiskin mökki on siirretty pois alueelta.

Suunnittelualueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee rautatien länsipuolella metsäteollisuuden tuotantolaitosten rakennuksia sekä alueen koillis- sekä kaakkoispuolella Äänekoskentien varrella muutamia asuinrakennuksia.

Kuva 2. Ote maastokartasta. Suunnittelualueen raja on esitetty sinisellä. ²

Kuva 3. Ote ortokuvasta. Suunnittelualueen raja on esitetty sinisellä. ³

² Lähde: MML 2026

³ Lähde: MML 2026

3.3 Luonnonympäristö

Suunnittelualueella tai sen välittömässä lähiympäristössä ei kaavahankkeen aloittamisen ajankohdalla sijainnut luonnonsuojelu- eikä Natura-alueita. Kaavaprosessin aikana Äänekoskentien pohjoispuolelle perustettiin yksityinen luonnonsuojelualue, josta tarkemmin sivulla 6 kohdassa liito-orava.

Kasvillisuus ja eläimistö

Suunnittelualueelta on laadittu kevään, kesän ja syksyn 2019 aikana luontoselvitys (liite 3, Ramboll Finland Oy), jossa selvitettiin alueen mahdolliset luontoarvot sekä esitettiin suosituksia alueen maankäytölle. Selvityksessä havainnoitiin alueella mahdollisesti esiintyvät uhanalaiset lajit ja luontotyypit sekä metsälakikohteet, arvioitiin metsän ikää, rakennetta ja luonnontilaisuutta sekä kartoitettiin putkilokasvien osalta valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten -, direktiivi -, rauhoitettujen -, erityissuojeltujen - ja Suomen kansainvälisten vastuulajien esiintyminen alueella. Osana luontoselvitystä laadittiin lepakkoselvitys (yksi kartoituskerta) ja keväällä 2019 laadittiin liito-oravaselvitys. Suunnittelualueen raja on laajentunut kaavan vireilletulon jälkeen liito-oravaselvityksen perusteella.

Suunnittelualueella on laajoja metsäisiä alueita: lehtometsää sekä lehtomaisia, tuoreita ja kuivahkoja kangasmetsäalueita. Etenkin pohjoisosan lehdoilla kulttuurivaikutteisuus on selvästi havaittavissa: puusto on aukkoista ja pusikkoa on harvennettu. Eteläosan lehtomainen kangas on ainoa alueen luonnontilaisen kaltainen luontotyyppi. Alueella on käenkaali-mustikkatyyppin luonnontilaisen kaltaista lehtomaista kangasta. Alueen puusto on kuitenkin luonnontilaista metsäaluetta tasaisempi ja latvuserkos tasarakenteisempi. Lisäksi alueelle sijoittuu vain vähän lahoppua. Lehtomaiset kankaat on luokiteltu Etelä-Suomessa sekä koko Suomen alueella vaarantuneeksi (VU) luontotyyppiä.

Suunnittelualueelta ei havaittu uhanalaisia tai huomionarvoisia kasvilajeja.

Lepakot:

Vuonna 2019 laaditussa luontoselvityksessä alueen pohjoisosasta havaittiin lepakkoja Äänekoskentien, Sarvelantien ja Mannilantien rajaamalta metsäalueelta vanhojen rakennusten läheisyydestä. Lepakkohavaintojen läheisyyteen sijoittuvia rakennuksia pidettiin potentiaalisina lepakoiden talvehtimis- ja lisääntymis- ja levähdyspaikkoina. Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n nojalla kielletty ja edellyttää poikkeuslupaa.

Koska lepakoita kartoitettiin syksyllä 2019 laaditun selvityksen yhteydessä vain yhtenä yönä, selvityksessä suositeltiin kattavamman lepakkoselvityksen tekemistä alueelle seuraavana kesänä tarkempien ja vertailukelpoisempien tulosten saamiseksi. Yhden kartoituskerran tulokset eivät anna riittävää kuvaa alueen lepakkoyleisyyden koosta, koostumuksesta tai alueellisesta sijoittumisesta. Kartoituksen perusteella alueelle ei voitu rajata erityisiä lepakkoalueita. Jotta lepakot voitaisiin huomioida alueen kehittämisessä, tulisi alueelta tehdä uusi, vähintään kolme kartoituskertaa sisältävä lepakkoselvitys.

Suunnittelualueella toteutettiin talvella 2020 asemakaavan laadintaan liittyen lepakoiden talvikartoitus alueella sijaitseviin vanhoihin, purettaviin rakennuksiin. Selvityksen tavoitteena oli tarkistaa, sijoittuuko purettaviin rakennuksiin luonnonsuojelulain 78 §:n mukaisia lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Selvityksessä rakennuksista etsittiin horrostavia lepakoita, sekä jälkiä niiden edelliskesäisestä oleilusta. Alueelta tarkistettiin yhteensä 6 rakennusta; Wahlmannin talo ja sen piharakennus, vanha autotalli, viinankeittobunkkeri, vanha asemarakennus ja aseman makasiini.

Tarkastetuista rakennuksista ainoastaan vanhasta rautatieasemarakennuksesta havaittiin jälkiä lepakoiden kesäaikaisesta oleilusta. Lepakon jätöksiä havaittiin asemarakennuksen ullakkotilasta. Horrostavia lepakoita ei havaittu. Kaikkien tarkastettujen rakennusten arvioitiin olevan vähintään osittain lepakoille soveltuvia kesäaikaisia lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Koska lepakoiden jätöksiä havaittiin kuitenkin vain asemarakennuksesta, voidaan arvioida, että alueen lepakkokanta

on mahdollisesti harvalukuinen tai lepakot suosivat piilopaikkoinaan luonnosta löytyviä puunkoloja yms.

Vuonna 2023 selvitettiin uudelleen aktiivikartoituksella lepakoiden mahdollista lisääntymis- ja levähdyspaikan olemassaoloa vanhassa asemarakennuksessa sekä sen makasiinissa. Lisäksi selvitettiin rakennusten läheisyydessä esiintyvää lepakkolajistoa sekä sen yleistä lepakkoaktiivisuutta. Selvityksiä täydennettiin vanhan asemarakennuksen osalta vuonna 2024, jolloin rakennuksesta selvitettiin sen toimimista lisääntymis- ja levähdyspaikkana lepakoille.

Vuoden 2024 rakennuksen tarkastuksessa havaittiin paljon lepakoiden jätöksiä sekä hyönteisjäämiä vanhan asemarakennuksen ullakkotilasta. Havaintojen perusteella voidaan todeta, että rakennus toimii lepakkoyhdyskunnan päiväpiilona ja luokan I lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkana. Luonnonsuojelulain (78 §) mukaan lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Suomi liittyi Euroopan lepakoiden suojelusopimukseen vuonna 1999 (SopS 104/1999). Tämä EUROBATS-sopimus velvoittaa osapuolimaita huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännöllä, Suomessa tämä on toteutettu luonnonsuojelulailla. Sopimuksen mukaan osapuolimaiden tulee muun muassa tunnistaa lepakoille tärkeät kohteet ja suojella ne häirinnältä ja tuhoutumiselta. Kohteelle haettiin talvella 2025 luonnonsuojelulain 83 § mukaisesti poikkeamislupaa lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämistä ja hävittämistä varten paikalliselta ELY-keskukselta. Lupa- ja valvontavirasto antoi keväällä 2026 hakemuksesta päätöksen, jonka mukaan se ei täytä luonnonsuojelulaissa määriteltyjä poikkeuslupan myöntämisen perusteita ja poikkeuslupaa ei voida myöntää.

Liito-oravat:

Keväällä 2019 laaditussa liito-oravaselvityksessä (Ramboll Finland Oy) havaittiin liito-oravan papanoita suunnittelualueella yhteensä 19 puun tyveltä. Suunnittelualueelle sijoittuvista papanapuuista *kaksi oli todennäköisiä liito-oravan pesäpuita*. Papanahavaintojen ja metsikön ominaisuuksien perusteella suunnittelualueelle rajattiin yhteensä *neljä liito-oravan elinympäristöä* ja *kaksi ominaisuuksiltaan liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä*.

Pohjoisin elinympäristöistä on kapeanomainen ja sijoittuu Sarvelantien länsipuolelle, Mannilantiestä pohjoiseen. Elinympäristöalueella kasvaa muutamia järeitä kuusia aivan Sarvelantien kapeudessa. Lisäksi elinympäristöalueen ulkopuolelle jäävällä Mannilantien ja Sarvelantien rajaamalla metsäalueella kasvaa runsaasti liito-oraville soveltuvaa ruokailupuustoa; järeitä koivuja ja haapoja. Tältä alueelta ei kuitenkaan tehty papanahavaintoja. Lisäksi selvityksessä arvioitiin liito-oravien todennäköiset kulkuyhteydet elinympäristöjen välillä tarkastelualueen sisällä ja suunnittelualueen ulkopuolelle. Myös alkuperäisen suunnittelualueen ulkopuolelta, Äänekoskentien itäpuolelta, rajattiin *yksi liito-oravan elinympäristö*, jolta havaittiin *yksi todennäköinen liito-oravan pesäpuu* sekä papanoita kuuden muun puun tyveltä.

Suunnittelualueen keskelle sijoittuvat elinympäristöt, joista havaittiin liito-oravan pesäpuut, voidaan tulkita liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi. Myös alkuperäisen suunnittelualueen ulkopuolelle, Äänekoskentien pohjoispuolelle, sijoittuu *yksi lisääntymis- ja levähdyspaikaksi tulkittava liito-oravan elinympäristö*. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 78 §:n nojalla kielletty.

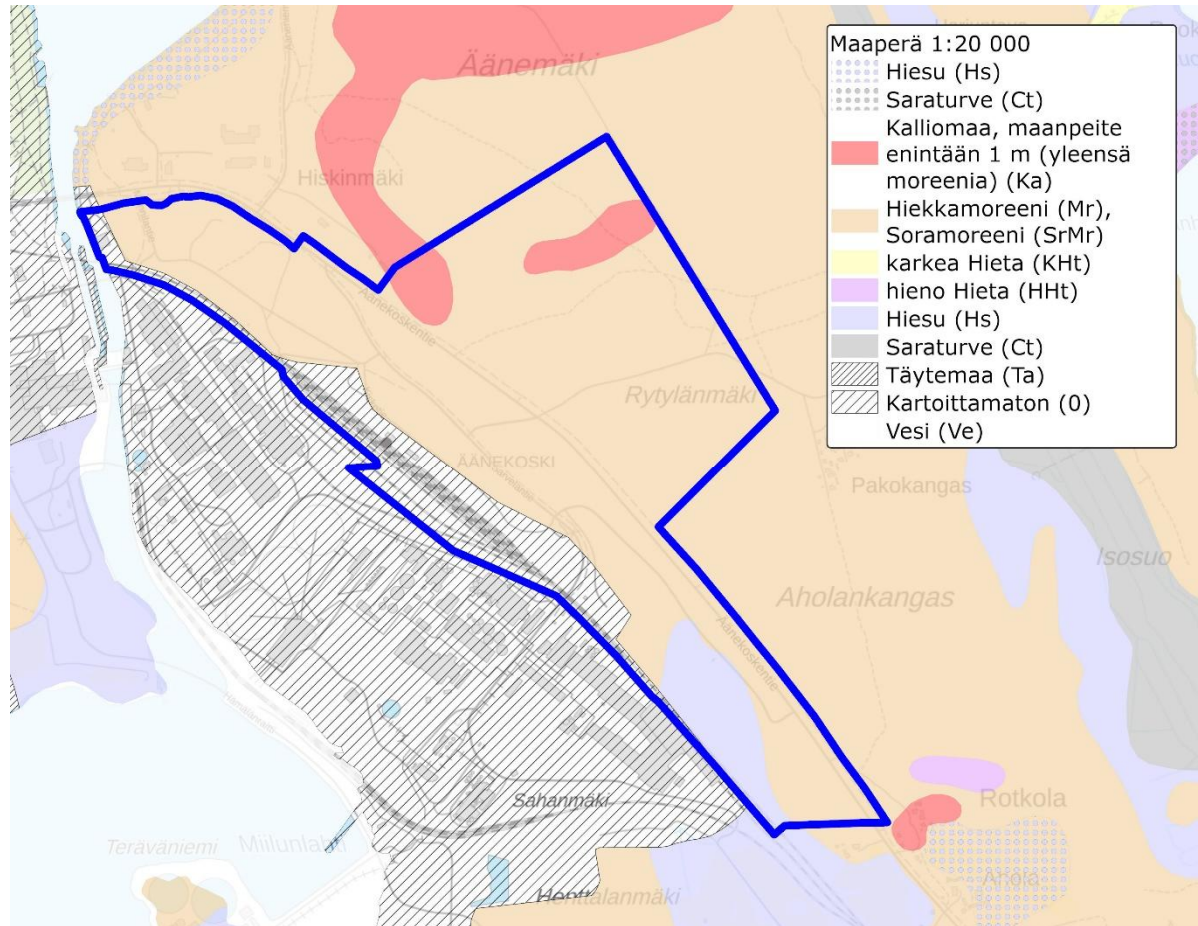
Metsä Board Oyj toimitti kesällä 2020 Keski-Suomen ELY-keskukselle poikkeamishakemuksen luonnonsuojelulain 49 §:n (lain uudistamisen – 2023 - jälkeen 78§) 1 momentissa säädetystä (22.12.2009/1587) liito-oravan (luontodirektiivin liitteen IV (a) laji) lisääntymis- ja levähdyspaikan mukaisesta heikentämis- ja hävittämiskiellosta. Hakemusta täydennettiin vuonna 2021 tarkentamalla esitettyjä lieventämistoimenpiteitä. Käsittelyprosessin aikana hakemuksesta ja liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen turvaamisesta käytiin neuvotteluja osapuolten kesken, jotta asemakaavan ehdotusvaiheeseen saatiin riittävä ja perusteltu ratkaisu liito-oravan elinympäristön turvaamiseksi alueella.

Poikkeamishakemukseen liittyvinä lieventämistoimenpiteinä Keski-Suomen ELY-keskus esitti luonnonsuojelualueen perustamista Äänekoskentien pohjoispuoliselle alueelle (kaavaluonnoksessa

esitetylle VL-5 -alueelle). Metsä Group Oyj toimitti keväällä 2022 hakemuksen luonnonsuojelualueen perustamisesta ELY-keskukselle ja päätös n. 34 ha kokoisesta luonnonsuojelualueesta saatiin samana vuonna syksyllä 2022. Kaavaehdotukseen 6.6.2022 alue on jo osoitettu luonnonsuojelualueena.

Maa- ja kallioperä:

Suunnittelualueen maaperä on pääosin hiekkamoreenia. Koillisosassa on paikoin kalliomaata ja eteläosassa hiesua. Alueen länsi- ja luoteisosa on kartoittamatonta aluetta.

Kuva 4. Maaperäkarta sekä kartan merkinnät suunnittelualueelta. ⁴

Pinta- ja pohjavesi:

Alueen luoteisosassa kaava-alue ulottuu Äänejärveen. Äänejärveltä Kuhnmoon virtaavaa joki- maista osuutta kutsutaan Häränvirraksi.

Suunnittelualueella ei ole pohjavesialueita. Lähin pohjavesialue (0999212 Valioranta) sijaitsee alle kilometrin päässä suunnittelualueen eteläosasta kaakkoon. Suunnittelualue kuuluu pääosin Kuhnmoon alueen vesistöön ja alueen pohjoisosa kuuluu Ala-Keiteleen lähialueen vesistöön, jotka kumpikin kuuluvat Kymijoen päävesistöalueeseen. (Lähde: Järviwiki 01/2020)

Luonnonsuojelualueet:

Suunnittelualueella sijaitsee yksi kaavaprosessin aikana perustettu luonnonsuojelualue.

⁴ Lähde: GTK 2026

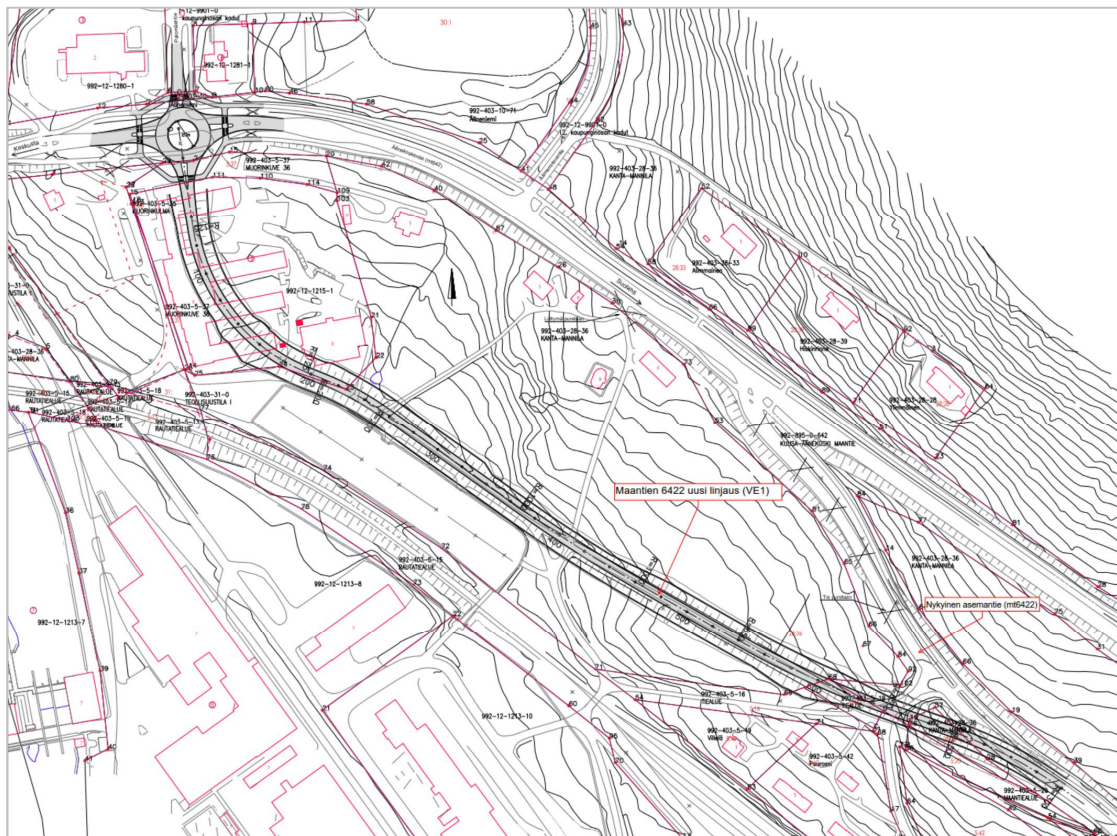
3.4 Liikenne ja tekninen huolto

Liikenne

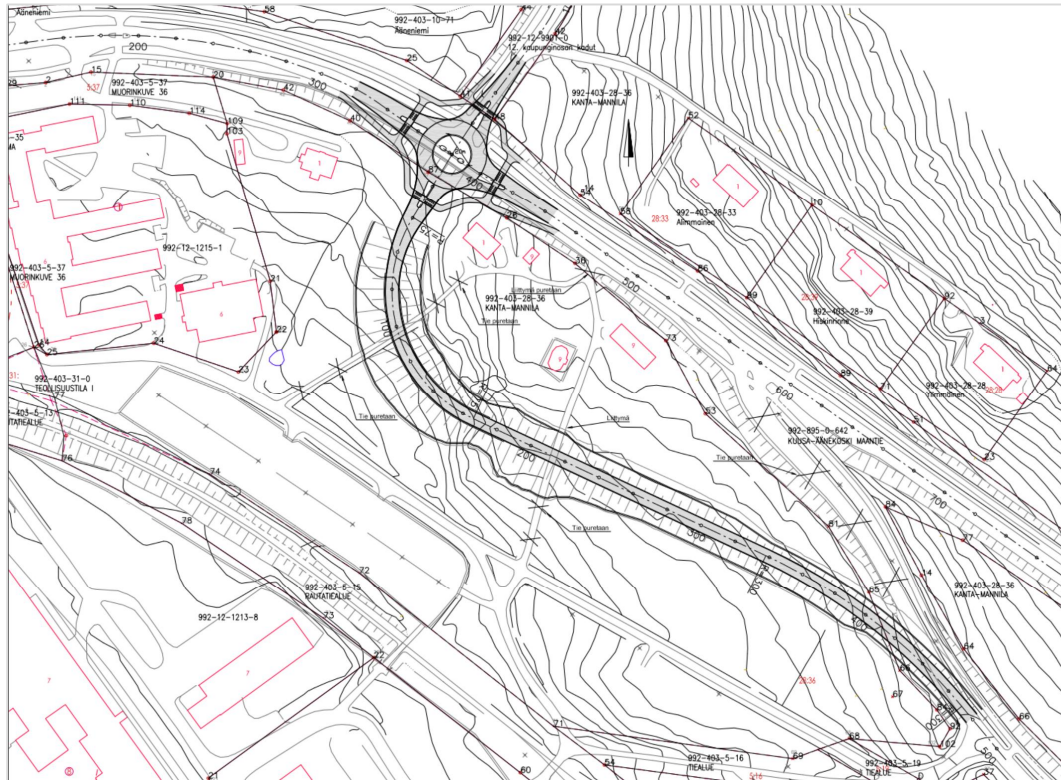
Suunnittelualue sijaitsee Äänekoskentien (seututie 642) varrella. Äänekoskentie on valtion omistama yleinen tie. Teollisuusalueen sisäiset tiet ovat yksityisteitä. Äänekoskentien varrella on koko kaava-alueen matkalta kevyen liikenteen väylä vastaavasti kuin myös Sarvelantien varrella. Äänekoskentien varrella on useita bussipysäkkejä.

Äänekoskentien liikennemäärä on nykyisin noin 6000 ajoneuvoa vuorokaudessa. Tien nopeakorjaus vaihtelee 70 ja 40 välillä. Mannilantien nopeakorjaus on 40 ja Sarvelantien 50.

Maantien 6422 (nykyinen Sarvelantie/Äänekosken asemantie) lakkauttamisesta on tehty päätös vuonna 2016. Maantien 6422 korvaavasta yhteydestä on laadittu tiesuunnitelma, jossa on esitetty suunnitelmat kahdesta vaihtoehtoisesta korvaavasta yhteydestä. Vaihtoehdossa 1 on esitetty vanhan koulun kohdalle kiertoliittymä, josta osoitettu uusi linjaus yhdistyy Sarvelantiehen. Vaihtoehdossa 2 on osoitettu uusi liittymä Ääneniementien liittymän kohdalle ja linjattu tästä uusi tieyhteys Sarvelantielle.

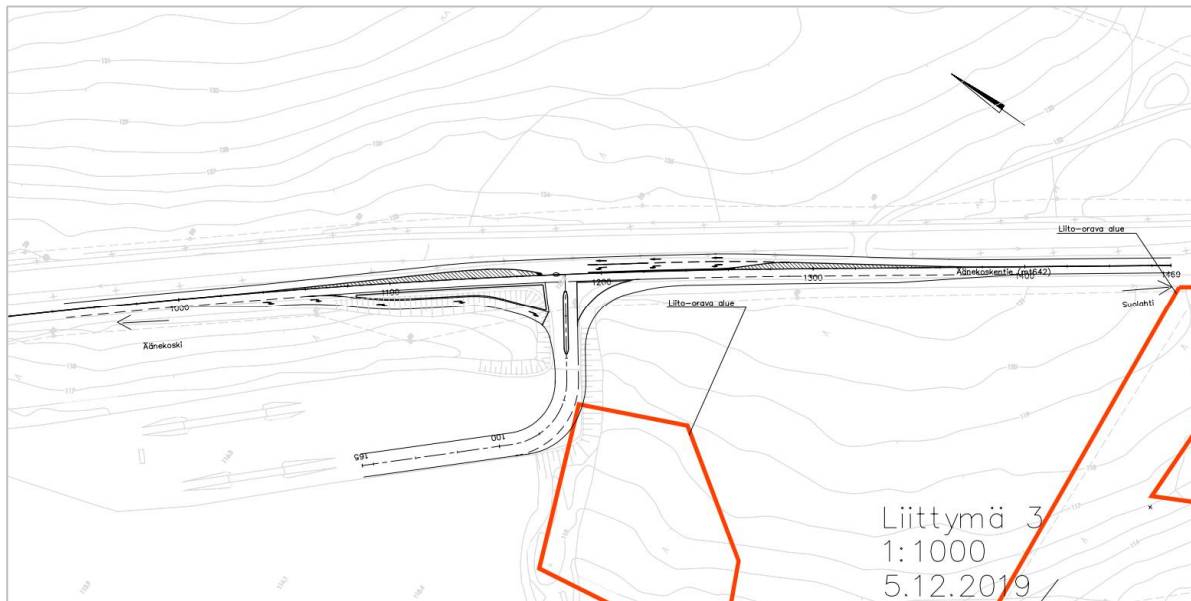
Kuva 5. Tiesuunnitelma, maantien 6422 korvaava yhteys, suunnitelmakartta, vaihtoehto 1.

Kuva 6. Tiesuunnitelma, maantien 6422 korvaava yhteys, suunnitelmakartta, vaihtoehto 2.

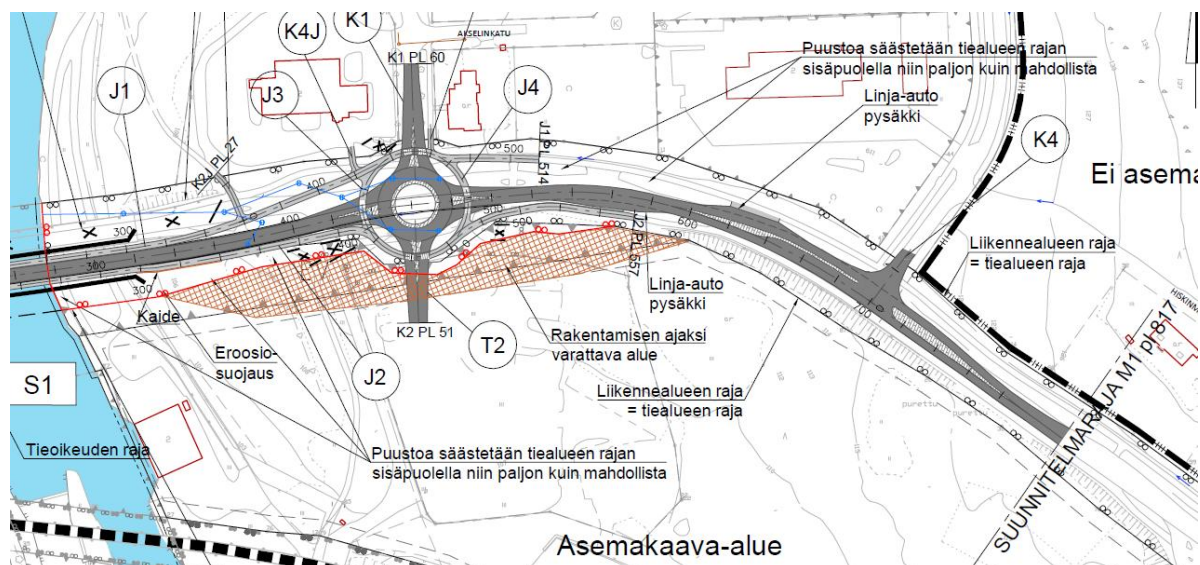
Kuva 7. Valokuvassa on näkymä nykyiseltä Sarvelantieltä kaakkoon, vasemmalla Äänekoskentie.

Kuva 10. Ote Äänekoskentien liittymätarkastelusta (liittymä 3).

Äänekoskentien tiesuunnitelma

Keski-Suomen ELY-keskuksen hankkeena on ollut Äänekosken sillan ja sen vaikutuksesta Äänekoskentien tiesuunnitelman laatiminen (*Maantie 642, Äänekosken sillan uusiminen ja liittymäjärjestelyt*). Tiesuunnitelmaa on laatinut Afry. Tiesuunnitelma on huomioitu asemakaavan ehdotusaiheen jälkeen aluevarausten tarkistuksin, jotta tiesuunnitelma vastaa hyväksyttävän asemakaavan mukaista ratkaisua.

Kuva 11. Ote Maantien 642 (Äänekoskentie) tiesuunnitelmasta (Afrý).

Alueen länsiosassa kulkee rautatie. Rataosuus on nykyisin tavaraliikennekäytössä ja rataliikenne on pääosin teollisuutta palvelevaa rahtiliikennettä.

Tekninen huolto

Alue kuuluu vesihuoltoverkoston ja kaukolämmön piiriin. Kaukolämpöverkosto kulkee Äänekosken tien vartta pitkin biotuotetehtaan editse Rotkolan kaupunginosaan saakka.

3.5 Rakennettu ympäristö

Yhdyskuntarakenne

Äänekoski on Keski-Suomen maakunnassa, noin 40 kilometriä Jyväskylältä pohjoiseen sijaitseva teollisuuskaupunki. Äänekoski on osa Jyväskylän toiminnallista kaupunkiseutua ja on pohjoisen Keski-Suomen alueen merkittävin palvelu- ja työpaikkakeskittymä. Äänekoski on perinteinen metsäteollisuuden sijaintipaikka. Kaupungissa oli vuonna 2017 yhteensä noin 7050 työpaikkaa (Lähde: Tilastokeskus 01/2020).

Äänekosken väkiluku on 18 851 (31.12.2018). Kaupungin väkiluku on vähentynyt yli 1000 asukkaalla 2000-luvun alkupuolelta vuoden 2018 loppuun. Vuonna 2017 hyväksytyssä Äänekoski 2030 osayleiskaavassa asetettiin väestötavoitteeksi väestömäärän pysyminen ennallaan vuosina 2017–2020, minkä jälkeen vuosina 2021–2030 asukasluku kasvaa 100 asukasta / vuosi. Uusien investointien ja niiden tuomien työpaikkojen sekä kaupungin määrätietoisien strategisten kehittämisen katsotaan kääntävän Äänekosken väestökehityksen positiiviseksi viimeistään 2020-luvulla.

Suunnittelualue sijaitsee kaupungin keskustaaajan tuntumassa Äänekoskentien varressa nykyisen teollisuusalueen välittömässä läheisyydessä. Lähialueen rakennettua ympäristöä hallitsevat metsäteollisuuden rakennukset. Äänekoskentien länsipuolella sijaitsee metsäteollisuusalue, jossa on rakennettuna mm. uusi biotuotetehdas. Suunnittelualueen välittömässä läheisyydessä rautatien länsipuolella sijaitsee metsäteollisuuden tuotantolaitosten rakennuksia.

Kaupunkikuva ja maisema

Äänekoski kuuluu Keski-Suomen järvisuutuun, joka on osa Itäisen Järvi-Suomen maisemamaakuntaa. Maisemalinjat ovat suuntautuneet mannerjään muokkaamana pohjoinen-etelä- tai luode-kaakko-suuntaisiksi. Kaupungin maisema on vaihtelevaa ja moreenimäkien, drumliinikumpareiden sekä kallioisten mäkien lomassa sijaitsee erikokoisia vesistöjä ja avointa kulttuurimaisemaa. Alueella on luonnonmaisemaltaan arvokkaita kohteita, kuten kallioisia alueita sekä maisemakuvan kannalta tärkeitä laki- ja ranta-alueita. Kaupungin alueelle sijoittuu niin taajama-asutusta, maaseutuasutusta kuin kesämökkialueita, ja alueella on arvokkaita kyläalueita, perinnemaisemaa sekä myös rakennushistoriallisesti merkittäviä kohteita.

Äänekoskentien itäpuolella on laajoja rakentamattomia metsäalueita. Myös rautatien itäpuolella Äänekoskentien länsi- ja eteläpuolella on rakentamattomia lehto- ja kangasmetsäalueita. Etenkin alueen pohjoisosassa lehtoalueilla on selvästi havaittavaa kulttuurivaikutteisuutta.

Suunnittelualueesta pohjoiskoillisessa sijaitseva Äänemäen alue on ympäristöään selkeästi rajaava metsäinen lakialue, joka jatkuu Hiskinmäeltä loivempana selänteinä kaakon suuntaan Äänekoskentien myötäisesti. Suunnittelualueen länsipuolella rautatien toisella puolella maisemaa hallitsevat metsäteollisuuden rakennukset alueineen, jotka rajautuvat lännessä Kuhnamo-järveen. Suunnittelualueen länsipuolella sijaitsevalle metsäteollisuusalueelle on rakennettuna mm. uusi biotuotetehdas. Maisemarakenteessa vesistön läheisyyteen sijoittuneet metsäteollisuuden tuotantoalueet ovat vaikuttaneet jo pitkään Äänekosken taajama- ja maisemakuvaan.

Kuva 12. Valokuva lehdosta suunnittelualueen pohjoisosassa.

Kuva 13. Valokuva Äänekosken sillalta etelään. Edustalla näkyy rautatiesilta.

Suunnittelualueen rakennuskanta

Alueen eteläosassa sijaitsee 1940-luvulla rakennettu rautatieasema, joka on nykyisin tavaraliikennekäytössä. Rautatieaseman vieressä on makasiinirakennus.

Asemarakennus on osoitettu Keski-Suomen museon laatiman inventoinnin perusteella yleiskäytävään suojeltavaksi rakennukseksi tai ympäristöksi. Äänekosken 1940-luvulla valmistunut rautatieasema on nykyisin vain tavaraliikennekäytössä. Rakennus on Metsä Group:n omistuksessa.

Äänekosken rautatieaseman arkkitehtuuri on arkisen oloista ja siinä on joitakin klassismille ominaisia piirteitä. Asemaksi sen tunnistaa lähinnä radan puoleisesta pienestä lippakatoksesta sekä nimikyltistä. Pori-Haapamäki, Lappeenranta-Imatra-Parikkala, Kontiomäki-Hyrynsalmi, Rovanie-

mi-Kemijärvi ja Lahti-Heinola -rataosuuksilla tämä oli vallitseva asematyyppi pienin muunnelmin (eri kokoisia versioita ja peilikuvia). Tämän kaltaista asemarakennusta on pidetty Oulun rautatien pysäkin ohella Suomen yleisimpänä asematyypinä. Näiden tyyllisiä asemarakennuksia rakennettiin jo edellisen aikakauden puolella muiden laituri- ja pysäkkirakennusten ohessa.

Äänekosken rautatieasemaa voidaan pitää modernin aikakauden arvokohteena. Saman tyyllisiä asemarakennuksia on kuitenkin jäljellä useita (ks. liite 4. Rautatieasemaselvitys, Ramboll Finland Oy 2020).

Kuva 14. Valokuva rautatieasemarakennuksesta.

Kuva 15. Valokuvassa on edustalla makasiinirakennus, joka sijaitsee rautatieaseman vieressä. Taustalla näkyy rautatien toisella puolella olevia Metsä Group:n tehdasrakennuksia.

Alueen luoteisosassa Äänejärven itärannalla sijaitsee biotuotetehtaan raakavedenottamo.

Kuva 16. Valokuva biotuotetehtaan raakavedenottamosta Äänejärven rannalla.

Alueen pohjoisosassa on sijainnut vanha keilahalli sekä Hiskinmäen entisen lukion koulurakennuksia. Hiskinmäen koululaitosten historia ulottuu vuoteen 1911, jolloin Hiskinmäen tehtaan työläisten asuinalueelle perustettiin tehtaanpiirin koulu. Perinteisen hirsisen ahtaaksi käyneen koulurakennuksen viereen valmistui vuonna 1959 kivikoulu, jonka suunnitteli rakennustoimisto A.F. Haverinen. Peruskoulu-uudistuksen ja lisätilan tarpeen vuoksi 1960-luvun alussa äänekoskelainen insinööri Lasse Heikkilä suunnitteli alueelle uudenaikaisen tiilivuoratun koulurakennuksen, niin sanotun kampakoulun sekä urheilutalon, jotka valmistuivat 1966. Vanha hirsikoulu purettiin vuonna 1965. Molemmat koulurakennukset peruskorjattiin vuonna 1997 ja kampakoulu sekä kivikoulu yhdistettiin myöhemmin toisiinsa laajennusosalla. Kampakoulu oli pohjakaavaltaan E-kirjaimen muotoinen, rinnettä mukaileva yksikerroksinen punatiilinen rakennus, jonka erityispiirteenä oli länsijulkisivun porrastus. Koulukeskuksen vanhin osa, kivikoulu sijoittui Äänekoskentien varteen etummaisiksi rakennukseksi, kampakoulu jääden kivikoulun eteläpuolelle. Kivikoulu oli kaksikerroksinen, julkisivultaan osin rapattu ja osin punatiilipintainen aumakattoinen koulurakennus, josta oli erotettavissa aikakautensa suunnitteluihanteet. Julkisivultaan muiden rakennusten kanssa yhteen sopiva punatiilipintainen ja osin rapattu urheilutalo sijoittui koulukiinteistöjen kaakkoislaidalle. Koulurakennuksilla oli todettu paikallista maisemallista ja sivistyshistoriallista merkitystä. Lisäksi kampa- ja kivikoululla oli arkkitehtonista merkitystä aikakautensa koulurakennuksien edustajana.⁵

Kaavan luonnosvaiheen jälkeen sekä vanha keilahalli että koulurakennukset on purettu.

⁵ Lähde: Keski-Suomen museon vuonna 2014 laatima Äänekosken modernin rakennusperinnön inventointi

Kuva 17. Valokuva jo puretusta keilahallista.

Kuva 18. Valokuvia jo puretuista entisen lukion rakennuksista alueen pohjoisosassa.

Kaava-alueen niin ikään pohjoisosassa sijainneet Wahlmanin talo (Tietomannila) sekä Hiskin mökki, jotka Keski-Suomen museon laatiman inventoinnin perusteella on osoitettu suojeltaviksi rakennuksiksi, on kaavan luonnosvaiheen jälkeen siirretty pois kaava-alueelta.

Paikallisesti merkittävä kohde Wahlmanin talo rakennettiin vuonna 1924. Inventoinnin mukaan rakennustaiteelliset piirteensä hyvin säilyttänyt puutalo edustaa tehtaan ylemmän virkailijakunnan asumista 1900-luvun alkupuolelta. Talo lieene ainoa kosken itäpuolella säilynyt tehtaan rakennuttama asunto 1900-luvun alkupuolelta. Äänekoski Oy tilasi kasöörin asuntoa varten piirustukset 1924 arkkitehti Birger Federleyltä. Ajan klassistisia tyylipiirteitä – varsinkin pilastereita ja profiloituja listoja – sisältävä rakennus pystytettiin Hiskinmäen työväenasutuksen itäpuolelle. Yksilöllinen Wahlmanin talo on kiintoisa vertailukohde samanikäiselle, arkkitehti Birger Brunilan tyyppipiirustusten mukaan toteutetulle Pukkimäen asuntoalueelle. Rakennusta on kutsuttu Wahlmanin taloksi sen ensimmäisen asukkaan, tehtaan kasööri Wahlmanin mukaan. Viime aikoina se on tunnettu myös Tietomannilana palveltuaan tuonnimisenä koulutustilana. Ulkoasu on pysynyt alkuperäisen tilanteen mukaisena. Talo kuului kaavatyön alussa vielä harvoihin tehdasyhtiön omistuksessa vielä oleviin asuinkiinteistöihin, ja sekä rakennus että piha olivat huolella hoidettuja.⁶

Wahlmanin talo sijaitsi alun perin Suolahteen johtavan tien laidalla mutta melko näkymättömissä ja yksikseen Hiskinmäen koulun takana sekä Hiskin mökki koulun toisella puolen lähellä Ääne-

⁶ Lähde: Museoviraston inventointi

koskentietä ja Äänejärveä. Sekä Wahlmanin talo että Hiskin mökki on siirretty kaavan luonnosvaiheen jälkeen Äänejärven toiselle puolen, lähelle Äänekosken taidemuseota.

Kuva 19. Valokuva Wahlmanin talosta tehdasalueen sijainnissa.

Kuva 20. Valokuva Hiskin mökistä tehdasalueen sijainnissa.

Suunnittelualueen välittömässä läheisyydessä, alueen koillis- sekä kaakkoispuolella Äänekosken tien varrella, on sijainnut myös puurakenteisia asuinrakennuksia. Nämä rakennukset on kaavan luonnosvaiheen jälkeen purettu.

Kuva 20. Asumattomia rivitaloja rautatieaseman läheisyydessä. Rakennukset on purettu.

Kuva 21. Vanha asuinrakennus (vas.) ja vanha talousrakennus (oik.) rautatieaseman läheisyydessä. Rakennukset on purettu. Hiskinsauna (alhaalla oik) on siirretty Hiskinmökin kanssa samalle tontille Äänejärven länsipuolelle.

Kuva 22. Kappaleessa lueteltujen rakennusten sijainti kaava-alueella. Vihreällä merkityt rakennukset sijaitsevat edelleen alueella, oranssilla merkityt on siirretty muualle ja punaisella merkityt on purettu.

3.6 Rakennettu kulttuuriympäristö

Suunnittelualueella ei sijaitse muinaisjäännöksiä tai RKY-statuksen saaneita valtakunnallisesti merkittäviksi luokiteltuja rakennetun kulttuuriympäristön kohteita. Lähin RKY-alue on Markkamäen omakotialue, joka sijaitsee Äänekosken keskustan pohjoispuolella yli kahden kilometrin päässä suunnittelualueelta.

Kuva 23. Valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö (Markkamäen omakotialue) vaaleansinisellä rasterilla ja suunnittelualue tummansinisellä rajauksella.

3.7 Palvelut

Suunnittelualueella ei ole palveluita.

Kaupallisia ja kunnallisia palveluita on keskustassa noin kilometrin päässä suunnittelualueen pohjoisosasta. Välittömästi suunnittelualueen pohjoispuolella on yritysalue, jolle sijoittuu mm. eläinlääkäriasema, paloasema ja uusi poliisiasema.

3.8 Maanomistus

Suunnittelualue on pääosin yksityisessä omistuksessa. Äänekoskentie sekä rautatiealue ovat valtion maata.

3.9 Ympäristön häiriötekijät

Pilaantuneet maat

Alueella sijaitsee neljä maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI) kohdetta. Suunnittelualueen ulkopuolella sen välittömässä läheisyydessä kohteita on myös useampia lisää. Järjestelmä sisältää tietoja maa-alueista, joilla nykyisin tai aikaisemmin harjoitetusta toiminnasta on saattanut päästä maaperään haitallisia aineita ja alueista, jotka on tutkittu tai kunnostettu.

Kuva 24. Pilaantuneiden maiden MATTI-järjestelmän kohteet suunnittelualueella ja lähialueilla. Suunnittelualueen suurpiirteinen sijainti on esitetty mustalla soikiolla taustakartalla.⁷

Suuronnettomuusvaara

Suunnittelualueen läheisyydessä toimii kaksi Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin valvonnan alaista turvallisuus selvityslaitosta (CP Kelco Oy ja Metsä Fibre Oy), joiden toiminnan laatu huomioiden on onnettomuuksien vaara otettava huomioon tuotantolaitoksia sijoitettaessa ja laajennettaessa sekä suunniteltaessa alueidenkäyttöä ja rakentamista olemassa olevien tuotantolaitosten läheisyydessä. Suunniteltaessa riskille alttiiden toimintojen sijoittamista konsultointivöhykkeelle, on pyydettävä pelastusviranomaisen sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) lausunto.

Seveco III Direktiivin maankäytön suunnittelua ja tuotantolaitosten turvallisuutta koskeva osuus on Suomessa saatettu voimaan kemikaaliturvallisuus- sekä maankäyttö- ja rakennuslainsäädännöllä. Kaavoituksessa on huolehdittava siitä, ettei riskille alttiita toimintoja sijoiteta liian lähelle vaaraa aiheuttavia laitoksia ja varastoja. Esim. päiväkodit, koulut, hoitolaitokset, sairaalat, asuinalueet ja vilkkaat liikenneväylät sekä luonnon kannalta erityisen herkäät tai tärkeät alueet ovat tässä tarkoitettuja riskialttiita toimintoja. Kaavoitettaessa tulee ottaa huomioon myös tuotantolaitoksen toiminnan mahdollinen laajenemisvara, evakuoitintarpeet ja pelastuslaitoksen toimintaedellytykset. Tukes on määritellyt vaarallisia kemikaaleja valmistaville tai varastoiville tuotantolaitoksille vyöhykkeet (ns. konsultointivöhykkeet), joiden sisällä kaavoituksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota riskeihin ja suuronnettomuusvaaran torjuntaan.

Melu ja tärinä

Rautatie, Äänekoskentien liikenne sekä teollisuus ovat suurimmat melun aiheuttajat alueella. Ras- kaasta liikenteestä ja rautatiestä saattaa aiheutua tärinää.

⁷ Lähde: Ympäristökarttapalvelu Karpalo 20.10.2026

4. SUUNNITTELUTILANNE

4.1 Valtakunnalliset alueiden käyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Tavoitteilla varmistetaan, että valtakunnallisesti merkittävät asiat huomioidaan kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Alueidenkäyttötavoitteiden avulla taitetaan yhdyskuntien ja liikenteen päästöjä, turvataan luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja sekä parannetaan elinkeinojen uudistumismahdollisuuksia. Niillä myös sopeudutaan ilmastonmuutoksen seurauksiin ja sään ääri-ilmiöihin.

Valtioneuvosto päätti valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017. Päätöksellä valtioneuvosto korvaa valtioneuvoston vuonna 2000 tekemän ja 2008 tarkistaman päätöksen valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Päätös tuli voimaan 1.4.2018.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen:

1. Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
2. Tehokas liikennejärjestelmä
3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
5. Uusiutumiskykyinen energiahuolto

4.2 Maakuntakaava

Keski-Suomen maakuntakaava on tullut 28.1.2020 lainvoimaiseksi maakuntavaltuuston hyväksymispäätöksen mukaisena. Suunnittelualue on maakuntakaavassa pääosin teollisuus- ja varasto- aluetta, jolla on/jolle saa sijoittaa vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen. Merkinnällä osoitetaan alue, jolla on/jolle saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen. Suunnittelumääräyksen mukaan alueen ja lähiympäristön suunnittelussa tulee huomioida vaarallisten aineiden käyttöön, varastointiin ja kuljetuksiin liittyvät riskit. Alueiden käytön suunnittelussa on turvattava maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt.

Alueen pohjoisosassa on seudullisesti merkittävän tiivistettävän taajaman aluetta. Koko suunnittelualue sijoittuu laajaan kulttuuriympäristön vetovoima-alueeseen. Suunnittelualueen länsiosassa on rautatie. Äänekoskentie on osoitettu seututiekse (st). Äänekoski on osoitettu maakuntakaavassa seutukeskukseksi.

Kuva 25. Ote tarkistetusta Keski-Suomen maakuntakaavakartasta. Kaavoitettavan alueen sijainti on osoitettu tummansinisellä soikiolla.

Keski-Suomen maakuntakaava 2040

Keski-Suomen liitto käynnisti maakuntakaavan päivityksen loppuvuodesta 2020. Päivitys koskee koko Keski-Suomen maakunnan aluetta, Kuhmoinen pois lukien. Maakuntakaava päivitetään Keski-Suomen liiton rullaavan maakunta- ja maakuntakaavoituksen periaatteiden mukaisesti. Rullaavassa maakunta- ja maakuntakaavoituksessa voimassa olevaa maakuntakaavaa muutetaan kertyneiden muutostarpeiden mukaan. Kaavasta käytetään nimeä Keski-Suomen maakuntakaava 2040. Maakuntavaltuusto hyväksyi 8.12.2023 § 21 kaavaehdotuksen, joka käsitteli seudullisesti merkittävää tuulivoimatuotantoa ja liikenteen muutostarpeita. Lisäksi tarkasteltiin hyvinvoinnin aluerakennetta. Maakuntakaava 2040 muuttaa ja täydentää voimassa olevaa maakuntakaavaa näiden teemojen osalta, muilta osin 28.1.2020 lainvoimaan saanut Keski-Suomen maakuntakaava jää voimaan sellaisenaan. 8.12.2023 hyväksytty Keski-Suomen maakuntakaava 2040 on kuulutettu voimaan 19.3.2024. Maakuntakaava 2040 kaavakartalla ei ole merkintöjä suunnittelualueelle.

4.3 Yleiskaava

Äänekoski 2030 osayleiskaava on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 29.5.2017 ja se on saanut lainvoiman heinäkuussa 2017. Osayleiskaavassa suunnittelualueelle on osoitettu elinkeinoelämän aluetta (T), joka varataan yrityksille ja työpaikoille. Alueen länsiosassa radan länsipuolella on elinkeinoelämän aluetta (TT), joka varataan suurteollisuudelle ja siihen liittyville toiminnoille.

Äänekoskentien pohjoispuolella suunnittelualueelle on osoitettu yleiskaavassa lähivirkistysaluetta (VL) sekä maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M). Äänekoskentien varteen tien länsi-/eteläpuolelle on osoitettu suojaviheraluetta (EV). Koski on vesialuetta (W) ja sen länsipuolinen puistoalue on osoitettu lähivirkistysalueeksi (VL).

Suunnittelualueelle on osoitettu kaksi suojeltavaa rakennusta tai rakennettua ympäristöä (SR): Hiskin mökki ja Äänekosken rautatieasema.

Elinkeinoelämän alueen eteläosaan sekä maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle on osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä aluetta (luo-1). Kaavamääräyksen mukaan alueen puusto tulee säilyttää tai hoitaa niin, että liito-oravan pesimäpuut ja niitä suojaavat puut sekä ravinnonhankinnan kannalta riittävä puusto säilytetään.

Pohjoisosan lähivirkistysalueelle on osoitettu ohjeellinen ulkoilureitti.

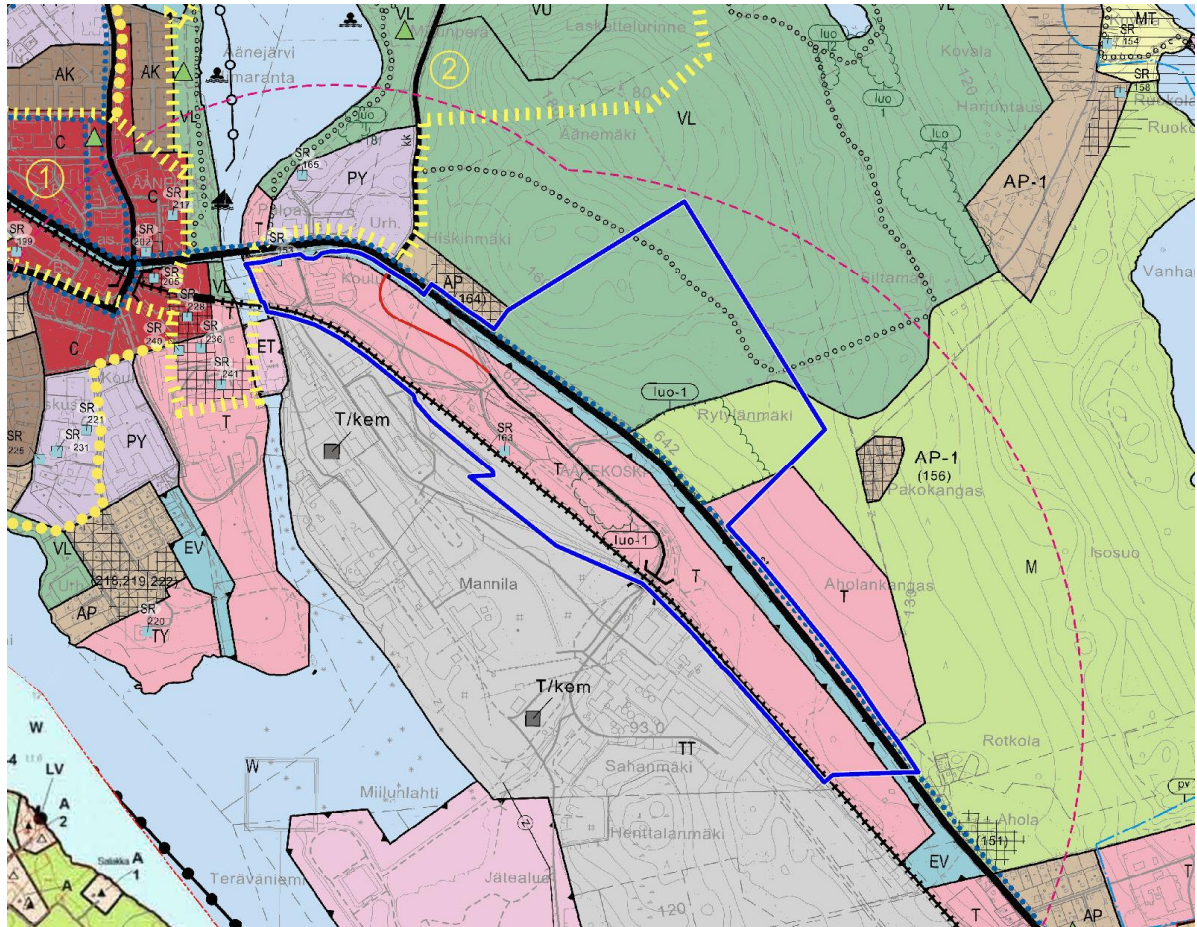
Suunnittelualue sijoittuu suuronnettomuusvaarallisen laitoksen konsultointivyöhykkeelle. Suunniteltaessa riskille alttiiden toimintojen sijoittamista konsultointivyöhykkeelle tulee palo- ja pelastusviranomaiselle sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (TUKES) varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Elinkeinoelämän alueelle on osoitettu pääsytien sekä uuden tien ja linjan merkinnät. Sarvelantien ja rautatien risteykseen on osoitettu merkintä: eritasoliittymä ilman liittymää. Rautatie on osoitettu pääradaksi ja liikennepaikaksi. Radan mahdolliset melu- ja värinähaitat on otettava huomioon asemakaavoja laadittaessa ja radan parantamistoimia suunniteltaessa.

Äänekoskentie on osoitettu seututiekseksi (st). Tien itä-/pohjoispuolelle on osoitettu koko kaava-alueen matkalta pyöräilyn pääväylä.

Alueen luoteisosa kuuluu kehittämisalueeseen 2. Äänejärvi. Kaavamääräyksen mukaan aluetta kehitetään monipuolisena ja ympärivuotisena virkistyspalveluiden, kulttuurin, matkailun ja vapaa-ajan alueena. Alueelle suunnitellaan ja toteutetaan eri väestöryhmille soveltuva kaupunkipuisto, jossa erityistä huomiota kiinnitetään monipuolisten liikunta- ja kulttuuripalvelujen sekä laadukkaan rakennetun puiston toteuttamiseen. Alue kytketään tiiviiksi, toiminnalliseksi osaksi kaupungin ydinkeskustaa. Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan erityisesti huomioon kävely, pyöräily ja esteettömyys.

Yleismääräysten mukaan rautatien, valtatie ja muiden yleisten teiden mahdolliset melu- ja täri-
nähaitat on otettava huomioon asemakaavoja laadittaessa ja liikenneväylien parantamistoimia
suunniteltaessa.

Kuva 26. Ote Äänekoski 2030 osayleiskaavan kartasta. Suunnittelualueen likimääräinen raja-
aus on osoitettu tummansinisellä.

Äänekosken maankäytön rakennemalli 2022 (Rakenneyleiskaavan päivitys 2019)

Äänekosken rakenneyleiskaavan 2016 on kaupunginvaltuusto hyväksynyt 3.11.2008. Äänekosken
rakenneyleiskaavan päivitys on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.11.2019, 72 §. Kaava on
oikeusvaikutukseton. Suunnittelualueelle on osoitettu kehittyvää yritystoiminnan ja työpaikkojen
aluetta sekä tiivistyvän kaupunkikeskustan aluetta. Rautatie on osoitettu kehitettäväksi ratayhtey-
deksi. Kaakko-luode-suuntaisesti on osoitettu kaupunkikeskustojen välisen toiminnallisen yhtey-
den merkintä. Alue sijaitsee kehitettävällä kaupunkimaisella alueella. Äänekoskentien itäpuolella
on virkistys- tai kevyen liikenteen yhteystarve.

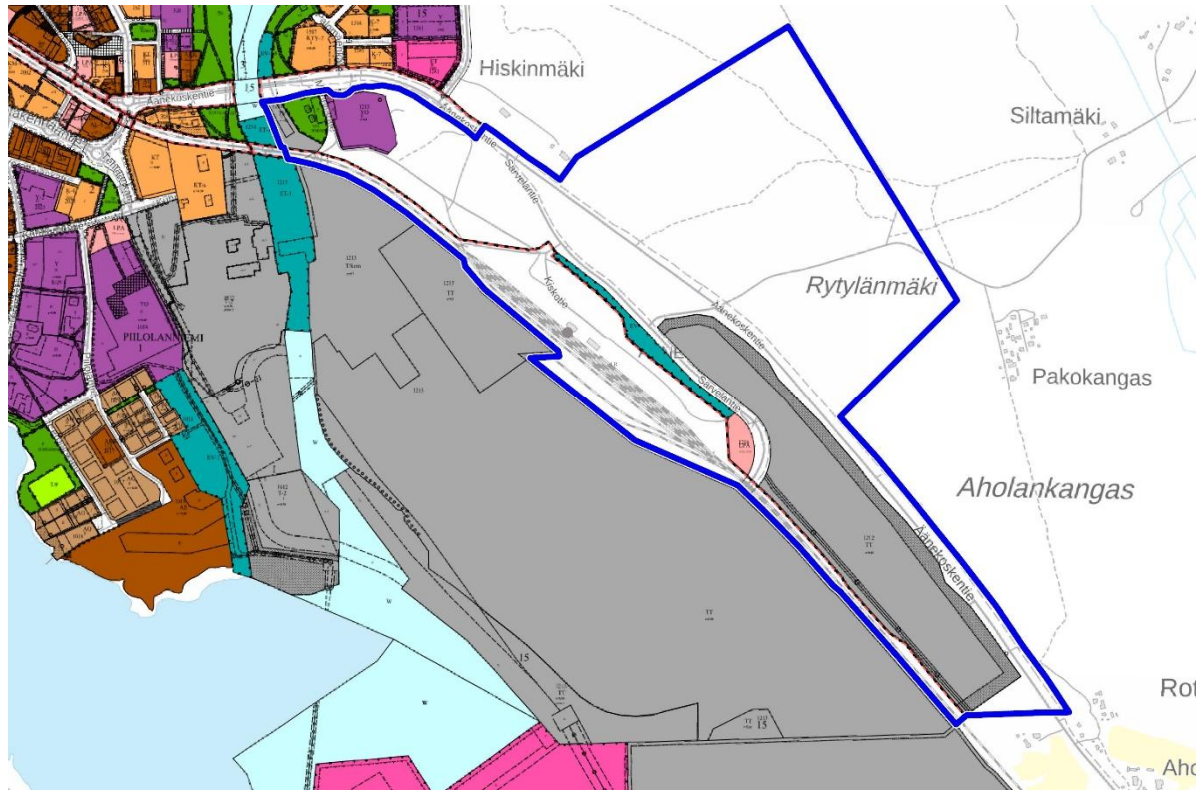
4.4 Asemakaava

Suunnittelualueella on voimassa eri aikoina laadittuja asemakaavoja. Alueen eteläosaan ja rauta-
tien ympäristöön laadittu asemakaava on vahvistettu vuonna 1983 ja alueen pohjoisosan asema-
kaavat on hyväksytty/vahvistettu vuosina 1993, 1994, 1998, 1991 ja 2017.

Alueen keskivaiheilla Äänekoskentien ja rautatien välisellä alueella sekä Äänekoskentien pohjois-
/itäpuolella ei ole voimassa asemakaavaa.

Suunnittelualue on voimassa olevissa asemakaavoissa teollisuusrakennusten korttelialuetta (TT),
varastorakennusten korttelialuetta (TV-1), opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialuetta

(YO), autopaikkojen korttelialuetta (LPA), yleistä pysäköintialuetta (LP), rautatiealuetta (LR), suojaviheraluetta (EV), puistoa (VP-1), yleisen tien aluetta (LT) sekä katualuetta. Suunnittelualue rajoittuu pohjoisessa 9.12.2024 hyväksyttyyn Viiskulmasta Äänekosken sillalle käsitellessään asemakaavaan, jossa vähvistui Äänekoskentien uusi linjaus. Suunnittelualue rajoittuu lännessä Karttonkitehtaan asemakaavan muutokseen, joka on hyväksytty 24.6.2013 sekä CP Kelco Oy:n asemakaavan muutokseen, joka on tullut voimaan 29.8.2018.

Kuva 27. Ote asemakaavayhdistelmästä. Suunnittelualue on rajattu tummansinisellä.

4.5 Rakennusjärjestys

Äänekosken kaupungin rakennusjärjestys on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.12.2006. Rakennusjärjestystä ollaan uusimassa ja ympäristölautakunta asetti rakennusjärjestysehdotuksen nähtävillä 25.9.-1.11.2026 väliseksi ajaksi.

4.6 Selvitykset ja suunnitelmat

Suunnittelualueetta koskevat ainakin seuraavat aiemmin laaditut selvitykset ja suunnitelmat:

- Äänekoski 2030 osayleiskaavan aineisto (kuten Äänekosken yleiskaavan liito-oravaselvitys (Agriborealis osk, Kypärä T. 2016)
- Äänekosken ja Suolahden taajamien laajennusalueiden luontoselvitys (Suunnittelukeskus Oy, 2006)
- Metsäliiton ja Vapon biodieselhanke – Äänekosken liito-oravaselvitys (Essnature, 2010)
- Muistio maastokäynnistä tilalle Kanta-Mannila RN:O 28:36 (Äänekoski, Paadentaipale) (Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskus, 2013)
- Ääneniemen koillisrannan asemakaavan luontoselvitys (TMI Pohjanmaan Luontotieto, 2014)
- Luontoselvitys, Liito-orava (Sweco, 2015)
- Luontoselvitys Äänekosken Mörtinrannassa (Agriborealis osk., 2017)
- Äänekosken modernin rakennusperinnön inventointi (Keski-Suomen museo, 2014)
- Museoviraston rakennusinventointi, Wahlmanin talo

Kaavatyön aikana on laadittu seuraavat selvitykset ja suunnitelmat:

- Liito-oravaselvitys (Ramboll Finland Oy, 2019)
- Äänekosken tehdasalueen asemakaavan luontoselvitys (Ramboll Finland Oy, 2019)
- Rautatieasemaselvitys (Ramboll Finland Oy, 2019)
- Liittymätarkastelut 5.12.2019 (Ramboll Finland Oy, 2019)
- Lepakoiden talvikartoitus (Ramboll Finland Oy, 2020)
- Poikkeuslupahakemus liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämiseksi ja hävittämiseksi, 2020 ja Täydennys ja oikaisu liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämiseksi laadittuun poikkeuslupahakemukseen, 2021
- Hakemus luonnonsuojelualueen perustamiseksi 2.5.2022 (osa kiinteistöstä 992-403-28-36, Kanta-Mannila, Metsä Board Oyj)
- Päätös luonnonsuojelualueen perustamisesta (Keski-Suomen ELY-keskus KE-SELY/1077/2022, YSA257589, 29.8.2022)
- Äänekoski: Vanha asemarakennus ja aseman makasiini - Lepakkoselvitys 2023 ja 2024 (Ramboll Finland Oy, 2024)
- Maantie 642 (Äänekoskentie), Äänekosken sillan uusiminen ja liittymäjärjestelyt

Äänekosken kaupunki ylläpitää alueen pohjakarttaa. Alueen pohjakartta on tarkistettu 20.10.2026 ja vastaa JHS 185 vaatimuksia.

5. ASEMAKAAVAN SUUNNITTELUN VAIHEET

5.1 Asemakaavan suunnittelun tarve ja käynnistäminen

Asemakaavan laadinta on käynnistetty Metsä Group Oyj:n aloitteesta. Kaavan tavoitteena on osoittaa alueelle asemakaavassa teollisuustoiminnalle varattua aluetta. Tavoitteena on lisäksi mahdollistaa alueelle toimivat liikennöintiratkaisut. Lisäksi kaavamuutoksessa tarkistetaan alueen nykyiset asemakaavamerkinnot. Kaavan laadinnassa otetaan huomioon alueelta havaittujen liito-oravien elinympäristöt.

Äänekosken kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 19.8.2019 § 183 kaavoituksen käynnistämisestä. Kaavan vireilletulosta on kuulutettu 28.8.2019.

Kaava-alueen raja-alue on muuttunut kaavan vireilletulon jälkeen. Kaavaluonnoksessa suunnittelu-alue on laajennettu koskemaan osaa kiinteistöstä 992-403-28-50 Äänekoskentien itäpuolella, jotta alueella esiintyvät luonnonsuojelulain 78 §:n tarkoittamat liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikat saadaan osoitettua kaavassa.

5.2 Osallistuminen ja yhteistyö

Osalliset

Osallisia ovat alueen maanomistajat, asukkaat ja yrittäjät sekä muut, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Osallisia ovat myös viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa kaavoitus käsittelee. Osallisilla on oikeus ottaa osaa kaavan valmisteluun, arvioida sen vaikutuksia ja lausua kaavasta mielipiteensä (MRL 62 §).

Kaavahankkeessa osallisia ovat:

- Suunnittelun alueen ja lähiympäristön maanomistajat, vuokramiehet ja asukkaat sekä muut asianosaiset
- Äänekosken kaupungin kaupunkirakennelautakunta ja ympäristölautakunta
- Keski-Suomen elinvoimakeskus (aikaisemmin Keski-Suomen ELY-keskus)
- Lupa- ja valvontavirasto (aikaisemmin Keski-Suomen ELY-keskus)
- Keski-Suomen liitto
- Keski-Suomen museo
- Väylävirasto

- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES)
- Keski-Suomen pelastuslaitos
- Äänekosken Energia Oy
- Elenia Oy
- Fingrid Oy
- Ääneseudun Ilona ry

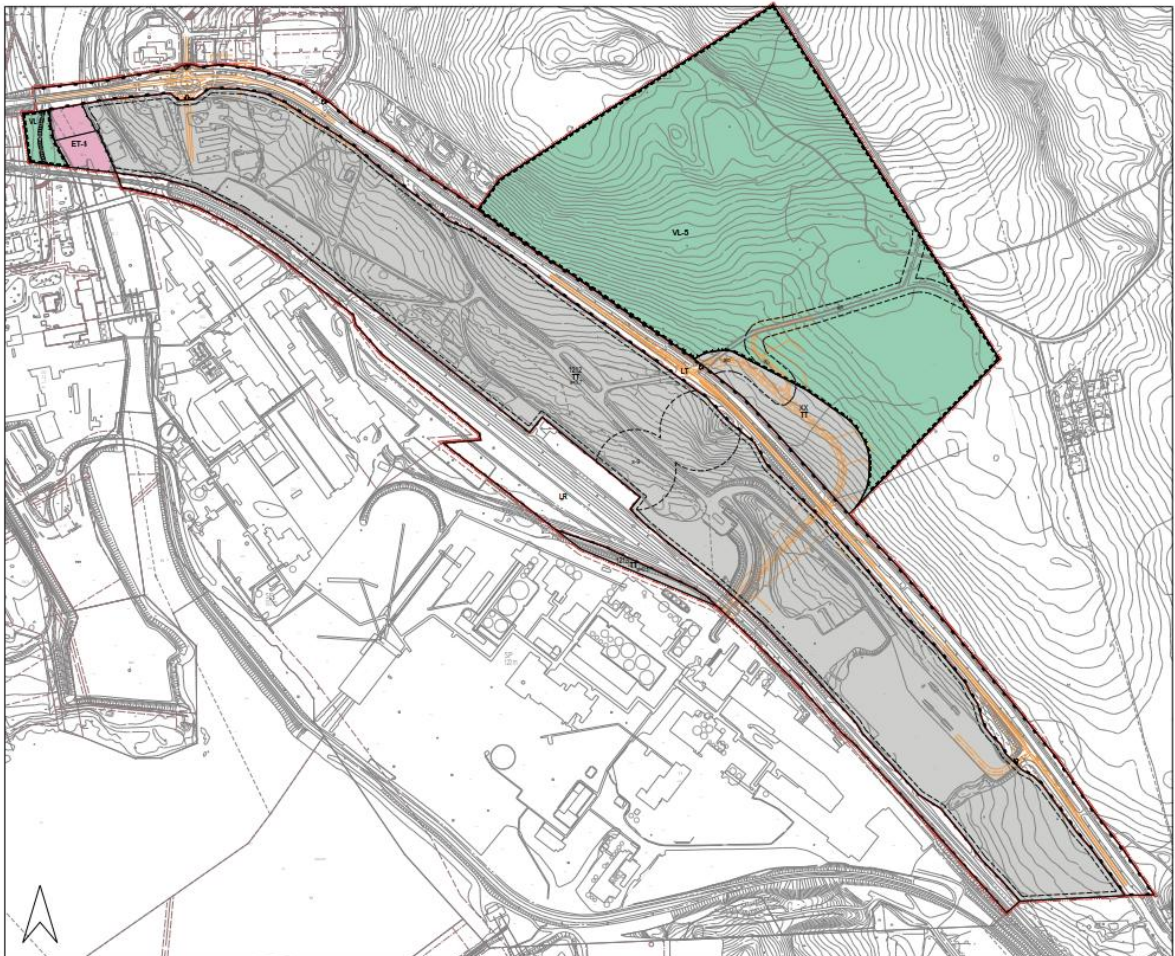
Aloitusvaihe

Asemakaavan vireilletulosta ja osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) nähtävilläolosta on ilmoitettu kuulutuksella 28.8.2019. Osallisille on ilmoitettu vireilletulosta ja OAS:n nähtävilläolosta kirjeitse.

Aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu järjestettiin 5.9.2019 Keski-Suomen ELY-keskuksessa Jyväskylässä. Viranomaistyöneuvottelu järjestettiin 17.12.2019 Keski-Suomen ELY-keskuksessa.

Luonnosvaihe

Kaavan valmisteluaineisto (luonnosaineisto) oli nähtävillä 12.2.-11.3.2020 välisen ajan MRA 30 §:n mukaisesti Äänekosken kaupungintalon aulassa ja kaupungin kotisivuilla (www.aanekoski.fi). Luonnosvaiheen aikana saatiin lausunnot Keski-Suomen ELY-keskukselta, Keski-Suomen liitolta, Keski-Suomen museolta, Väylävirastolta, Keski-Suomen Pelastuslaitokselta, Äänekosken ympäristölautakunnalta ja tekniseltä lautakunnalta sekä Äänekosken Energia Oy:ltä. Lisäksi saatiin kaksi mielipidettä osallisilta. Mielipiteiden ja lausuntojen pääkohdat sekä kaavan laatijan vastineet ovat selostuksen liitteenä olevassa vastineraportissa.

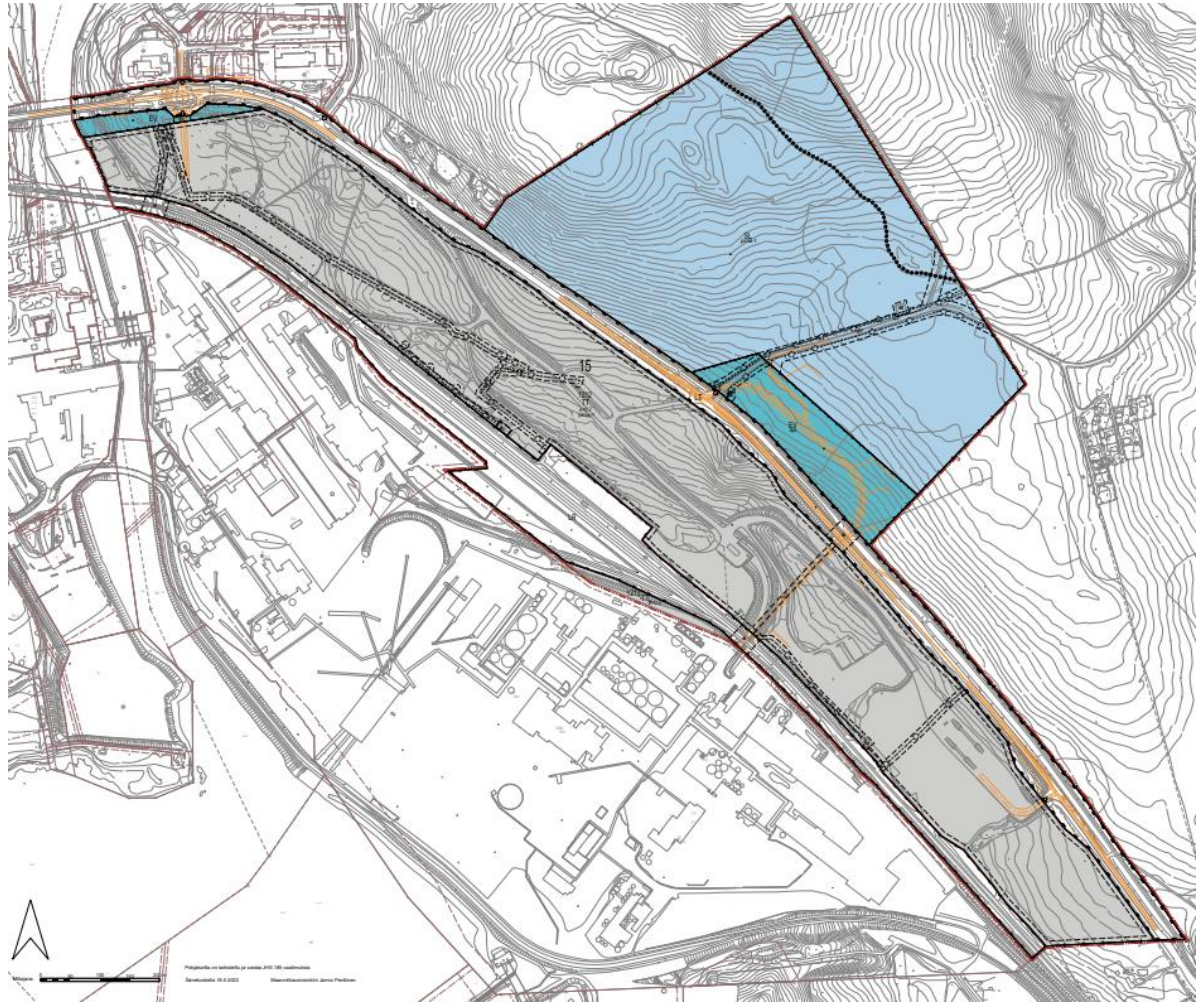
Kuva 28. Ote luonnosvaiheen kaavakartasta. Kartalle on merkitty kaavatyön aikana laaditut kolme liittymätarkastelua (oranssi värit) havainnollistamaan tiealueelle esitettyjä varauksia.

Ehdotusvaihe

Kaavaehdotus oli virallisesti nähtävillä MRA 27 §:n mukaisesti 22.6 – 12.8.2022 välisenä aikana Äänekosken kaupungin pääkirjastossa ja kaupungin kotisivuilla. Osallisilla oli mahdollisuus antaa muistutus kaavaehdotuksesta määräaikaan mennessä. Kaavasta pyydettiin tarvittavat lausunnot viranomaisilta.

Äänekosken kaupunki vastaanotti kaavaehdotuksesta 9 lausuntoa ja yhden määräajan jälkeen jätetyn muistutuksen. Annetuista lausunnoista ja muistutuksesta ei enää tullut esille asioita, joista olisi aiheutunut muutoksia kaavan maankäyttöratkaisuun.

Saatuihin lausuntoihin on laadittu vastineraportti, joka on kaavaselostuksen liitteenä 9.

Kuva 30. Ote ehdotusvaiheen kaavakartasta. Kartalle on merkitty kaavatyön aikana laaditut kolme liittymätarkastelua (oranssi väri) luonnosvaiheen jälkeen lisätyt suojaviheralueet sekä Äänekoskentien itäpuolelle perustettu luonnonsuojelualue.

Hyväksyminen

Kaavaehdotukseen tehtiin tekniset tarkistukset ja se valmisteltiin hyväksymiskäsittelyyn. Maantien aluetta poistettiin kaavasta siltä osin, kuin se on käsitelty 9.12.2024 hyväksytyn "Asemakaavan muutos Viiskulmasta Äänekosken sillalle" kaavassa. Teollisuusalueen rajaukseen tehtiin tarkentavat toimenpiteet.

Kaupunginvaltuusto hyväksyy kaavaehdotuksen. Kaupunginvaltuuston päätöksestä voi valittaa Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen.

Viranomaisyhteistyö

Kaavan aloitusvaiheen viranomaisneuvottelu on pidetty 5.9.2019 Keski-Suomen ELY-keskuksessa. Viranomaistyöneuvottelut 17.12.2019 ja 17.12.2020 on pidetty liittyen kaava-alueelta laadittuihin selvityksiin (liikenne- ja liittymäselvitykset, luontoselvitykset ja rakennetun kulttuuriympäristön selvitykset). Kaavaan liittyvää liito-oravapoikkeamista on käsitelty viranomaistyöneuvottelussa 16.2.2022.

6. ASEMAKAAVAN KUVAUS

6.1 Kaavaratkaisu

Suunnittelualueelle on osoitettu kaavassa laajasti teollisuusrakennusten korttelialuetta (TT). Kaavassa laajennetaan nykyistä teollisuusrakennusten korttelia 1212 pohjoiseen ja muutetaan alueen pohjoisosassa voimassa olevien asemakaavojen mukaiset korttelit 1214 ja 1215 osaksi korttelia 1212.

Lisäksi kaavassa muutetaan osa voimassa olevan kaavan mukaisesta rautatiealueesta (LR) teollisuusrakennusten korttelialueeksi, joka liitetään osaksi kortteleita 1212 ja 1213.

Nykyistä Kovalantien liittymää kehitetään ja sen kautta ohjautuu teollisuusalueelle tapahtuva liikenne Äänekoskentien ali toteutettavan eritasoliittymän kautta. Liittymäalueelle varattu alue Äänekoskentien itä-/pohjoispuolella osoitetaan käyttötarkoitukseltaan suojaviheralueeksi (EV).

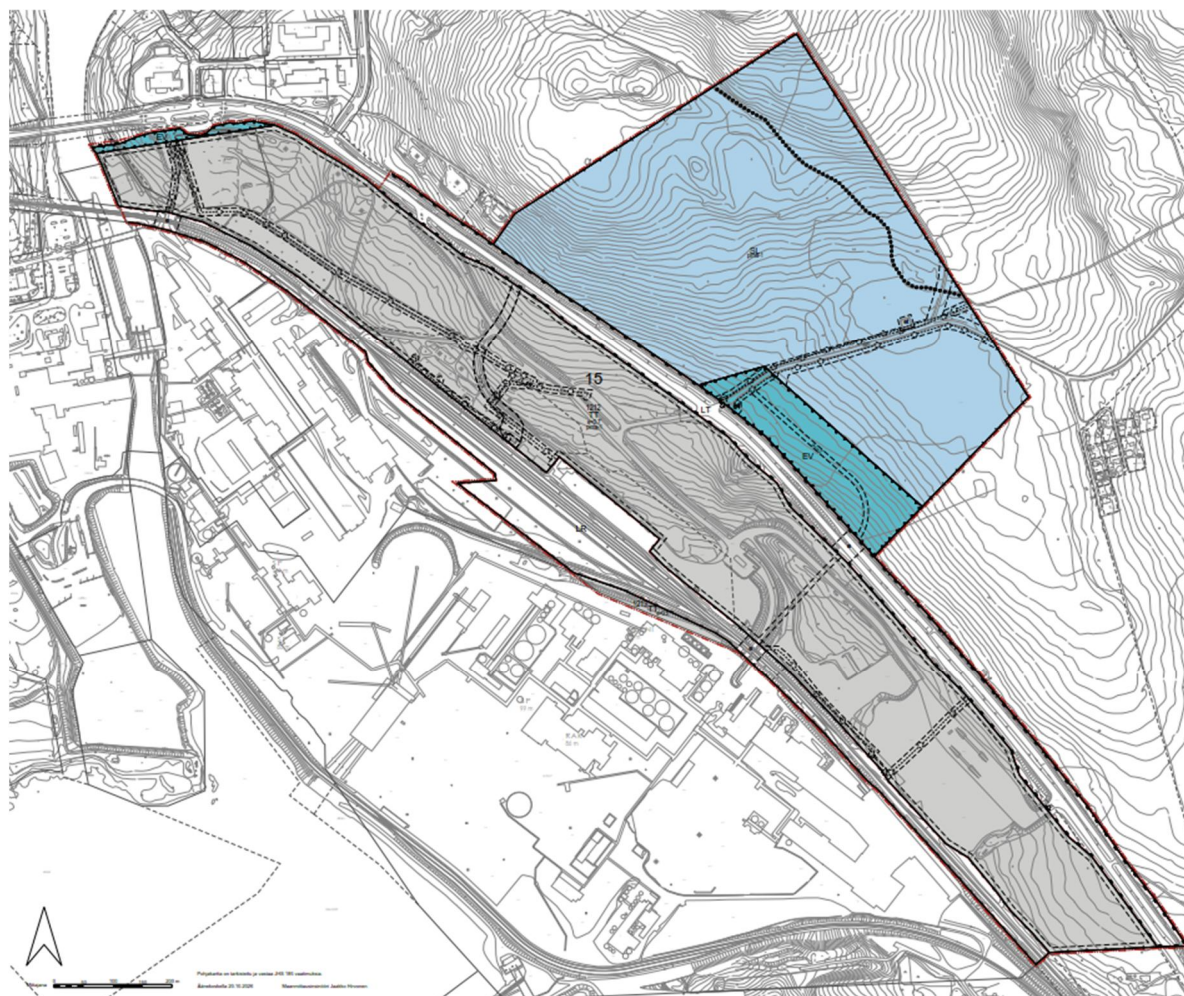
Korttelin 1212 tehokkuusluvuksi on osoitettu 0,7 ja korttelin 1213 tehokkuusluvuksi 0,5. Kaavassa osoitetaan rakennusoikeutta yhteensä noin 294 000 k-m².

Äänekoskentie on osoitettu maantien alueeksi (LT). Tiealueen aluevarauksessa on huomioitu suunnitellut uudet/paranneltavat liittymät ja näiden sekä muiden tiejärjestelyjen vaatimat tilatarpeet. Kaava-alueelle on mahdollista toteuttaa myös riittävät ja turvalliset kevyen liikenteen yhteydet.

Alueen koillisreunalle osoitetaan n. 34 hehtaarin edestä luonnonsuojelualuetta (SL).

Rautatie on osoitettu rautatiealueeksi (LR).

Kaava-alue sijoittuu suuronnettomuusriskin piiriin kuuluvaan konsultointivyöhykkeeseen. Yleisissä määräyksissä on huomioitu tämä esittämällä määräys, jonka mukaan suunniteltaessa riskille alttiiden toimintojen sijoittamista konsultointivyöhykkeelle on pyydettävä palo- ja pelastusviranomaisen sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) lausunto.

Kuva 31. Ote kaavakartasta

6.2 Mitoitus

Kaava-alueen pinta-ala- ja tehokkuustiedot on esitetty taulukossa 1.

Taulukko 1.

Alue	Pinta-ala (ha)	Rakennusoikeus (k-m ²)	Tehokkuus
EV	4,186		
TT	42,1935	294 490	0,7
LR	10,0033		
LT	8,12		
SL	33,5306		
yhteensä	98,0334	294 490	0,30

Kaavassa on osoitettu rakennusoikeutta teollisuusrakennusten korttelialueille yhteensä 294 490 k-m². Voimassa olevissa asemakaavoissa kaava-alueella on rakennusoikeutta yhteensä noin 78 000 k-m², joten kaava-alueen rakennusoikeus kasvaa kaavamutoksessa ja -laajennuksessa 216 490 k-m².

7. KAAVAN VAIKUTUKSET

7.1 Vaikutukset ihmisten elinoloihin ja elinympäristöön

Kaavalla mahdollistetaan nykyisen teollisuusalueen laajeneminen ja kehittäminen, mikä parantaa elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja mahdollistaa työpaikkojen määrän kasvun alueella.

Kaava-alueen pohjoisosasta purettujen vanhan koulurakennuksen sekä keilahallin paikalle osoitetaan teollisuusrakentamisen korttelialuetta. Käyttötarkoituksen muutoksella alue osoitetaan tarkoituksenmukaiseen käyttöön. Aluetta kehitettäessä teollisuustoiminnalle rajoitetaan ulkopuolisten kulkumahdollisuuksia ja siten myös turvallisuutta nykytilanteeseen verrattuna.

Kaavassa ei osoiteta uutta asumista eikä alueen asukasmäärä kasva kaavan toteutumisen myötä.

Rautatie, Äänekoskentien liikenne sekä teollisuus ovat suurimmat melun aiheuttajat alueella. Ras-kaasta liikenteestä ja rautatiestä saattaa aiheutua tärinää. Alueelle muodostuu lisäksi rakentamisen aikana väliaikaista raskasta liikennettä. Kaava-alueelle ei osoiteta toimintaa, jossa tulisi erityisesti huomioida melusta tai tärinästä aiheutuvat haitat. Lähialueiden asutukselle ei arvioida aiheutuvan kaavasta erityistä haittaa. Suunnittelun alueen lähiympäristö on nykyisinkin teollisuusaluetta, jonka toiminnasta ja liikennöinnistä aiheutuu ympäristöön jossain määrin häiriötä.

Suunnittelun alueella sijaitsee neljä maaperän tilan tietojärjestelmän (MATTI) kohdetta. Kaavamääräyksiin on sisällytetty määräys maaperän pilaantuneisuuden tutkimisesta ja maaperän kunnostamistarpeesta, mikäli näille alueille kohdistuu rakentamistarvetta.

7.2 Vaikutukset maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan ja ilmastoon

Rakentamiskäyttöön mahdollistettava alue on osittain ennestäänkin ihmisen muokkaamaa, joten uudella rakentamisella ei arvioida olevan merkittävää vaikutusta maa- ja kallioperään, veteen, ilmaan tai ilmastoon.

Entistä laajempien piha- ja pysäköintialueiden myötä alueen rakentamattomien ja pinnoittamattomien alueiden määrä pienenee nykyisestä, mikä aiheuttaa muutoksia hulevesien valuntaan ja imeytymiseen. Alueen uusi rakentaminen muuttaa ennestään pinnoittamatonta aluetta rakentamisen ja mahdollisen piha-alueiden pinnoittamisen vuoksi nykyistä suuremmalta osin vettä läpäisevämmäksi. Kaavamääräyksissä on tämän vuoksi vaadittu kiinnittämään erityishuomiota hulevesien käsittelyyn alueella.

Kaavamääräysten mukaisesti tehdasalueella muodostuvat hulevedet tulee kerätä ja johtaa hallitusti niin, ettei hulevesistä aiheudu maaperän tai pintaveden pilaantumisvaaraa. Ajoneuvoliikenteelle tarkoitetuilta piha- ja pysäköintialueilta muodostuvat hulevedet käsitellään öljyn- ja hiekanerotuskaivoissa. Hulevesisuunnitelma tulee esittää rakennuslupapiirustusten tai tarvittaessa ympäristöluvan hakemisen yhteydessä. Kemikaalien ja mahdollisten sammutusvesien käsittely ja keräily on suunniteltava sellaiseksi, että kemikaaleja ei pääse maaperään tai pintaveteen. Sadevesiviemäreiden tulee olla suljettavissa.

7.3 Vaikutukset kasvi- ja eläinlajeihin, luonnon monimuotoisuuteen ja luonnonvaroihin

Kaavaratkaisussa on huomioitu alueelta laaditun liito-oravaselvityksen tulokset. Papanahavaintojen ja metsikön ominaisuuksien perusteella suunnittelun alueelle rajattiin luonnosvaiheessa yhteensä *neljä liito-oravan elinympäristöä ja kaksi ominaisuuksiltaan liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä*. Alueet osoitettiin kaavaluonnoksessa alueen osaksi, jolla sijaitsee luonnonsuojelulain 78 § mukaisen liito-oravan lisääntymis- tai levähdyspaikka (s-9).

Äänekoskentien itäpuolelta rajattiin yksi *liito-oravan elinympäristö*, jolta havaittiin *yksi todennäköinen liito-oravan pesäpuu* sekä papanoita kuuden muun puun tyveltä.

Kaavan ehdotusvaiheessa s-9 -alueelle on haettu poikkeamista liito-oravan suojelusäännöksistä. Kompensoivana toimenpiteenä lajin elinolosuhteiden turvaamiseksi Hiskinmäen alueella on kaavaehdotuksessa Äänekoskentien itäpuolinen alue osoitettu luonnonsuojelualueeksi. Kaavaehdotusta valmisteltaessa luontoarvojen osalta on tehty tarkentavia selvityksiä. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämisestä ja heikentämisestä on vireillä poikkeamislupahakemus Keski-Suomen ELY-keskuksessa. Poikkeamislupaprosessin yhteydessä on päädytty kompensoivana toimenpiteenä lajin elinolosuhteiden turvaamiseksi Hiskinmäen alueella osoittamaan suunnittelualueen pohjoisosaan laaja suojelualue (SL), jolla pyritään turvaamaan liito-oravan elinmahdollisuudet Hiskinmäen alueella. Kaavan ehdotusvaiheeseen on käsittelyprosessin aikana saatu riittävä ja perusteltu ratkaisu liito-oravan elinympäristön turvaamiseksi suunnittelualueella. Näin teollisuusrakennusten korttelialueelle ei esitetä enää s-9 -merkintää. Päätös luonnonsuojelualueen perustamisesta Keski-Suomen ELY-keskukselta saatiin loppukesästä 2022.

Suunnittelualueen eteläosassa on lehtomaisen kankaan aluetta, jonka kasvillisuus on laaditun luontoselvityksen perusteella luonnontilaisen kaltaista. Luonnontilaiset lehtomaiset kankaat on luokiteltu Etelä-Suomessa sekä koko Suomen alueella vaarantuneeksi luontotyyppiksi. Metsätaloustyöstä johtuen suunnittelualueen eteläosassa puusto on kuitenkin luonnontilaista metsäaluetta tasaikäisempi ja latvuseros tasarakenteisempi. Lisäksi alueelle sijoittuu vain vähän lahoppua. Lehtomaisen kankaan alueella ei siten arvioida olevan arvoja, jotka tulisi erityisesti huomioida kaavan laadinnassa. Kaava-alueelle sijoittuva lehtomaisen kankaan alue on osoitettu kaavassa teollisuusrakennusten korttelialueeksi.

Alueelta laaditun luontoselvityksen yhteydessä alueen pohjoisosasta havaittiin lepakkoja Äänekoskentien, Sarvelantien ja Mannilantien rajaamalta metsäalueelta vanhojen rakennusten läheisyydestä. Lepakkohavaintojen läheisyyteen sijoittuvia rakennuksia voidaan pitää potentiaalisina lepakoiden talvehtimis- ja lisääntymis- sekä levähdyspaikkoina. Kattavan arvioinnin saavuttamiseksi lepakkoselvitystä täydennettiin keväällä 2020. Vanhana rautatieasemarakennuksen ullakkotilasta havaittiin jälkiä lepakoiden kesäaikaisesta oleilusta. Koska kyseessä on lepakoiden mahdollinen lisääntymis- ja / tai levähdyspaikka, rakennusta ei saa hävittää. Kaavaehdotukseen asemarakennus huomioitiin merkinnällä, jonka mukaan mahdollisen lepakoiden lisääntymis- ja / tai levähdyspaikan olemassa olo tulee huolellisesti kartoittaa ennen rakennuksen muutos-, korjaus- tai purkutöihin ryhtymistä. Rakennusten läheisyydessä esiintyvää lepakkolajistoa ja sen yleistä aktiivisuutta selvitettiin aktiivi- ja passiiviseurantana kesän 2023 aikana ja vuonna 2024 asemarakennuksen sisätilojen tarkastuksessa löydettiin lepakoiden jätöksiä sekä hyönteisjäämiä rakennuksen ullakkotilasta. Tämä osoittaa, että rakennus toimii lepakko-yhdyskunnan päiväpiilona ja luokan I lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkana. Kaavaan osoitetuilla suojelumääräyksillä (luo-8 ja luo-5) on riittävällä tavoin huomioitu luonnonsuojelulain 78 §:n mukainen lajin suojelu alueella.

Kaava-alueelta ei ole havaittu muita uhanalaisia tai huomionarvoisia lajeja, jotka tulisi huomioida kaavan laadinnassa.

7.4 Vaikutukset alue- ja yhdyskuntarakenteeseen, yhdyskunta- ja energiatalouteen sekä liikenteeseen

Kaavaratkaisu pohjautuu olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen. Teollisuusrakennusten korttelialuetta osoitetaan osayleiskaavassa osoitetulle elinkeinoelämän alueelle, joka varataan yrityksille ja työpaikoille. Kaava-alue tukeutuu nykyiseen teollisuusalueeseen, ja alue sijaitsee liikenteellisesti edulliselle ja hyvin saavutettavalle paikalla. Toteutuessaan asemakaava tehostaa alueen nykyistä maankäyttöä, mahdollistaa alueen kehittämisen osayleiskaavan mukaisesti, parantaa alueella toimivien yritysten toimintaedellytyksiä sekä luo edellytyksiä työpaikkojen määrän kasvulle.

Kaavasta aiheutuu liikenteellisiä vaikutuksia. Kaavaa valmisteltaessa on laadittu vaihtoehtoista tarkastelua uusien liittymien sijainneista. Kaavalla mahdollistetaan alueen liikennejärjestelyjen kehittäminen osoittamalla Äänekoskentielle kolme parannettavaa liittymää. Alueen pohjoisosassa kaava mahdollistaa kiertoliittymän toteuttamisen vanhan Hiskinkoulun kohdalle, mikä poikkeaa Äänekosken osayleiskaavassa osoitetusta liittymän sijainnista. Liittymä on kuitenkin asemakaavoituksen yhteydessä tarkasteltu paremmaksi toteuttaa Äänekoskentien ja Palomäenkadun risteykseen.

Kovalantien ympäristön liittymää kehitetään ja sen kautta ohjautuu kulku teollisuusalueelle Äänekoskentien ali toteutettavan eritasoliittymän kautta. Suunnittelun alueen eteläosan nykyistä liittymää on tavoitteena parantaa kanavoinnein. Kokonaisuus parantaa liikenteen sujuvuutta ja liikenneturvallisuutta. Liittymäjärjestelyiden muutokset edellyttävät tiesuunnitelman laatimista.

Kevyen liikenteen väylä Äänekosken keskustasta Suolahden keskusta-alueelle säilyy ja tulee huomioitavaksi tiesuunnitelmien laadinnan yhteydessä. Muutoksia kevyen liikenteen kulkuyhteyden sijaintiin/linjaukseen voi tulla, mutta yhteys keskustojen välillä tulee säilymään.

Uusien liittymien ja laajentuvan teollisuusrakentamisen myötä vuorokausiliikenteen arvioidaan lisääntyvän noin sadalla rekalla päivässä kunkin liittymän osalta nykyiseen liikennemäärään nähden, joten raskaan liikenteen määrän arvioidaan lisääntyvän noin 300:lla vuorokaudessa.

Sarvelantie puretaan kaavan toteutuessa. Samoin nykyiset liittymät tehdasalueelta Äänekosken tielle puretaan.

Äänejärven ylittävän sillan korvaaminen on toteutumassa. Uusi silta valmistuu lähivuosina. Nykyisen sillan kapasiteetti on rajoittava tekijä lisääntyvälle raskaalle liikenteelle. Uusi silta tulee todennäköisesti sijoittumaan nykyisen sillan eteläpuolelle, millä on vaikutuksia Äänekoskentien linjaukseen vesistön molemmin puolin. Asemakaavaratkaisussa on huomioitu tulevaisuuden tarpeet ja osoitettu teollisuusrakennusten korttelialueen pohjoisosan suojaviheraluetta. Näin alueen myöhempi muuttaminen tiealueeksi voidaan suunnitella, kun se tulee ajankohtaiseksi.

Kaavassa on osoitettu maanalasta verkostoa, joka alueen rakentamisen myötä tulee osittain muuttamaan. Muutoksia aiheuttaa lähinnä liikenteellisten ratkaisujen toteuttaminen. Teollisuusalueen sisällä oleva maanalainen verkosto on jatkossa teollisuusrakentamisen kanssa yhteen sovitettavaa ja tulee omalta osaltaan myös täydentymään yhtiön omien tarpeiden mukaiseksi. Kaavaratkaisulla kuitenkin turvataan Äänekosken kaupungin asukkaiden ja toimijoiden kannalta tärkeät johtokäytävät.

7.5 Vaikutukset kaupunkikuvaan, maisemaan, kulttuuriperintöön ja rakennettuun ympäristöön

Kaavassa mahdollistetaan merkittävää lisärakentamista laajentuvalle teollisuusrakennusten korttelialueelle, sillä kaavassa muodostuu alueelle rakennusoikeutta yhteensä noin 294 490 k-m² verran. Kaava-alueen kokonaisrakennusoikeus kasvaa olemassa olevaan asemakaavaan verrattuna noin 216 490 k-m².

Kaavasta aiheutuu toteutuessaan muutoksia alueen maisemaan. Etenkin teollisuusrakennusten korttelialueen 1212 laajentumisesta pohjoiseen aiheutuu maisemavaikutuksia, kun nykyisin osittain rakentamattomalle metsäalueelle mahdollistetaan uusien teollisuusrakennusten rakentaminen. Kaava-alueelta ei kuitenkaan ole tiedossa erityisiä maisema-arvoja ja uusi rakentaminen tukeutuu olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen sekä viereiseen metsäteollisuusalueeseen, joten maisemavaikutusten katsotaan olevan hyväksyttäviä. Teollisuusalueen vaikutukset Äänejärvi-Kuhnamo vesistöalueelle ja lähialueille ovat olleet pitkään olemassa, teollisuuden lisärakentaminen ei enää tuo merkittävää muutosta alueen maisemakuvaan. Kaavaratkaisu on oikeusvaikutteisen osayleiskaavan tavoitteen mukainen.

Teollisuusalueen laajentamisen myötä Äänekosken rautatieasema jää keskellä teollisuusaluetta, eikä sitä voida hyödyntää alueen toiminnassa. Koska rakennus tulee sijoittumaan suljetulle teollisuusalueelle, sen voi nähdä vain rautatieltä. Henkilöliikennettä Äänekoskelle ei kuitenkaan ole kulkenut vuosikymmeniin, joten näin ollen aseman purkamisen vaikutusten kaupunkikuvaan ja maisemaan voidaan katsoa olevan vähäisiä. Vaikutusta kulttuuriperintöön vähentää myös asematyyppin yleisyys ja ns. arkinen arkkitehtuuri. Rakennus tulee kuitenkin säilyttää, koska se toimii lepakko-yhdyskunnan päiväpiilona ja luokan I lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkana, jonka hävittämien ja heikentäminen on luonnonsuojelulailla kielletty.

Loput kaava-alueella sijainneista rakennuksista on kaavaprosessin aikana joko purettu tai siirretty alueelta pois. Arvokkaimmaksi ja säilytettäväksi todetut Wahlmanin talo ja Hiskin mökki siirrettiin Äänejärven toiselle puolen, lähelle Äänekosken taidemuseota.

8. ASEMAKAAVAN TOTEUTUS

Kaavan toteuttaminen voidaan aloittaa kaavan saatua lainvoiman. Kaupunki valvoo rakentamislupien kautta rakentamisen soveltumista alueelle.

Asemakaavan seurantalomake

Asemakaavan perustiedot ja yhteenveto

Kunta	Äänekoski	Täyttämispvm	28.10.2026
Kaavan nimi	Hiskinmäen asemakaava		
Hyväksymispvm		Ehdotuspvm	6.6.2022
Hyväksyjä		Vireilletulosta ilm. pvm	28.8.2019
Pysyvä kaavatunnus		Kunnan kaavatunnus	992 15/6
Kaava-alueen pinta-ala [ha]	98,0334	Uusi asemakaavan pinta-ala [ha]	39,4866
Maanalaisten tilojen pinta-ala [ha]		Asemakaavan muutoksen pinta-ala [ha]	58,5468

Ranta-asemakaava	Rantaviivan pituus [km]	
Rakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset
Lomarakennuspaikat [lkm]	Omarantaiset	Ei-omarantaiset

Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m ² ±]
Yhteensä	98,0334	100,00	294490	0,30	58,5468	216933
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä					-1,7097	-6839
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä	42,1935	43,0	294490	0,70	24,1879	224287
V yhteensä					-0,7936	-515
R yhteensä						
L yhteensä	18,1233	18,5			0,3478	
E yhteensä	4,1860	4,3			2,9838	
S yhteensä	33,5306	34,2			33,5306	
M yhteensä						
W yhteensä						

Maanalaiset tilat	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m ² ±]
Yhteensä	0,0000	0,00	0	0,0000	0

Rakennussuojelut	Suojellut rakennukset		Suojeltujen rakennusten muutos	
	[lkm]	[k-m ²]	[lkm ±]	[k-m ² ±]
Yhteensä	0	0	0	0

Alamääräykset tai -merkinnät

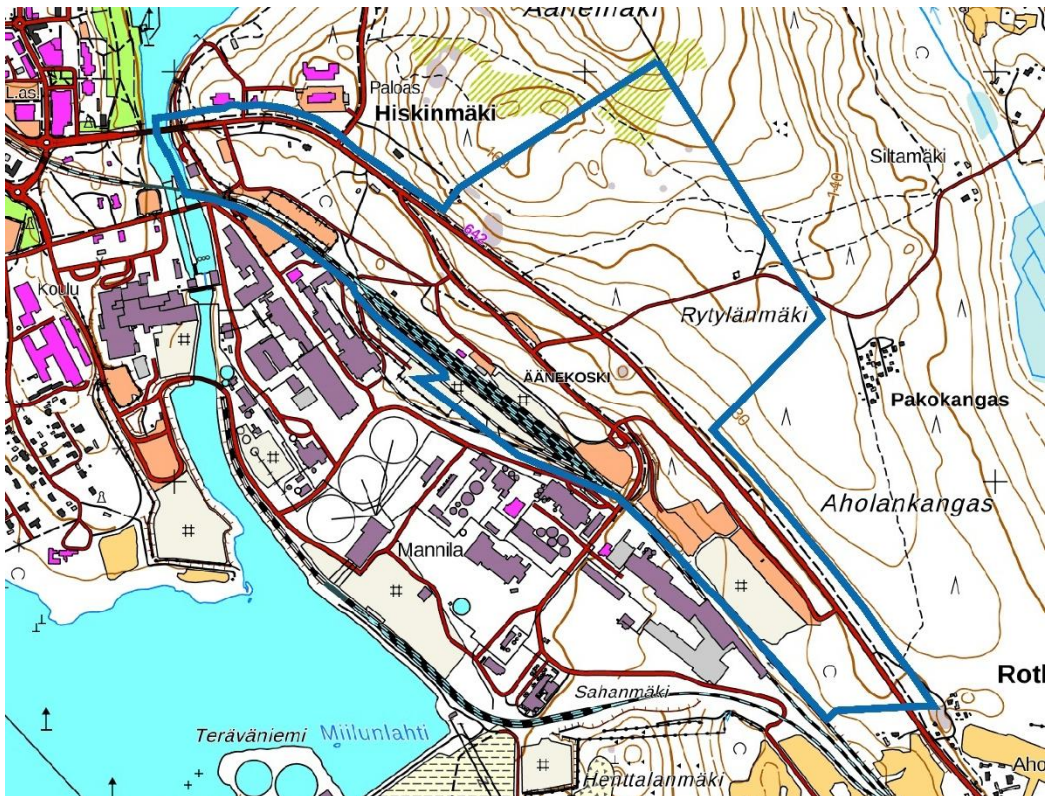
Aluevaraukset	Pinta-ala [ha]	Pinta-ala [%]	Kerrosala [k-m ²]	Tehokkuus [e]	Pinta-alan muut. [ha ±]	Kerrosalan muut. [k-m ² ±]
Yhteensä	98,0334	100,00	294490	0,30	58,5468	216933
A yhteensä						
P yhteensä						
Y yhteensä					-1,7097	-6839
YO					-1,7097	-6839
C yhteensä						
K yhteensä						
T yhteensä	42,1935	43,0	294490	0,70	24,1879	224287
TV					-0,6067	-607
TT	42,1935	100,0	294490	0,70	24,7946	224894
V yhteensä					-0,7936	-515
VP					-0,7936	-515
R yhteensä						
L yhteensä	18,1233	18,5			0,3478	
Kadut					-1,5972	
LPA					-0,6040	
LP					-0,0388	
LR	10,0033	55,2			-5,5322	
LT	8,1200	44,8			8,1200	
E yhteensä	4,1860	4,3			2,9838	
EV	4,1860	100,0			3,0173	
E-1					-0,0335	
S yhteensä	33,5306	34,2			33,5306	
SL	33,5306	100,0			33,5306	
M yhteensä						
W yhteensä						

ÄÄNEKOSKEN KAUPUNKI

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

HISKINMÄEN ASEMAKAAVA

1.7.2019, päivitetty 10.1.2020, 6.6.2022
Ramboll Finland Oy

Päiväys 10.1.2020, päivitetty 6.6.2022
Laatija Tanja Konstari (vireilletulo), Laura Kömi (ehdotusvaihe)
Tarkastaja Minna Lehtonen
Hyväksyjä Nina Marjoniemi, kaavoituspäällikkö – Äänekosken kaupunki
Kuvaus Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

SISÄLTÖ

1.	SUUNNITTELUALUE	2
2.	SUUNNITTELUN LÄHTÖTIEDOT JA TAVOITTEET	2
3.	KAAVATILANNE, LAADITUT SUUNNITELMAT JA SELVITYKSET	2
3.1	Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet	2
3.2	Maakuntakaava	3
3.3	Yleiskaava	4
3.4	Asemakaava	5
3.5	Muut kaavaan liittyvät selvitykset ja suunnitelmat	6
4.	VAIKUTUSTEN ARVIOINTI	7
5.	OSALLISET	7
6.	MAANKÄYTTÖSOPIMUS	7
7.	OSALLISTUMISEN JA VUOROVAIKUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN	8
8.	AIKATAULU	8
9.	YHTEYSTIEDOT	9

1. SUUNNITTELUALUE

Suunnittelualue sijaitsee Hiskinmäen alueella nykyisen metsäteollisuusalueen yhteydessä ja lähi-alueilla Äänekoskentien varrella. Alue sijaitsee Äänekosken keskustasta lähimmillään noin 0,5 kilometriä ja enimmillään noin 2,5 kilometriä kaakkoon. Suunnittelualue on pinta-alaltaan noin 100,4 hehtaaria. Alue rajautuu lännessä rautatiehen, luoteessa Äänekosken siltaan sekä puistoalueeseen, pohjoisessa ja idässä Äänekoskentiehen sekä etelässä metsäalueeseen. Suunnittelualueen suurpiirteinen rajausta on esitetty kansilehdellä. Rajausta on täsmentynyt suunnittelun edetessä.

Suunnittelualue on osittain asemakaavoitettua. Suunnittelualue on pääosin Metsä Board Oyj:n omistuksessa. Kiinteistöt 992-871-1-4, 992-871-2-2 ja 992-895-0-642 ovat valtion maata.

Suunnittelualueen kaavoittamaton osa on nykyisin valtaosin metsäaluetta sekä liikennöntialuetta. Kaavamuuotosalue on pääosin teollisuusalueeksi kaavoitettua, mm. liikennönti- ja pysäköintialueena käytettävää aluetta sekä lisäksi piha-, puisto-, vesi- ja yleisen tien aluetta. Alueen eteläosassa on 1940-luvulla rakennettu rautatieasema, joka on nykyisin tavaraliikennekäytössä. Rautatieaseman läheisyydessä on asumattomia, purkukuntoisia rivitaloja. Alueen luoteisosassa kosken itäranalla on biotuotetehtaan raakavedenotto.

Alueen pohjoisosasta on viime vuosien aikana purettu pois entisen lukion rakennuksia sekä radan varresta vanhoja puurivitaloja. Wahlmannin talo ja ns. Hiskin mökki on siirretty pois alueelta.

Suunnittelualueen välittömässä läheisyydessä sijaitsee rautatien länsipuolella metsäteollisuuden tuotantolaitosten rakennuksia sekä alueen koillis- sekä kaakkoispuolella Äänekoskentien varrella muutamia asuinrakennuksia.

2. SUUNNITTELUN LÄHTÖTIEDOT JA TAVOITTEET

Kaavan laatimiseen on ryhdytty Metsä Board Oyj:n aloitteesta. Kaavan tavoitteena on osoittaa alueelle asemakaavassa teollisuustoiminnalle varattua aluetta. Tavoitteena on lisäksi mahdollistaa alueelle toimivat liikennöntiratkaisut. Lisäksi kaavamuuoksessa tarkistetaan alueen nykyiset asemakaavamerkinntät.

Kaavan laadinnassa otetaan huomioon alueelta havaittujen liito-oravien elinympäristöt.

3. KAAVATILANNE, LAADITUT SUUNNITELMAT JA SELVITYKSET

3.1 Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ovat osa maankäyttö- ja rakennuslain mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää. Tavoitteilla varmistetaan, että valtakunnallisesti merkittävät asiat huomioidaan kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Alueidenkäyttötavoitteiden avulla taitetaan yhdyskuntien ja liikenteen päästöjä, turvataan luonnon monimuotoisuutta ja kulttuuriympäristön arvoja sekä parannetaan elinkeinojen uudistumismahdollisuuksia. Niillä myös sopeudutaan ilmastomuutoksen seurauksiin ja sään ääri-ilmiöihin.

Valtioneuvosto päätti valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista 14.12.2017. Päätöksellä valtioneuvosto korvaa valtioneuvoston vuonna 2000 tekemän ja 2008 tarkistaman päätöksen valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista. Päätös tuli voimaan 1.4.2018.

Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet jakautuvat viiteen kokonaisuuteen:

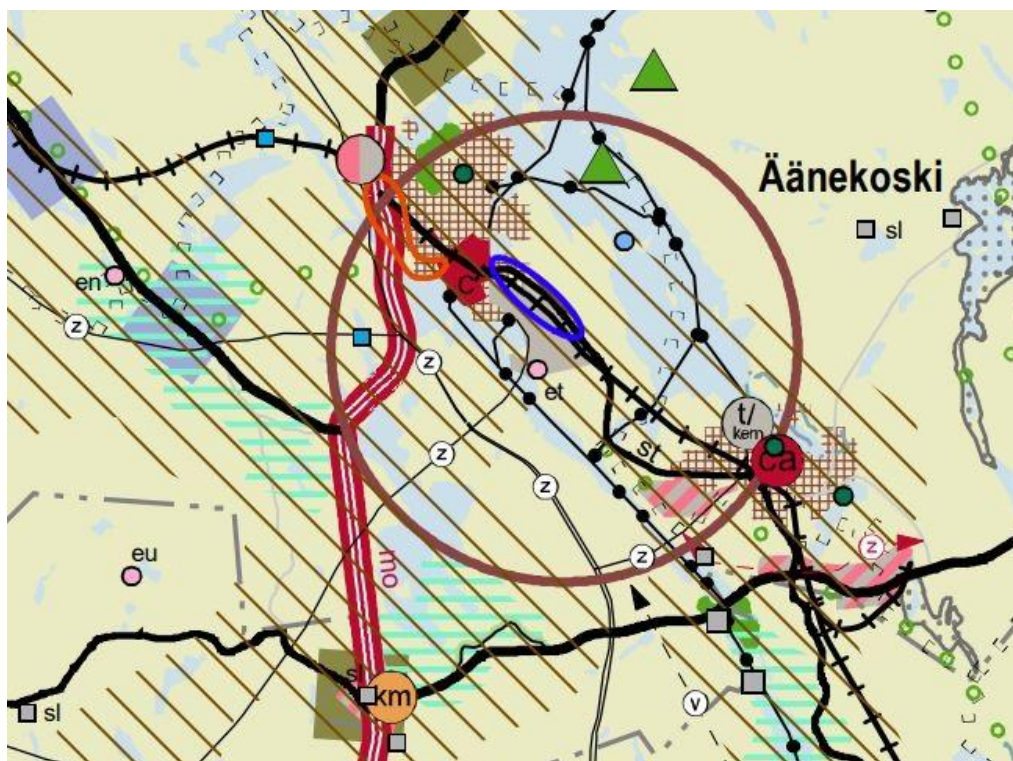
1. Toimivat yhdyskunnat ja kestävä liikkuminen
2. Tehokas liikennejärjestelmä
3. Terveellinen ja turvallinen elinympäristö
4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
5. Uusiutumiskykyinen energiahuolto

3.2 Maakuntakaava

Keski-Suomen maakuntakaava on tullut 28.1.2020 lainvoimaiseksi maakuntavaltuuston hyväksymispäätöksen mukaisena.

Suunnittelualue on maakuntakaavassa pääosin teollisuus- ja varastoaluetta, jolla on/jolle saa sijoittaa vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen. Merkinnällä osoitetaan alue, jolla on/jolle saa sijoittaa merkittävän, vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen. Suunnittelumääräyksen mukaan alueen ja lähiympäristön suunnittelussa tulee huomioida vaarallisten aineiden käyttöön, varastointiin ja kuljetuksiin liittyvät riskit. Alueiden käytön suunnittelussa on turvattava maakunnallisesti ja valtakunnallisesti arvokkaat kulttuuriympäristöt.

Alueen pohjoisosa on seudullisesti merkittävän tiivistettävän taajaman aluetta. Koko suunnittelualue sijoittuu laajaan kulttuuriympäristön vetovoima-alueeseen. Suunnittelualueen länsiosassa on rautatie. Äänekoskentie on osoitettu seututiekse (st). Äänekoski on osoitettu maakuntakaavassa seutukeskukseksi.

Kuva 1. Ote tarkistetusta Keski-Suomen maakuntakaavasta. Kaavoitettavan alueen sijainti on osoitettu tummansinisellä soikiolla.

Keski-Suomen liitto on käynnistänyt rullaavan maakuntakaavoituksen. Tarkoituksena on ylläpitää yhtä, jatkuvasti päivittyvää maakuntakaavaa. Rullaavassa maakuntakaavoituksessa muutetaan voimassa olevaa kokonaismaakuntakaavaa vain kertyneiden muutostarpeiden mukaan. Kaavasta käytetään nimeä Keski-Suomen maakuntakaava 2040.

Vireille saatettu Keski-Suomen maakuntakaava 2040 käsittelee seudullisesti merkittävää tuuli-voiman tuotantoa, hyvinvoinnin aluerakennetta ja liikennettä. Kaavaluonnos muuttaa ja täydentää voimassa olevaa maakuntakaavaa näiden teemojen osalta, muilta osin voimassa oleva maakuntakaava jää voimaan sellaisenaan.

Keski-Suomen maakuntakaava 2040:n ikuinen osallistumis- ja arviointisuunnitelma sekä sen liite olivat nähtävillä 7.9. - 30.10.2020. I-OAS on jatkuvasti voimassa oleva rullaavan maakuntakaavan osallistumisen ja arvioinnin periaatteita määrittävä dokumentti, jota täydentää kulloisistakin muutostarpeista kertova erillinen liite.

Keski-Suomen maakuntakaavan 2040 on edennyt valmisteluvaiheen nähtävillä oloon. Valmisteluvaiheen aineistot olivat nähtävillä 7.3. - 5.5.2022 välisen ajan.

3.3 Yleiskaava

Äänekoski 2030 osayleiskaava on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 29.5.2017 ja se on saanut lainvoiman heinäkuussa 2017. Osayleiskaavassa suunnittelualueelle on osoitettu elinkeinoelämän aluetta (T), joka varataan yrityksille ja työpaikoille. Alueen länsiosassa radan länsipuolella on elinkeinoelämän aluetta (TT), joka varataan suurteollisuudelle ja siihen liittyville toiminnoille.

Äänekoskentien pohjoispuolella suunnittelualueelle on osoitettu yleiskaavassa lähivirkistysaluetta (VL) sekä maa- ja metsätalousvaltaista aluetta (M). Äänekoskentien varteen tien länsi-/eteläpuolelle on osoitettu suojaviheraluetta (EV). Koski on vesialuetta (W) ja sen länsipuolinen puisto-alue on osoitettu lähivirkistysalueeksi (VL).

Suunnittelualueelle on osoitettu kaksi suojeltavaa rakennusta tai rakennettua ympäristöä (SR): Hiskin mökki ja Äänekosken rautatieasema.

Elinkeinoelämän alueen eteläosaan sekä maa- ja metsätalousvaltaiselle alueelle on osoitettu luonnon monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeä aluetta (luo-1). Kaavamääräyksen mukaan alueen puusto tulee säilyttää tai hoitaa niin, että liito-oravan pesimäpuut ja niitä suojaavat puut sekä ravinnonhankinnan kannalta riittävä puusto säilytetään.

Pohjoisosan lähivirkistysalueelle on osoitettu ohjeellinen ulkoilureitti.

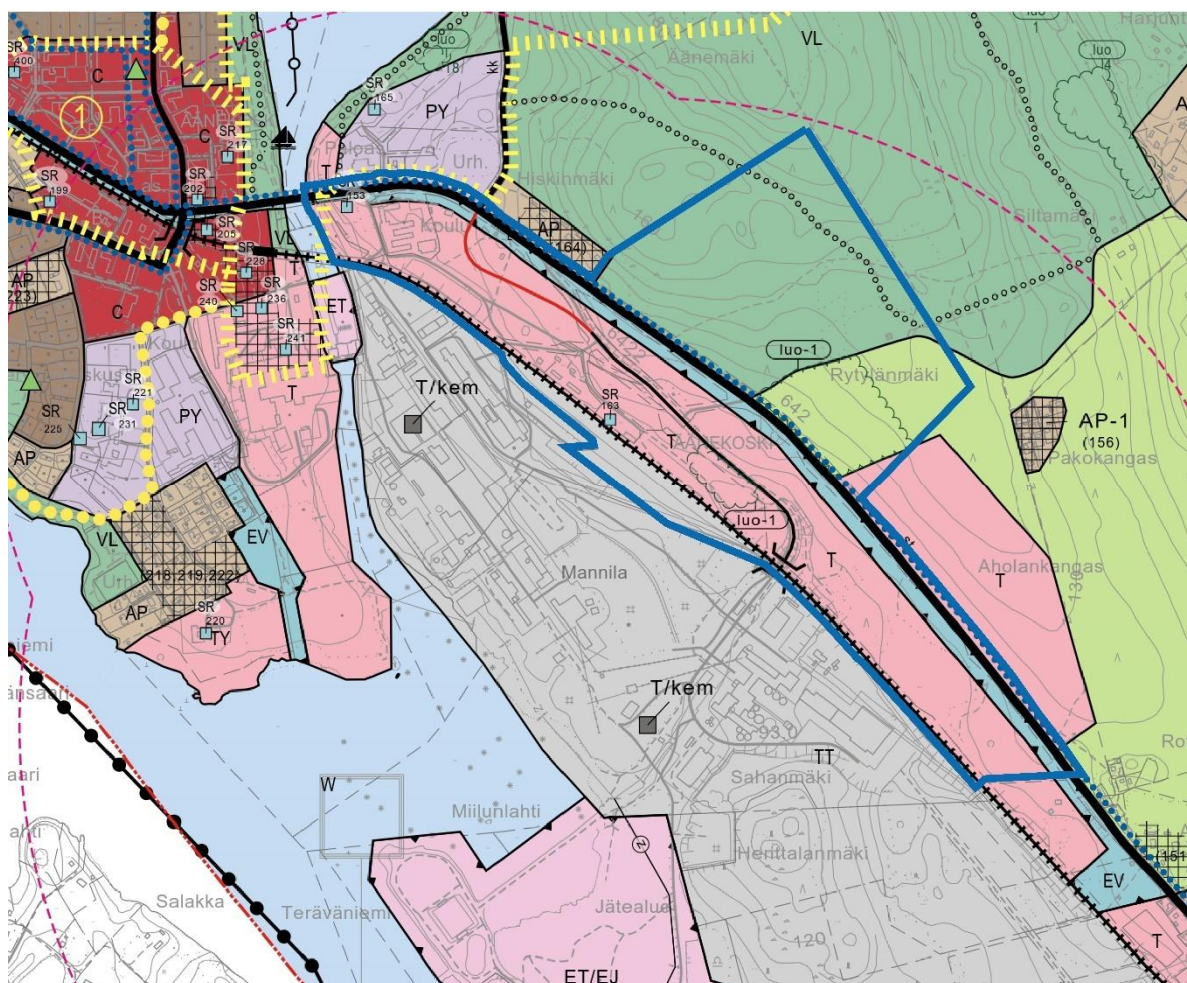
Suunnittelualue sijoittuu suuronnettomuusvaarallisen laitoksen konsultointivyöhykkeelle. Suunniteltaessa riskille alttiiden toimintojen sijoittamista konsultointivyöhykkeelle tulee palo- ja pelastusviranomaiselle sekä Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle (TUKES) varata mahdollisuus lausunnon antamiseen.

Elinkeinoelämän alueelle on osoitettu pääsytien sekä uuden tien ja linjan merkinnät. Sarvelantien ja rautatien risteykseen on osoitettu merkintä: eritasoliittymä ilman liittymää. Rautatie on osoitettu pääradaksi ja liikennepaikaksi. Radan mahdolliset melu- ja tärinähaitat on otettava huomioon asemakaavoja laadittaessa ja radan parantamistoimia suunniteltaessa.

Äänekoskentie on osoitettu seututiekseksi (st). Tien itä-/pohjoispuolelle on osoitettu koko kaava-alueen matkalta pyöräilyn pääväylä.

Alueen luoteisosa kuuluu kehittämisalueeseen 2. Äänejärvi. Kaavamääräyksen mukaan aluetta kehitetään monipuolisena ja ympärivuotisena virkistyspalveluiden, kulttuurin, matkailun ja vapaa-ajan alueena. Alueelle suunnitellaan ja toteutetaan eri väestöryhmille soveltuva kaupunkipuisto, jossa erityistä huomiota kiinnitetään monipuolisten liikunta- ja kulttuuripalvelujen sekä laadukkaan rakennetun puiston toteuttamiseen. Alue kytetään tiiviiksi, toiminnalliseksi osaksi kaupungin ydinkeskustaa. Alueen suunnittelussa ja toteutuksessa otetaan erityisesti huomioon kävely, pyöräily ja esteettömyys.

Yleismääräysten mukaan rautatien, valtatie ja muiden yleisten teiden mahdolliset melu- ja tärinähaitat on otettava huomioon asemakaavoja laadittaessa ja liikenneväylien parantamistoimia suunniteltaessa.

Kuva 2. Ote Äänekoski 2030 osayleiskaavasta. Suunnittelualan likimääräinen raja on osoitettu tummansinisellä.

Äänekosken maankäytön rakennemalli 2022 (Rakenneyleiskaavan päivitys 2019)

Äänekosken rakenneyleiskaavan 2016 on kaupunginvaltuusto hyväksynyt 3.11.2008. Äänekosken rakenneyleiskaavan päivitys on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.11.2019, 72 §. Kaava on oikeusvaikutukseton. Suunnittelualueelle on osoitettu kehittyvää yritystoiminnan ja työpaikkojen aluetta sekä tiivistyvän kaupunkikeskustan aluetta. Rautatie on osoitettu kehitettäväksi ratayhteydeksi. Kaakko-luode-suuntaisesti on osoitettu kaupunkikeskustojen välisen toiminnallisen yhteyden merkintä. Alue sijaitsee kehitettävällä kaupunkimaisella alueella. Äänekoskentien itäpuolella on virkistys- tai kevyen liikenteen yhteystarve.

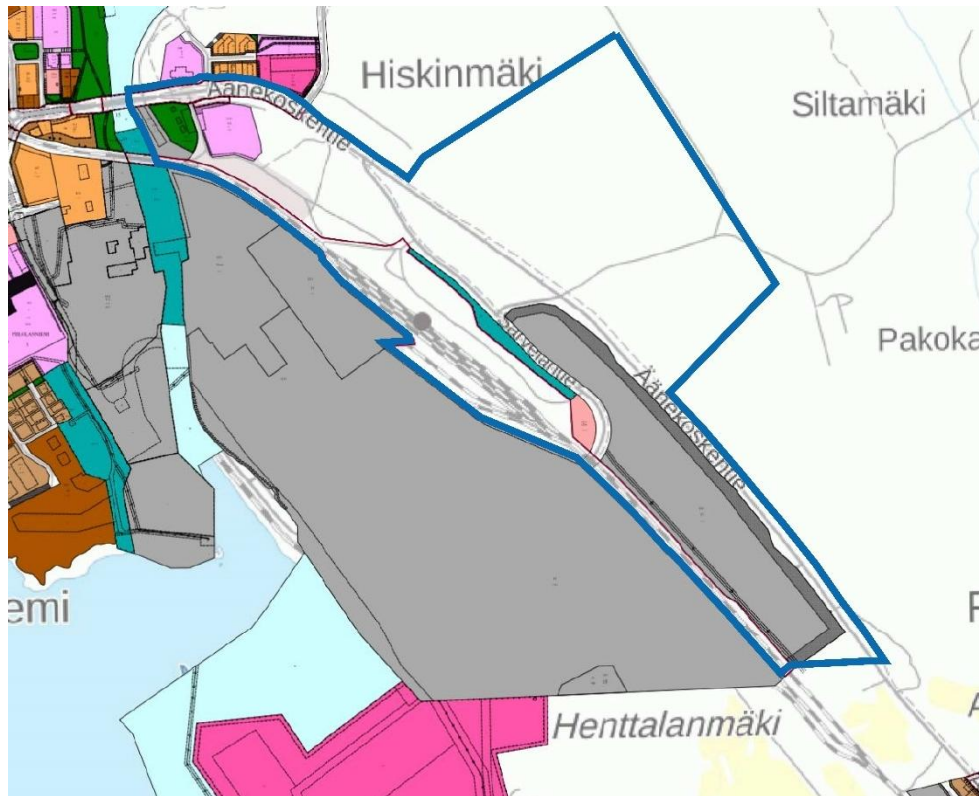
3.4 Asemakaava

Suunnittelualueella on voimassa eri aikoina laadittuja asemakaavoja. Alueen eteläosaan ja rautatien ympäristöön laadittu asemakaava on vahvistettu vuonna 1983 ja alueen pohjoisosan asemakaavat on hyväksytty/vahvistettu vuosina 1993, 1994, 1998, 1991 ja 2017.

Alueen keskivaiheilla Äänekoskentien ja rautatien välisellä alueella sekä Äänekoskentien pohjois-/itäpuolella ei ole voimassa asemakaavaa.

Suunnittelualue on voimassa olevissa asemakaavoissa teollisuusrakennusten korttelialuetta (TT), varastorakennusten korttelialuetta (TV-1), opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialuetta (YO), autopaikkojen korttelialuetta (LPA), yleistä pysäköintialuetta (LP), rautatiealuetta (LR), suojaviheraluetta (EV), puistoa (VP-1), yleisen tien aluetta (LT) sekä katualuetta.

Suunnittelualue rajoittuu lännessä Kartonkitehtaan asemakaavan muutokseen, joka on hyväksytty 24.6.2013 sekä CP Kelco Oy:n asemakaavan muutokseen, joka on tullut voimaan 29.8.2018.

Kuva 3. Ote asemakaavayhdistelmästä. Suunnittelualueen likimääräinen raja on osoitettu tummansinisellä.

3.5 Muut kaavaan liittyvät selvitykset ja suunnitelmat

Aiemmat selvitykset ja suunnitelmat

- Äänekoski 2030 osayleiskaavan aineisto (kuten Äänekosken yleiskaavan liito-oravaselvitys (Agriborealis osk, Kypärä T. 2016)
- Äänekosken ja Suolahden taajamien laajennusalueiden luontoselvitys (Suunnittelukeskus Oy, 2006)
- Metsäliiton ja Vapon biodieselhanke – Äänekosken liito-oravaselvitys (Essnature, 2010)
- Muistio maastokäynnistä tilalle Kanta-Mannila RN:O 28:36 (Äänekoski, Paadentaipale) (Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskus, 2013)
- Ääneniemen koillisrannan asemakaavan luontoselvitys. (TMI Pohjanmaan Luontotieto, 2014)
- Luontoselvitys, Liito-orava (Sweco, 2015)
- Luontoselvitys Äänekosken Mörtinrannassa (Agriborealis osk., 2017)
- Äänekosken modernin rakennusperinnön inventointi (Keski-Suomen museo, 2014)
- Museoviraston rakennusinventointi, Wahlmanin talo

Kaavatyon aikana laadittavat/laaditut selvitykset ja suunnitelmat

- Liito-oravaselvitys (Ramboll Finland Oy, 2019)
- Äänekosken tehdasalueen asemakaavan luontoselvitys (Ramboll Finland Oy, 2019)
- Rautatieasemaselvitys (Ramboll Finland Oy, 2019)
- Liittymätarkastelut 5.12.2019 (Ramboll Finland Oy, 2019)
- Lepakoiden talvikartoitus (Ramboll Finland Oy, 2020)

- Poikkeuslupahakemus liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämiseksi ja hävittämiseksi, 2020 ja Täydennys ja oikaisu liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämiseksi laadittuun poikkeuslupahakemukseen, 2021

4. VAIKUTUSTEN ARVIOINTI

Valtion ja kuntien viranomaisten tulee toiminnassaan ottaa huomioon valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ja edistää niiden toteutumista. Viranomaisten on myös arvioitava toimenpiteidensä vaikutuksia valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden kannalta. Valtakunnallisista alueidenkäyttötavoitteista ja alueen erityispiirteistä arvioidaan tätä kaavahanketta koskevat tavoitteet.

Kaavan vaikutukset kohdistuvat naapurikiinteistöihin, sosiaalisiin ja yhdyskuntataloudellisiin vaikutuksiin sekä ympäristöllisiin ja liikenteellisiin vaikutuksiin. Vaikutusten esiintyminen ja arviointi tapahtuu asiantuntijoiden, viranomaisten, maanomistajien, asukkaiden ja suunnittelijoiden kanssa yhteistyössä ja vuorovaikutuksessa. Kaavan tulee perustua riittäviin tutkimuksiin ja selvityksiin. Lähtökohtana ovat aiemmat suunnitelmat ja inventoinnit sekä kartat. Vaikutusten arvioinnissa verrataan kaavan mukaista tilannetta ja sen asetettuja tavoitteita nykytilanteeseen Vaikutusten arviointia tehdään läpi kaavaprosessin.

Kaavan vaikutuksia arvioidaan seuraavien ominaisuuksien osalta:

- 1) Ympäristölliset vaikutukset (pintavedet, luonto ja eläimistö)
- 2) Sosiaaliset ja yhdyskuntataloudelliset vaikutukset (asukkaiden arkielämän laatu, turvallisuus, viihtyisyys, yhdyskuntatekniset kustannukset)
- 3) Liikenteelliset vaikutukset (yhdyskuntarakenne, liikkumismuodot, raskas liikenne, kevyt liikenne ym.)
- 4) Vaikutukset rakennettuun ympäristöön (rakennuskulttuuri, maisema- ja taajamakuva)
- 5) Ilmastonmuutos (yhdyskuntarakenne, liikenne, energia)

Vaikutusten arviointi suoritetaan kaavaselostuksessa kaavan laatijan toimesta.

5. OSALLISET

Osallisia ovat alueen maanomistajat, asukkaat ja yrittäjät sekä muut, joiden asumiseen, työntekoon tai muihin oloihin kaava saattaa huomattavasti vaikuttaa. Osallisia ovat myös viranomaiset ja yhteisöt, joiden toimialaa kaavoitus käsittelee. Osallisilla on oikeus ottaa osaa kaavan valmisteluun, arvioida sen vaikutuksia ja lausua kaavasta mielipiteensä (MRL 62 §).

Kaavahankkeessa osallisia ovat:

- Suunnittelualueen ja lähiympäristön maanomistajat, vuokramiehet ja asukkaat sekä muut asiansaajat
- Äänekosken kaupungin tekninen lautakunta ja ympäristölautakunta
- Keski-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Keski-Suomen liitto
- Keski-Suomen museo
- Väylävirasto
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES)
- Keski-Suomen pelastuslaitos
- Äänekosken Energia Oy
- Elenia Oy
- Fingrid Oy
- Ääneseudun Ilona ry

6. MAANKÄYTTÖSOPIMUS

Kaupunki laatii maanomistajan kanssa maankäyttösopimuksen ennen kaavaehdotuksen hyväksymistä.

7. OSALLISTUMISEN JA VUOROVAIKUTUKSEN JÄRJESTÄMINEN

Tiedottaminen

Kaavan vireille tulosta ja nähtävillä oloista tiedotetaan kaupungin kotisivuilla ja kaupungin ilmoituslehdessä (Pikkukaupunkilainen) ja erillistiedoksiannolla mahdollisille ulkopaikkakuntalaisille osallisille.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja kaavan vireilletulosta on ilmoitettu kuulutuksella 28.8.2019. Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on nähtävillä kaavaehdotuksen käsittelyyn asti Äänekosken kaupungintalon aulassa ja kaupungin kotisivuilla. Osallisilla on mahdollisuus esittää mielipiteensä kaavasta kirjallisesti kaavatyön aikana. Aloitusvaiheessa on pidetty viranomaisneuvottelu.

Kaavaluonnos

Kaavan valmisteluaineisto (luonnosaineisto) oli nähtävillä 12.2.-11.3.2020 välisen ajan MRA 30 §:n mukaisesti Äänekosken kaupungintalon aulassa ja kaupungin kotisivuilla (www.aanekoski.fi). Luonnosvaiheen aikana osallisilla oli mahdollisuus esittää mielipiteensä kaavasta kirjallisesti kuulutuksessa ilmoitettuun määräaikaan mennessä. Kaavasta pyydettiin myös tarvittavat lausunnot viranomaisilta.

Kaavaehdotus

Kaavaehdotus pidetään virallisesti nähtävillä MRA 27 §:n mukaisesti 30 päivää Äänekosken kaupungin pääkirjastossa ja kaupungin kotisivuilla. Osallisilla on mahdollisuus antaa mielipide (muistutus) kaavaehdotuksesta. Kaavaehdotuksesta annettu muistutus tulee toimittaa kirjallisena kuulutuksessa ilmoitettuun määräaikaan mennessä. Muistutuksen tehneille, jotka ovat ilmoittaneet osoitteensa, ilmoitetaan kaupungin perusteltu kannanotto (vastine) esitettyyn muistutukseen. Kaavasta pyydetään tarvittavat lausunnot viranomaisilta.

Kaavasta pyydetään lausunnot tarvittaessa ainakin seuraavilta:

- Keski-Suomen ELY-keskus
- Keski-Suomen liitto
- Keski-Suomen museo
- Väylävirasto
- Tekninen lautakunta
- Ympäristölautakunta
- Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES)
- Keski-Suomen pelastuslaitos
- Äänekosken Energia Oy
- Elenia Oy
- Fingrid Oy

Hyväksyminen

Kaupunginvaltuusto hyväksyy kaavaehdotuksen. Kaupunginvaltuuston päätöksestä voi valittaa Hämeenlinnan hallinto-oikeuteen.

8. AIKATAULU

Kaavoitustyö on käynnistetty syksyllä 2019. Tarkentuneen tavoiteaikataulun mukaan kaavaluonnos oli nähtävillä alkuvuonna 2020.

Kaavaehdotus asetetaan nähtäville kesällä 2022. Kaavan hyväksyminen ajoittuu tavoiteaikataulun mukaan syksyyn 2022.

9. YHTEYSTIEDOT

Asemakaava ja asemakaavan muutos laaditaan yhteistyönä tilaajan, Äänekosken kaupungin (kaavoittava viranomainen) ja Ramboll Finland Oy:n (kaavoitustyöstä vastaava konsultti) kesken.

Kaavoitusviranomainen
Äänekosken kaupunki
Kaavoituspalvelut
Hallintokatu 4, 44100 Äänekoski

Kaavan laatija
Ramboll Finland Oy
PL 718, 33101 Tampere

kaavoituspäällikkö Nina Marjoniemi
p. 020 632 2035
suunnitteluavustaja Paula Junikka
p. 020 632 2037

projektipäällikkö Minna Lehtonen
s-posti: minna.lehtonen@ramboll.fi

s-postiosoitteet ovat muotoa
etunimi.sukunimi@aanekoski.fi

Vastaanottaja
Metsä Group Oy

Asiakirjatyyppi
Raportti

Päivämäärä
10/2019

ÄÄNEKOSKEN TEHDASALUEEN ASEMAKAAVAN LUONTOSelvitys

ÄÄNEKOSKEN TEHDASALUEEN ASEMAKAAVAN LUONTOSELVITYS

Projekti **Äänekosken tehdasalueen asemakaava**
Projekti nro **1510048647**
Vastaanottaja **Metsä Group Oy**
Asiakirjatyyppi **Luontoselvitysraportti**
Päivämäärä **11.10.2019**
Laatija **Elviira Ritari & Heikki Holmén**
Tarkastaja **Kalle Rautavuori**

Ramboll
PL 718
Pakkahuoneenaukio 2
33101 TAMPERE

P +358 20 755 611
F +358 20 755 6201
<https://fi.ramboll.com>

SISÄLTÖ

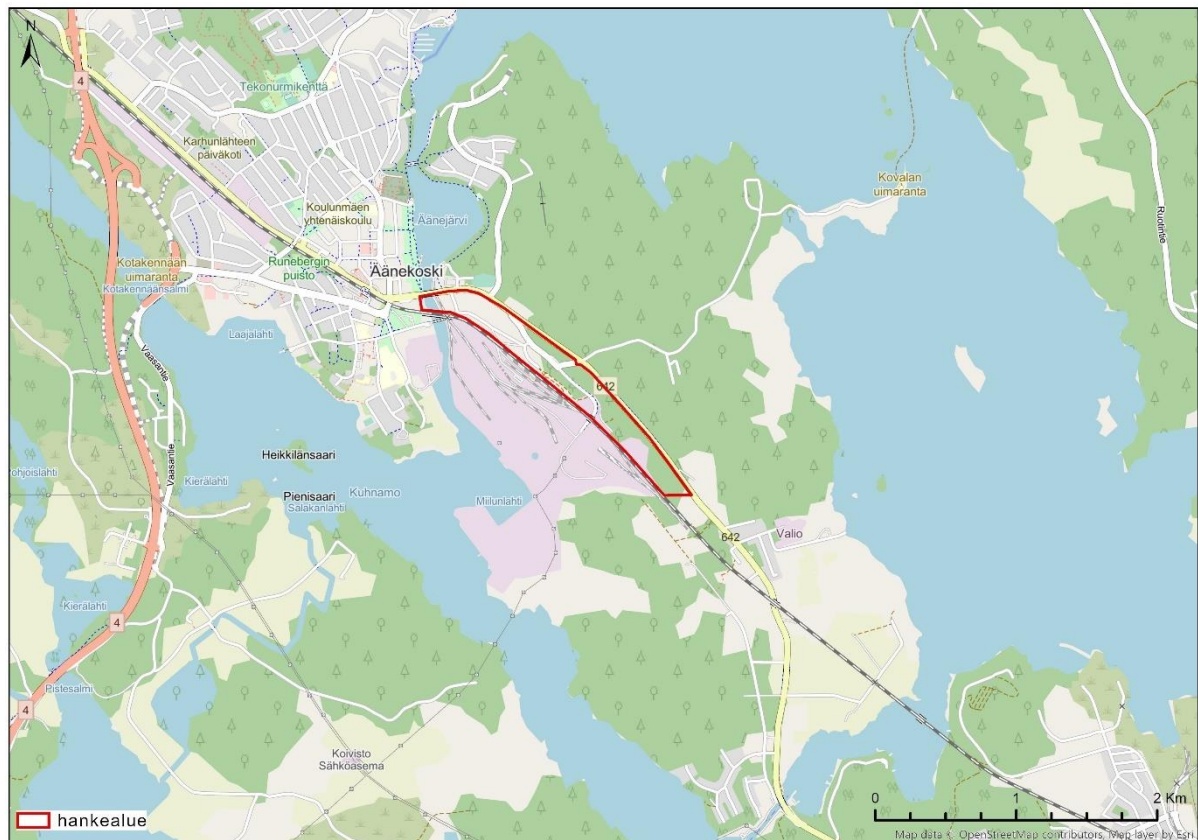
1.	Johdanto	2
2.	Lähtötiedot	4
3.	Menetelmät	6
3.1	Liito-oravat	6
3.2	Lepakot	6
3.3	Kasvillisuus	6
4.	Liito-orava	7
4.1	Liito-oravan ekologia ja suojelu	7
4.2	Tulokset	9
4.3	Yhteenveto	12
5.	Lepakot	13
5.1	Lepakoiden ekologia ja suojelu	13
5.1.1	Selvitysalueella tavatut lepakkolajit	13
5.2	Tulokset	14
5.3	Yhteenveto	14
6.	Kasvillisuus	16
6.1	Tulokset	16
6.1.1	Uhanalaiset luontotyytit	20
6.2	Yhteenveto	20
7.	Yhteenveto ja alueen käyttösuositukset	21
	Lähteet	24

1. JOHDANTO

Ramboll Finland Oy teki Metsä Groupin toimeksiantona asemakaavamuutokseen ja uuteen asemakaavaan liittyen luontoselvityksiä Äänekosken tehdasalueelle. Luontoselvitykset pitivät sisällään liito-oravaselvityksen ja kasvillisuusselvityksen. Myös alueen lepakoita kartoitettiin yhtenä yönä syyskuun alussa.

Työn tavoitteena oli selvittää alueen mahdolliset luontoarvot, sekä esittää suosituksia alueen maankäytölle. Selvityksen maastotyöt suoritti FM ekologi Elviira Ritari Ramboll Finland Oy:sta. Lepakoita oli kartoittamassa Ritarin lisäksi MMM metsäekologi Heikki Holmén Ramboll Finland Oy:sta. Työn projektipäällikkönä toimi Kalle Rautavuori Ramboll Finland Oy:sta.

Selvityksen kohteena oleva pitkänomainen hankealue sijaitsee Äänekoskella, Äänekosken keskustan kupeessa, sen itäpuolella (Kuva 1). Hankealue rajoittuu lännessä rautatiehen ja idässä Äänekoskentiehen, jonka itäpuolinen alue on pääasiassa metsäinen.

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti.

Hankealue on pääosin metsäinen. Alueen länsipäähän sijoittuu Hiskinmökki, vanha koulukiinteistö, sekä vanha huvilarakennus, jonka tiloissa toimii Mielenterveyden Keskusliiton jäsenyhdistys Ilona Ry. Hankealueen keskiosassa, radan varressa on vanha asemarakennus, sekä muutamia asuinrakennuksia. Hankealueen läpi kulkee useita teitä ja hankealueen eteläpäässä on laajoja pysäköintialueita. (Kuva 2)

Kuva 2. Ilmakuva selvitysalueelta.

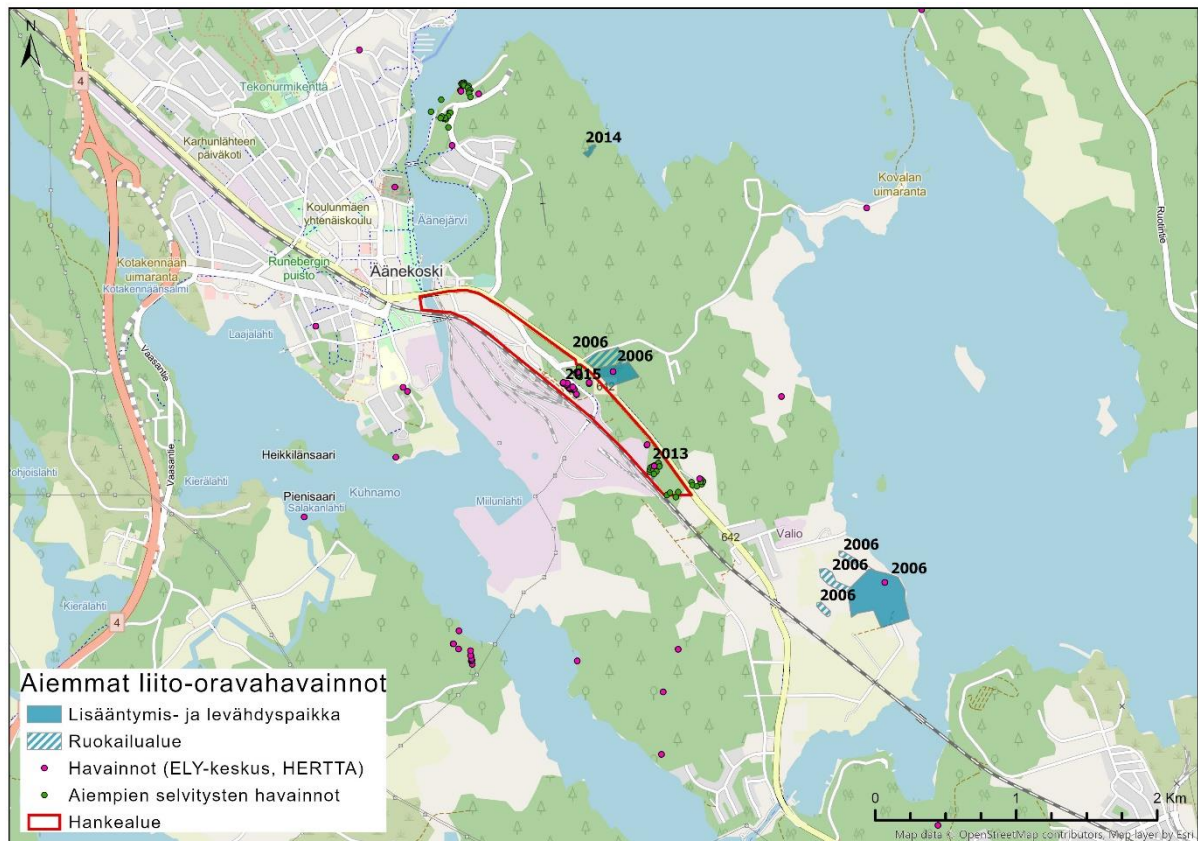
2. LÄHTÖTIEDOT

Lähtötietojen perusteella hankealueen läheisyydessä on tehty liito-oravahavaintoja vuosina 2006, 2010, 2013, 2014, 2015 ja 2017. Hankealueelle on rajattu kaksi erillistä liito-oravan elinympäristökuviota, hankealueen keskiosaan ja eteläpäähän. Lisäksi hankealueen itäpuolelle, Äänekoskentien pohjoispuolelle on rajattu erillinen liito-oravan elinympäristö, sekä liito-oravan ruokailualue.

Seuraavien hankealueen läheisyydessä tehtyjen liito-oravaselvitysten havainnot on koottu alla oleviin karttakuviiin (Kuva 3 ja Kuva 4):

- Suunnittelukeskus Oy, 2006: Äänekosken ja Suolahden taajamien laajennusalueiden luontoselvitys.
- Essnature, 2010: Metsäliiton ja Vapon biodieselhanke – Äänekosken liito-oravaselvitys.
- Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskus, 2013: Muistio maastokäynnistä tilalle Kanta-Mannila RN:O 28:36 (Äänekoski, Paadentaipale).
- TMI Pohjanmaan Luontotieto, 2014: Ääneniemen koillisrannan asemakaavan luontoselvitys.
- Sweco, 2015: Luontoselvitys, Liito-orava.
- Agriborealis osk., 2017: Luontoselvitys Äänekosken Mörtinrannassa.

Lisäksi alla olevissa karttakuvissa on esitetty Keski-Suomen Elinkeino-, Liikenne ja Ympäristökeskuksen toimittamat hankealueen läheisyyteen sijoittuvat liito-oravahavainnot HERTTA-rekisteristä (poimittu 30.9.2019).

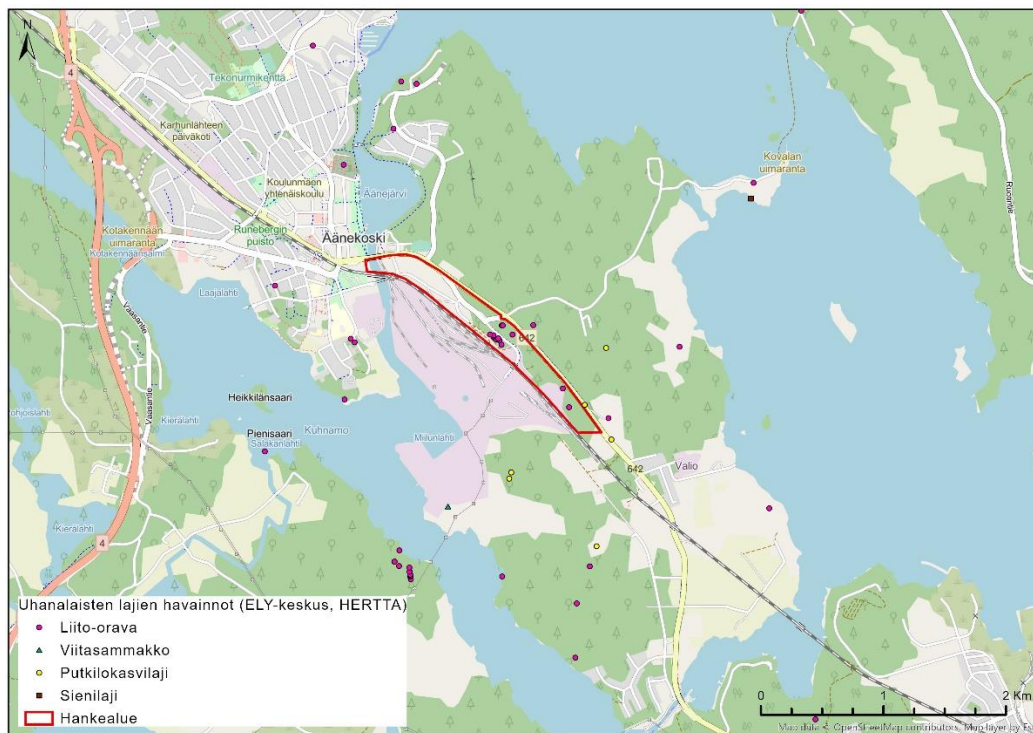

Kuva 3. Selvitysalueetta lähimmät tiedossa olevat liito-oravahavainnot.

Kuva 4. Aiemmat liito-oravahavainnot selvitysalueella ja sen välittömässä läheisyydessä.

Hankealueelta ei ole havaittu muita uhanalaisia tai huomionarvoisia lajeja (Kuva 5). Hankealueen läheisyydessä Äänekosken kirkonpuolella on havaittu vaarantuneeksi (VU) arvioitua keltamataraa ja silmälläpidettäväksi (NT) arvioitua ketoneilikkää (Hyvärinen ym. 2019).

Kuva 5. Uhanalaisten ja huomionarvoisten lajin havainnot hankealueen läheisyydessä (ELY-keskus, HERTTA).

3. MENETELMÄT

3.1 Liito-oravat

Liito-oravaselvitys hankealueelle tehtiin keväällä 17.4.2019, luotettavaan aikaan ja hyväksyttyä menetelmää käyttäen (Nironen & Lammi 2003). Liito-oravan esiintymistä alueella selvitettiin etsimällä lajin ruokailu- ja pesimäpaikoiksi sopivien puiden ja puuryhmien alta liito-oravan ulostepapanoita. Erityisen tarkasti tarkistettiin kolopuiden, suurempien kuusten sekä isojen haapojen ja muiden lehtipuiden tyvet. Liito-oravahavainnot tallennettiin ArcGis Collector -sovelluksella, ja niistä kirjattiin ylös puutyyppi (papanapuu / pesäpuu / kolopuu), papanamäärä, puulaji, puun läpimitta rinnan korkeudelta, havainnoitsija, sekä havainnointipäivämäärä. Maastokäynnillä kirjattiin ylös myös muita yleisiä huomioita, sekä otettiin kuvia alueesta. Tulokset antavat luotettavan kuvan alueen liito-oravatilanteesta kartoitushetkellä. Selvityksen toteutti FM ekologi Elviira Ritari Ramboll Finland Oy:sta.

3.2 Lepakot

Alue kierrettiin tallentavan lepakkodetektorin kanssa auringonlaskun ja -nousun välisenä aikana Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen lepakkokartoitusohjeita noudattaen (SLTY 2012). Kartoituskäynti tehtiin kahden kartoittajan voimin lämpimänä syyskuun alun yönä 9.9.2019. Yhden kartoituskerran aikana tehtyjen havaintojen perusteella ei voida varmuudella arvioida sitä, mitä lajeja ja missä suhteessa niitä alueella esiintyy eikä sitä, mitkä alueet ovat lepakoiden kannalta merkittävimmät.

Lepakoita havainnoitiin taskulamppua ja nauhoittavaa ultraääni-ilmaisinta, niin kutsuttua lepakkodetektoria (Batbox Griffin) apuna käyttäen. Lepakkodetektorin havaitsee lepakoiden kaikuluotausäänät ja muuttaa ne ihmiskorvin kuultaviksi ääniksi. Detektorin ja mahdollisen näköhavainnon perusteella havaitut lepakkolajit pyrittiin tunnistamaan jo maastossa. Ääniä myös tallennettiin myöhempää tarkastelua varten, jolloin ne analysoitiin Batscan 9 -ohjelmiston avulla. Lepakkohavaintojen sijaintitiedot tallennettiin Esri:n Collector for ArcGIS -sovelluksella. Lepakkokartoituskäynnin suorittivat maastossa Ritari ja MMM metsäekologi Heikki Holmén Ramboll Finland Oy:sta.

3.3 Kasvillisuus

Alueen kasvillisuutta havainnoitiin maastokäynnillä 28.8.2019. Selvityksessä havainnoitiin, alueella mahdollisesti esiintyvät uhanalaiset lajit ja luontotyytit, sekä metsälakikohteet. Myös metsän ikää, rakennetta ja luonnontilaisuutta arvioitiin. Lisäksi kartoitettiin putkilokasvien osalta valtakunnallisesti ja alueellisesti uhanalaisten -, direktiivi -, rauhoitettujen -, erityissuojeltujen - ja Suomen kansainvälisten vastuulajien esiintyminen alueella. Maastohavainnot tallennettiin Esri:n Collector for ArcGIS-sovelluksella.

Kasvillisuutta havainnoitiin lisäksi yleispiirteisesti muiden selvitysvaiheiden yhteydessä. Kasvilajit, -lajimäärät, sekä kasvien yksilörunsaudet vaihtelevat jonkin verran vuosittain, lämpötilasta ja kosteudesta riippuen.

4. LIITO-ORAVA

4.1 Liito-oravan ekologia ja suojelu

Liito-orava (*Pteromys volans*, VU) on taigalaji, joka elää Suomessa esiintymisalueensa länsireunalla. Vuoden 2006 selvityksen (Hanski ym. 2006) mukaan liito-oravan nykyinen kanta Suomessa oli n. 143 000 naaraa ja levinneisyyden painopiste on eteläisessä osassa maata. Kannan koon arviota on jälkikäteen kuitenkin kritisoitu. Uusimman uhanalaisuusarvioinnin mukaan kanta on edelleen taantumassa (Hyvärinen ym. 2019). Tärkein syy liito-oravan vähenemiseen on sopivien varttuneiden kuusisekametsien hakkuut ja liito-oravalle sopivan metsäpinta-alan väheneminen.

Liito-orava on luonnonsuojelulain nojalla rauhoitettu ja EU:n luontodirektiivin liitteiden II ja IV (92/43/EEC) laji. Liito-orava on luokiteltu vaarantuneeksi (VU = Vulnerable) (Hyvärinen ym. 2019). Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan luontodirektiivin liitteen IV lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Kieltoon voidaan hakea poikkeuslupaa alueelliselta ELY-keskukselta. Poikkeusluvan myöntämisen edellytyksenä on, että lajin suotuisa suojelutaso ei heikkene, hankkeella ei ole muuta toteuttamisvaihtoehtoa ja hanke on yhteiskunnan edun mukainen.

Liito-orava suosii varttuneita kuusivaltaisia sekametsiä, joissa on riittävästi lehtipuita ravintokohteiksi ja kolopuita pesäpaikoiksi. Liito-orava voi myös elää nuoremmassa metsässä, jos metsäkuvio on saanut kehittyä ilman liiallista lehtipuiden perkausta. Yleensä kuitenkin edellytyksenä on, että varttuneempaa metsää kasvaa alle sadan metrin päässä. Luontaisessa elinympäristössä kasvaa järeitä haapoja sekä kuusia, leppää ja koivua. Tyypillinen liito-oravan asuttaman metsän puusto on vaihtelevan ikäistä ja puusto muodostaa useita latvuserroksia. Liito-oravan reviirit ovat usein kallioiden juurilla, pienvesien varsilla ja rinteissä. Vanhojen sekametsien puuttuessa liito-orava suosii peltojen reunametsiä, vesistöjen rantametsiä ja pihametsiä. Liito-orava ei karta avointen alueiden kuten hakkuuaukioiden, peltojen tai asutuksen reunaosia. Pesäpuu voi olla metsän reunassa tai jopa aukean puolella. Liito-orava voi viihtyä myös asutuksen lomassa ja kaupungeissa, mikäli sinne on jätetty varttuneita kuusisekametsiä. Liito-oravan pääravintopuut ovat haapa ja leppä, mutta myös koivu ja raita kelpaavat ravinnoksi.

Liito-orava pesii mielellään tikan haapaan tehdyssä kolossa, oravan tehdyssä kuusen risupesässä tai pöntössä. Liito-oravalla on vuoden mittaan käytössään useita pesiä, keskimäärin 5-8. Urokset vaihtavat pesiä noin kolmen viikon välein, naaraat vähän harvemmin. Poikasten aikana naaraat ovat suurimman osan ajasta poikasten kanssa samassa pesässä.

Elinpiirillä tarkoitetaan sitä aluetta, jolla eläin elää; liikkuu, ruokailee, pesii ja lisääntyy. Reviiri on eläimen puolustama alue, jossa pesiminen ja ruokailu pääosin tapahtuu. Aikuisen liito-oravanaaraan elinpiiri on yleensä alle 10 hehtaaria, koiraan keskimäärin 60 hehtaaria. Viereisten urosten elinpiirit voivat olla päällekkäisiä, mutta eri naaraat elävät omilla alueillaan eivätkä elinpiirit ole päällekkäisiä. Koko elinpiiri ei ole tasaisesti omistajansa käytössä – se voi koostua alueista, joita liito-orava ei juurikaan käytä, sekä ydinalueista, joilla se oleskelee suurimman osan ajastaan. Ydinalueita on elinpiirillä useita eripuolella elinpiiriä, ja ne ovat usein pienehköjä. Yhteensä ydinalueet käsittävät noin 10 % koko elinpiiristä. Kaikki elinpiirin pesät eivät välttämättä sijaitse ydinalueella. Liito-orava on paikkauskollinen ja elää koko ikänsä samalla elinympäristöllä.

Liito-orava liittää ihopoimunsa varassa puusta toiseen. Liito-orava pystyy ylittämään leveitäkin aukioita. Liidon pituuteen vaikuttaa ratkaisevasti lähtökorkeus ja maanpinnan kaltevuus: mitä korkeammasta puusta liito-orava pääsee ponnistamaan, sitä pidemmälle liito kantaa. Liito-orava

pystyy myös muuttamaan taitavasti suuntaansa liidon aikana. Metsässä liidot ovat paljon lyhyempiä, pitkät liidot eivät välttämättä ole tarpeellisia eivätkä edes mahdollisia. Liito-orava välttää maata pitkin liikkumista; ne saattavat käydä maassa, mutta silloinkaan ne eivät lähde metriä kauemmas puun rungosta.

Liito-orava on yöeläin, jota harvoin näkee päiväaikaan. Siksi liito-oravan esiintymistä alueella selvitetään etsimällä papanoita (Kuva 6). Liito-oravan papanoita kertyy yleensä eniten talven aikana käytettyjen kolopuiden alle. Liito-oravan käyttämän kolopuun alla ei kuitenkaan ole aina havaittavissa jätöksiä, ja pesäpaikan lisäksi papanoita voi löytyä myös ruokailupaikkojen ja kulkureittinä käytettyjen puiden alta. Liito-oravan elinmahdollisuuksien turvaamisessa on tärkeää pesäpaikkojen ja ravintopuiden säilyttämisen lisäksi huomioida lajille soveltuvat elinympäristöt sekä kulkureitit niin, että ne muodostavat yhtenäisen verkoston. Populaation eri yksilöiden elinpiirit eivät saa joutua eristyksiin ja poikasille tulee taata reitit uusille elinpiireille.

Talvella liito-oravan käyttämä ravinto värjää papanat kellertäviksi, kesällä ne muuttuvat ruskeiksi ja hajoavat nopeammin. Liito-oravakartoitukset ajoitetaankin kevääseen, jolloin talvipapanat ovat helposti erotettavissa paljaalta maalta tai vanhan lumen päältä. (Hanski 2016)

Kuva 6. Liito-oravan papanoita hankealueella keväällä 2019.

4.2 Tulokset

Liito- oravan papanoita havaittiin hankealueella yhteensä 19:sta puun tyveltä. Hankealueelle sijoittuvista papanapuista kaksi on todennäköisiä liito-oravan pesäpuita. Pesäpuiden tyvellä papanoita havaittiin runsaasti, noin 500 kappaletta. Papanahavaintojen ja metsikön ominaisuuksien perusteella hankealueelle rajattiin yhteensä neljä liito-oravan elinympäristöä. ja kaksi ominaisuuksiltaan liito-oravalle soveltuvaa elinympäristöä. Lisäksi arvioitiin liito-oravien todennäköiset kulkuyhteydet elinympäristöjen välillä hankealueen sisällä ja hankealueen ulkopuolelle. Myös hankealueen ulkopuolelta rajattiin yksi liito-oravan elinympäristö, jolta havaittiin yksi todennäköinen liito-oravan pesäpuu, sekä papanoita kuuden muun puun tyveltä.

Kuva 7. Liito-oravahavainnot, rajatut elinympäristöalueet, sekä tunnistetut todennäköiset liito-oravan kulkuyhteydet.

Pohjoisin elinympäristö on kapeanomainen ja sijoittuu Sarvelantien länsipuolelle, Mannilantiestä pohjoiseen. Elinympäristöalueella kasvaa muutamia järeitä kuusia aivan Sarvelantien kupeessa (Kuva 8). Lisäksi elinympäristöalueen ulkopuolelle jäävällä Mannilantien ja Sarvelantien rajaamalla metsäalueella kasvaa runsaasti liito-oraville soveltuvaa ruokailupuustoa; järeitä koivuja ja haapoja. Tältä alueelta ei kuitenkaan tehty papanahavaintoja.

Kuva 8. Järeitä kuusia Sarvelantien kupeessa hankealueen pohjoisimmalla elinympäristökuviolla.

Hankealueen keskelle sijoittuu kaksi rajattua liito-oravan elinympäristöä, joista molemmista havaittiin todennäköinen liito-oravan pesäpuu. Alueilla kasvaa runsaasti järeitä kuusia ja erityisesti läntisemmällä alueella myös järeitä haapoja. Lisäksi itäisemmän elinympäristön pohjoispuoli jatkuu liito-oravalle soveltuvana alueena, josta ei kuitenkaan tehty liito-oravan papanahavaintoja. (Kuva 9)

Kuva 9. Hankealueen keskelle sijoittuvan elinympäristön kuusikkoa.

Eteläisin elinympäristö sijoittuu aivan hankealueen eteläpäähän. Alue on lehtomaista kuusivaltaista kangasta, jossa kasvaa runsaasti järeitä kuusia (Kuva 10). Alueelta tehtiin ainoastaan yksi liito-oravan papanahavainto. Liito-oravalle soveltuvaa metsää on lisäksi elinympäristöalueen pohjoispuolella pysäköintialueen kaakkoispuolella (Kuva 7).

Kuva 10. Eteläisimmän elinympäristöalueen puustoa.

4.3 Yhteenveto

Suurin osa liito-oravahavainnoista tehtiin alueilla, joilla liito-oravia on havaittu myös aiemmissa selvityksissä (ks. Lähtötiedot). Tässä selvityksessä liito-oravahavaintoja tehtiin aiemmista havainnoista poiketen lisäksi Sarvelantien ja Mannilantien rajaaman metsäalueen Sarvelantien puoleisesta metsänreunasta, sekä hankealueen ulkopuolelta Kovalantien pohjoispuolelta. Selvitysalueen eteläpäähän vuonna 2013 rajatulta elinympäristöltä ei havaittu selvityksen yhteydessä papanoita, mutta alue rajattiin liito-oravalle soveltuvaksi.

Hankealueelle rajatuista liito-oravan elinympäristöistä hankealueen keskelle sijoittuvat elinympäristöt, joista havaittiin liito-oravan pesäpuut, voidaan tulkita liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla kielletty. Lisäksi hankealueen ulkopuolelle Äänekoskentien pohjoispuolelle sijoittuu yksi lisääntymis- ja levähdyspaikaksi tulkittava liito-oravan elinympäristö.

5. LEPAKOT

5.1 Lepakoiden ekologia ja suojelu

Kaikki Suomessa esiintyvät lepakkolajit on lueteltu EU:n luontodirektiivin (92/43/EEC) liitteessä IV(a) ja ne ovat siten suojeltuja luonnonsuojelulain (1096/1996) 49 §:n nojalla. Lain mukaan lepakoiden tappaminen, pyydystäminen ja niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä. Suomi liittyi vuonna 1999 Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (EUROBATS, 1991). Sopimus velvoittaa huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta ja säilyttämään ja suojelemaan lepakoille merkittäviä ruokailualueita. Lisäksi lepakot ovat rauhoitettuja luonnonsuojelulain 6. luvun yleisten rauhoitussäännöksiin (§ 37, 38, 39) mukaan. Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan 39 §:n rauhoitussäännöksistä ja 49 §:n kielloista voidaan poiketa vain luontodirektiivin artiklassa 16(1) mainituin perustein.

Lepakoiden elintavat ja esiintymisalueet vaihtelevat vuodenaikojen vaihdellessa. Elinympäristön laadukkuuteen vaikuttavat etenkin ruokailu- ja lepopaikkojen sijainti, sekä niiden väliset kulkuyhteydet. Hämäräaktiivisina lajeina lepakot jättävät päivälepapaikkansa auringon laskeuduttua ja palaavat sinne ennen auringon nousua. Poikkeuksen tekee pohjanlepakko, joka on sopeutunut pohjolan yöttömään yöhön ja voidaan siten nähdä saalistamassa myös päivisin. Pohjanlepakko voi lisäksi saalistaa tuulisella ja tiikusateisellakin säällä, kun muut lepakkolajit yleensä pysyvät piiloissaan.

Lepakot ovat pitkäikäisiä ja lisääntyvät hitaasti; yleensä syntyy vain yksi poikanen. Niinpä saalistusalueiden ja päiväpiilojen katoaminen tai lepakoihin kohdistuva voimakas häiriö voi olla paikalliselle populaatiolle kohtalokasta.

5.1.1 Selvitysalueella tavatut lepakkolajit

Pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), on Suomen lepakoista yleisin ja laajalle levinnein. Pohjanlepakko on vahva lentäjä – se lentää usein 5-10 metrin korkeudessa – ja suosii melko avaria maisemia. Se ei yleensä puikkelehti lehvästössä vaan lentelee mieluusti pihoissa tai teiden varsilla, jopa kaupunkimaisemassa katulampun valossa. Päiväpiilokseen se suosii erityisesti rakennuksia. Se talvehtii usein yksin tai muutaman lajitoverin kanssa varsin viileissä oloissa kellarissa tai muussa sopivassa paikassa.

Viiksisiippoja on mahdotonta erottaa toisistaan detektorin ja näköhavainnon avulla.

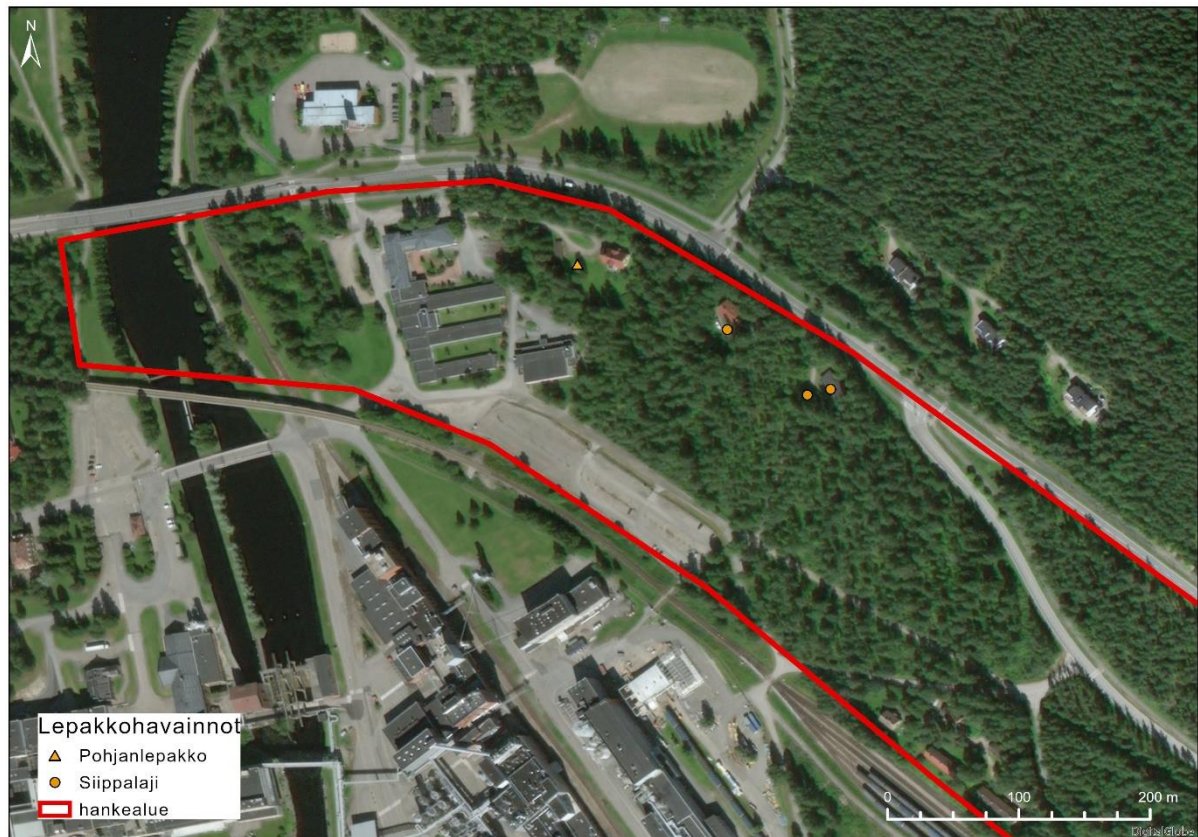
Isoviiksisiipan (*Myotis brandtii*) ja viiksisiipan (*Myotis mystacinus*), pystyy erottamaan vain anatomisten rakenteiden perusteella. Lepakkojen käsittelyyn tarvitaan erityislupa, joten tässä tutkimuksessa lajit on laskettu samaan ja jatkossa puhutaan lajiparista viiksisiippoina.

Viiksisiippalajit saalistavat mieluiten metsäisissä maisemissa. Ne pystyttelevät poissa aukeilta alueilta ja karttavat valoisia alueita. Viiksisiippojen päiväpiilo voi löytyä ullakolta ja talviasumus luolasta.

Siippalajit (viiksi-, isoviiksi, vesi- sekä ripsisiippa) ovat tietyissä olosuhteissa mahdottomia erottaa toisistaan. Epäselvissä tapauksissa tässä työssä puhutaan silloin siipoista. Aina lepakkoa ei ehdi tunnistamaan ohilennon tai kartoitusolosuhteiden vuoksi lajilleen. Tunnistamattomaksi jääneen havainnon kohdalla puhutaan tässä raportissa lepakkolajista.

5.2 Tulokset

Hankealueella tehtiin 9.9.2019 kartoitusyönä yhteensä 4 lepakkohavaintoa, joista 3 oli siippoja ja yksi pohjanlepakko. Pohjanlepakko havaittiin saalistamassa hankealueen pohjoisosassa sijaitsevan vanhan huvilan pihapiirissä. Havaituista siipoista 1 saalisti puretun rakennuksen lähistöllä huvilasta hieman itään. 2 muuta siippaa saalistivat vanhan autotallirakennuksen ympärillä. (Kuva 11)

Kuva 11. Hankealueella 9.9.2019 tehdyt lepakkohavainnot.

Lepakkoja havaittiin kartoitusyönä ainoastaan Äänekoskentien, Sarvelantien ja Mannilantien rajaamalta metsäalueelta vanhojen rakennusten läheisyydestä. Metsäalueen kasvillisuus on selkeästi kulttuurivaikutteista lehtoa ja puusto koostuu osittain erittäin järeistä ja vanhoista lehtipuista.

5.3 Yhteenveto

Hankealueelta lepakoita havaittiin ainoastaan Äänekoskentien, Sarvelantien ja Mannilantien rajaamalta metsäalueelta. Lähempää tehdasaluetta lepakoita ei havaittu, mikä voi osaltaan selittyä tehdasalueen voimakkaalla valaistuksella ja metsäkuvioiden kapeudella. Lisäksi hankealueella on useita kuivahkon kankaan männikkökuvioita, jotka eivät ole lepakoille erityisen mieluisia elinympäristöjä.

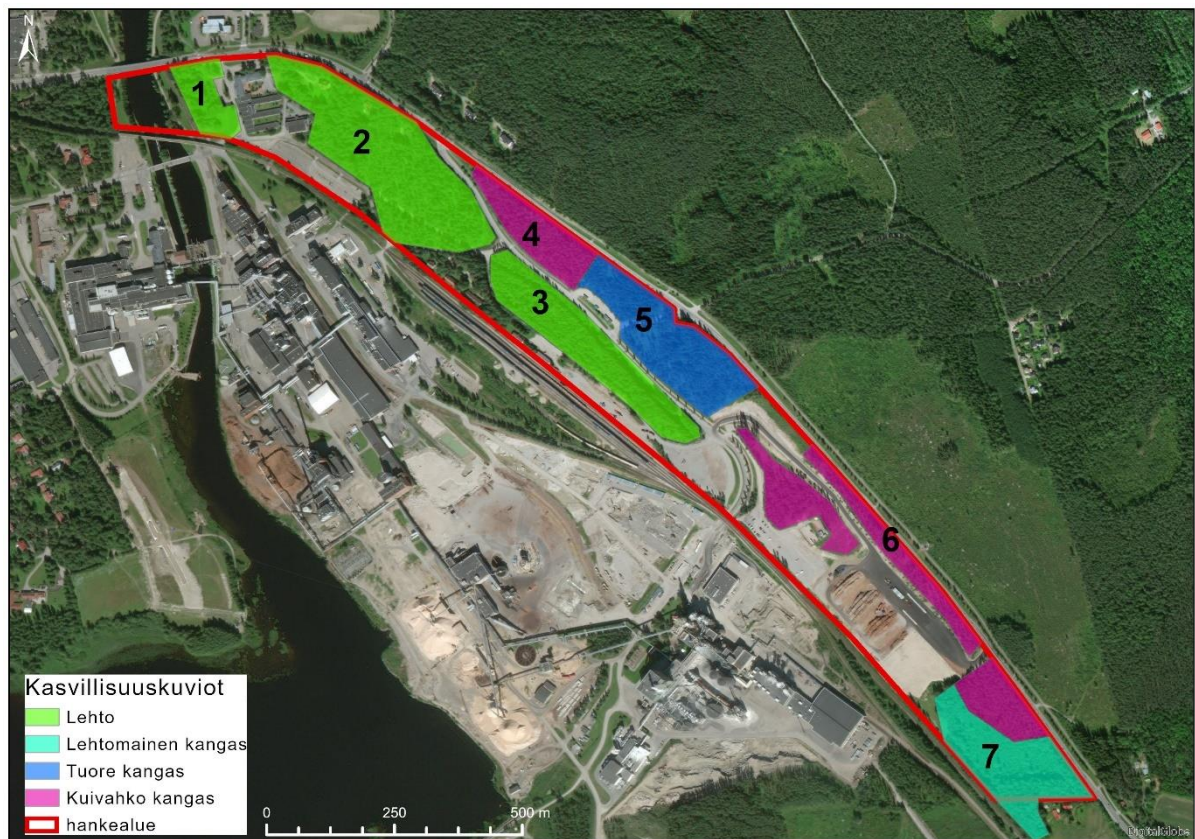
Koska lepakkokartoitus tehtiin ainoastaan yhtenä yönä, eli kartoituksen tulokset eivät anna täysin luotettavaa kuvaa alueen lepakko yhteisön koosta, koostumuksesta, eikä alueellisesta sijoittumisesta. Kartoituksen perusteella alueelle ei voida rajata erityisiä lepakkoalueita. Mikäli

alueella toteutetaan ympäristöä voimakkaasti muokkaavia toimenpiteitä, suositellaan tarkempia lepakkoselvityksiä ennen niiden toteuttamista.

6. KASVILLISUUS

6.1 Tulokset

Hankealueella tavataan monipuolisesti sekä kosteampia, että kuivempia kasvupaikkatyyppejä. Alueella esiintyvät lehtoalueet sijoittuvat hankealueen pohjoispäähän. Etenkin kuvioilla 1 ja 2 on selvästi havaittavaa kulttuurivaikutteisuutta. Hankealueen keski- ja eteläosissa tavataan mäntyvaltaista kuivahkoa kangasta, jossa puusto on hyvin tasaikäistä. Keskiosaan sijoittuu lisäksi tuoreen kankaan metsäalue ja aivan eteläosaan lehtomaisen kankaan alue, jonka eteläpäässä kasvillisuus on luonnontilaisen kaltaista. (Kuva 12) Hankealueelta ei havaittu uhanalaisia tai huomionarvoisia lajeja.

Kuva 12. Hankealueelle rajatut kasvillisuuskuviot kasvupaikkatyypeittäin.

Kuviolla 1 on käenkaali-oravanmarjatyyppin tuoretta keskiravinteista lehtoa, jonka pääpuulajina on koivu. Alueella tavataan myös muita lehtipuita, kuten vaahteraa. Lisäksi seassa kasvaa muutamia mäntyjä ja lehtikuusta. Alueella on runsaasti maitohorsmaa ja kulttuurivaikutteisuus on selvästi havaittavissa. (Kuva 13)

Kuva 13. Kuvion 1 kasvillisuutta.

Kuvion 2 tuoreella käenkaali-oravanmarjatyyppin keskiravinteisella lehdolla pääpuulajin on koivu. Alue on selvästi kulttuurivaikutteinen. Puusto on aukkoista ja pusikkoa on harvennettu voimakkaasti. Alueella kasvaa runsaasti järeitä koivuja ja yksittäisiä muita lehtipuita, kuten vaahteroita ja lehmuksia. Alueen itäosassa, Sarvelantien kupeessa kasvaa lisäksi järeitä kuusia. Alueella kasvaa runsaasti maitohorsmaa. Alueella on myös pienialaisia kuivempia männikköalueita, jotka sijoittuvat alueen korkeimmille kohdille. (Kuva 14)

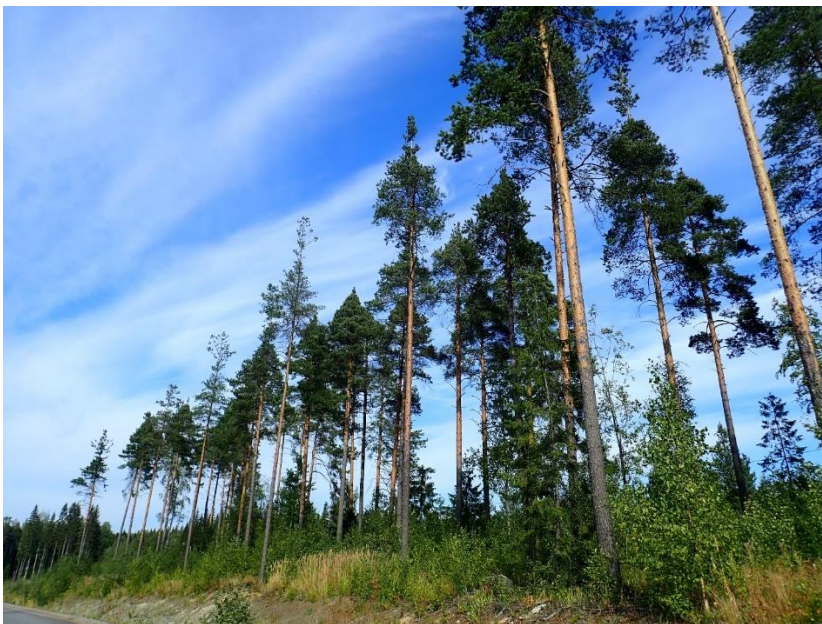
Kuva 14. Kuvion 2 lehtoa.

Kuviolla 3 sijaitsee kuiva keskiravinteinen puolukka-lillukkatyyppin lehto, jonka pääpuulajeina on koivu ja mänty. Kuvion kaakkoisosassa runsastuvat haapa ja kuusi. Alueella tavataan myös lehtikuusta. Kuvion puustoa on harvennettu ja maitohorsmakasvusto on paikoin erittäin tiivis. (Kuva 15)

Kuva 15. Kuivaa lehtoa kuviolla 3.

Kuvio 4 on kuivahkoa puolukkatyyppin mäntyvaltaista kangasta, jonka länsipäässä koivu runsastuu. Alue on aukkoinen, heinittynyt ja kasva runsaasti maitohorsmaa. Alueella on myös paljon lehtipuiden taimia. (Kuva 16)

Kuva 16. Männikköä kuviolla 4.

Kuviolla 5 tavataan tuoretta mustikkatyyppin sekapuustoista kangasmetsää. Kuviolla kasvaa runsaasti sekä lehti- että havupuita – erityisesti järeitä kuusia. Kuvion kasvillisuus on etenkin reuna-alueilta osin lehtomaista. (Kuva 17)

Kuva 17. Mustikkatyyppin kangasmetsää kuviolla 5.

Kuvio 6 on mäntyvaltaista puolukkatyyppin kuivahkoa kangasta. Kuvio muodostuu kolmesta erillisestä metsäalueesta. Kaksi pohjoisinta metsäaluetta on aukkoisia, heinittyneitä ja kasvavat runsaasti maitohorsmaa. Alueilla kasvaa lisäksi runsaasti koivun, haavan ja pihlajan taimia. Eteläisin kuvio on vähemmän heinittynyt ja kenttäkerrosta hallitsee puolukka (Kuva 18).

Kuva 18. Puolukkatyyppin kuivahkoa mäntykangasta kuviolla 6.

Kuviolla 7 tavataan käenkaali-mustikkatyyppin luonnontilaisen kaltaista lehtomaista kangasta. Kuvion puusto on kuitenkin luonnontilaista metsäaluetta tasaikäisempi ja latvuserros tasarakenteisempi. Lisäksi alueelle sijoittuu vain vähän lahoppuuta. Kuvion kenttäkerroksessa tavataan kyseiselle luontotyyppille tavanomaisia kasvilajeja, kuten lillukkaa, mustikkaa ja käenkaalia. Paikoin tavataan myös puolukkaa ja metsäkurjenpolvea. Puusto on kuusivaltaista, mutta sekapuuna kasvaa ainakin koivua, haapaa, mäntyä ja katajaa. Puusto on paikoin järeää. (Kuva 19)

Kuva 19. Lehtomaista kangasta hankealueen eteläpäässä kuviolla 7.

6.1.1 Uhanalaiset luontotyyppit

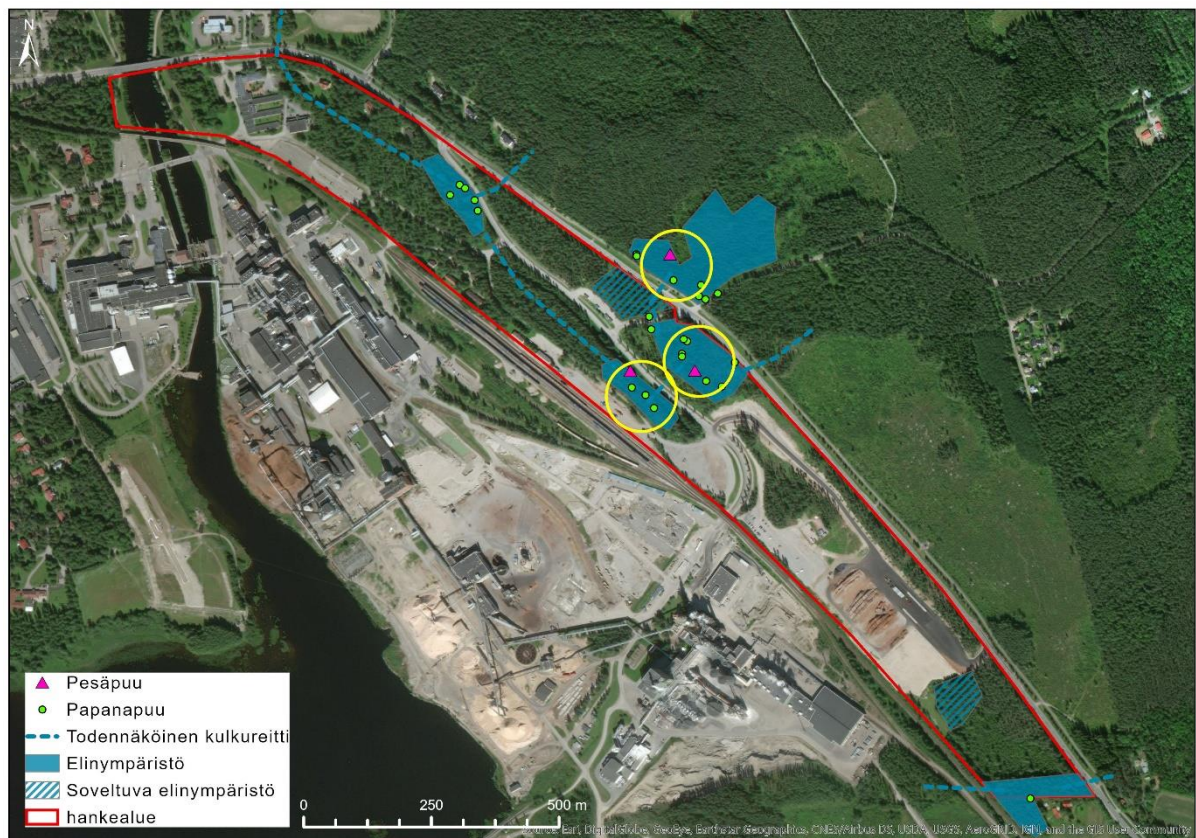
Hankealueella luonnontilaisen kaltaista luontotyyppiä tavataan ainoastaan hankealueen eteläosassa (kuvio 7). Metsätaloustyöstä johtuen kuvion puusto on luonnontilaista metsäaluetta tasaikäisempi ja latvuserros tasarakenteisempi. Lisäksi alueelle sijoittuu vain vähän lahoppuuta. Luonnontilaiset lehtomaiset kankaat on luokiteltu Etelä-Suomessa, sekä koko Suomen alueella vaarantuneeksi (VU) luontotyyppiksi (Kontula & Raunio 2018).

6.2 Yhteenveto

Alueella ei havaittu uhanalaisia tai silmälläpidettäviä kasvilajeja. Hankealueen eteläpäähän sijoittuvan lehtomaisen kankaan eteläosan aluetta voidaan pitää luonnontilaisen kaltaisena. Luonnontilaiset lehtomaiset kankaat on arvioitu vaarantuneeksi (VU) luontotyyppiksi.

7. YHTEENVETO JA ALUEEN KÄYTTÖSUOSITUKSET

Hankealueelta rajattiin yhteensä neljä liito-oravan elinympäristöä, joista kahdella sijaitsee liito-oravan todennäköiset pesäpuut. Nämä kaksi hankealueen keskelle sijoittuvaa elinympäristökuviota ovat tulkittavissa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi. Lisäksi hankealueen ulkopuolelle Äänekoskentien pohjoispuolelle sijoittuu yksi tunnistettu liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka. Lisääntymis- ja levähdyspaikkoihin sisältyvät suojaa antavat puut ja ruokailupuut suositellaan säilytettävän siinä laajuudessa, että yksilö voi käyttää elinpiirinsä lisääntymis- ja levähdyspaikkoja menestyksekkäästi. Liito-oravien tulee myös pystyä liikkumaan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen sekä mahdollisten erillisten ruokailualueiden välillä. (Kuva 20)

Kuva 20. Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi tulkittavat liito-oravan elinympäristöt on korostettu kuvassa keltaisilla ympyröillä.

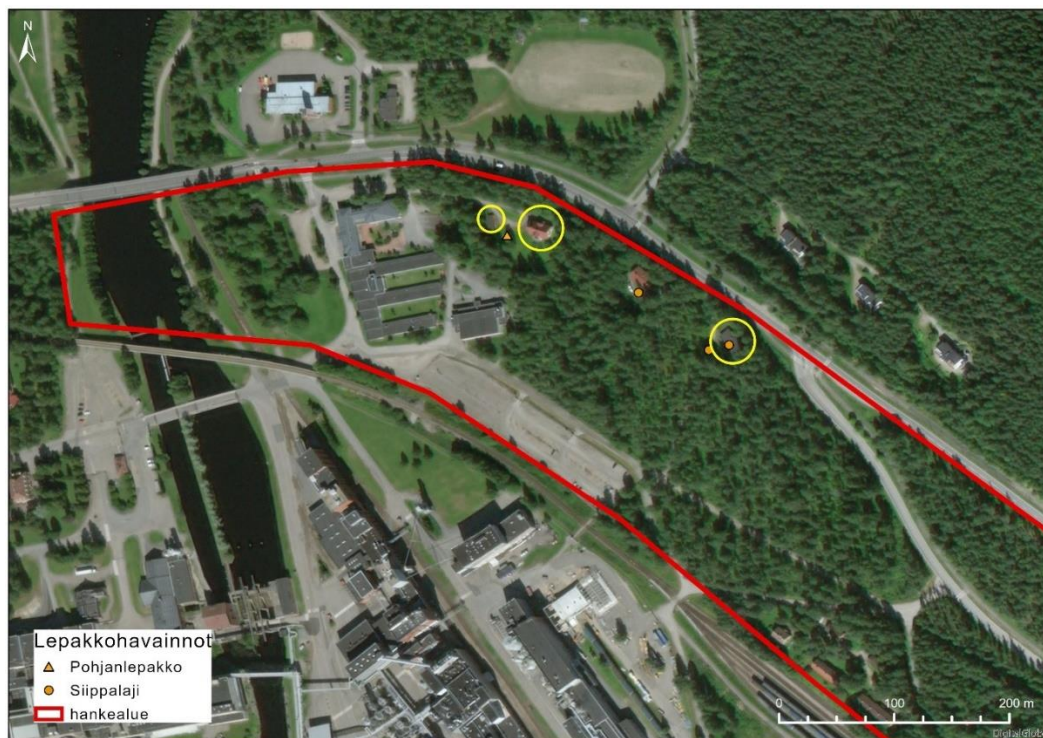
Liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla kielletty. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen hävittämis- ja heikentämiskieltoon luontodirektiivin 16 artiklassa mainituilla perusteilla. Poikkeus suojeluun voidaan myöntää, jos:

1. Muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole, ja
2. poikkeus ei haittaa kyseisten lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella, ja
3. poikkeamisen perusteena on jokin seuraavista syistä
 - a) luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojeleminen ja luontotyyppien säilyttäminen;

- b) erityisen merkittävien vahinkojen ehkäiseminen, joka koskee viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalataloutta sekä vesistöjä ja muuta omaisuutta;
- c) kansanterveyttä ja yleistä turvallisuutta koskeva tai muu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle;
- d) näiden lajien tutkimus- ja koulutus, uudelleensijoittamis- ja uudelleenistuttamistarkoitus ja näiden tarkoitusten kannalta tarvittavat lisääntymistoimenpiteet, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen;
- e) tarkoin valvotuissa oloissa tapahtuva valikoitu ja rajoitettu kyseisten lajien yksilöiden ottaminen ja hallussapito kansallisten toimivaltaisten viranomaisten määrittelemissä rajoissa.

Poikkeuslupa hankkeeseen voidaan siis käytännössä myöntää, mikäli liito-oravan suotuisan suojelun taso sen sallii (2. poikkeusperuste), tai jos hanke koetaan erittäin tärkeäksi yleisen edun kannalta (3. poikkeusperuste, kohta c.). Poikkeusluvan mahdollisuutta voidaan arvioida ja tarvittaessa hakea lupaa alueen käytön suunnitelmien tarkentuessa.

Lepakkohavaintojen läheisyyteen sijoittuvia rakennuksia voidaan pitää potentiaalisina lepakoiden talvehtimis- ja lisääntymis- ja levähdyspaikkoina (Kuva 21). Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla kielletty, ja edellyttää poikkeuslupaa. Jos rakennuksia aiotaan purkaa, on potentiaaliset rakennukset syytä tarkistaa mahdollisen lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikan varmistamiseksi. Tarkistettavaksi suositellut rakennukset on esitetty alla olevassa kuvassa (Kuva 21). Koska lepakoita kartoitettiin tämän selvityksen yhteydessä vain yhtenä yönä, suositellaan kattavamman lepakoselvityksen tekemistä alueelle, mikäli alueella aiotaan toteuttaa ympäristöä voimakkaasti muokkaavia toimenpiteitä.

Kuva 21. Tarkistettavaksi suositellut rakennukset – vanha huvilarakennus ja sen roskakatos, sekä vanha autotallirakennus.

Hankealueen eteläpäähän sijoittuvan kuvion 7. lehtomaisen kankaan eteläosa on luonteeltaan luonnontilaisen kaltainen (myös liito-oravan esiintymisalue). Luonnontilaiset lehtomaiset kankaat on arvioitu vaarantuneeksi (VU) luontotyyppiksi. Aluetta esitetään mahdollisuuksien mukaan säästettäväksi liito-oravan elinympäristörajan mukaisesti.

LÄHTEET

Agriborealis osk., 2017: Luontoselvitys Äänekosken Mörtinrannassa.

Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskus, 2013: Muistio maastokäynnistä tilalle Kanta-Mannila RN:O 28:36 (Äänekoski, Paadentaipale).

Essnature, 2010: Metsäliiton ja Vapon biodieselhanke – Äänekosken liito-oravaselvitys.

Kontula, T. & Raunio, A. 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018 – Luontotyyppien punainen kirja. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018, 925 s.

Nironen, M. & Lammi, E. 2003: Liito-oravaselvitykset. Teoksessa T. Söderman, Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Suomen Ympäristökeskus, Helsinki. s. 196.

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry, 2012: Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry:n suositus lepakkokartoituksista luontokartoittajille, tilaajille ja viranomaisille.

Suunnittelukeskus Oy, 2006: Äänekosken ja Suolahden taajamien laajennusalueiden luontoselvitys.

Sweco, 2015: Luontoselvitys, Liito-orava.

TMI Pohjanmaan Luontotieto, 2014: Ääneniemen koillisrannan asemakaavan luontoselvitys.

Vastaanottaja
Metsä Group Oy

Asiakirjatyyppi
Raportti

Päivämäärä
1/2020

ÄÄNEKOSKEN TEHDASALU- EEN ASEMAKAAVA RAUTATIEASEMASELVITYS

ÄÄNEKOSKEN TEHDASALUEEN ASEMAKAAVA RAUTATIEASEMASELVITYS

Projekti	Äänekosken tehdasalueen asemakaava
Projekti nro	1510048647
Vastaanottaja	Metsä Group Oy
Asiakirjatyyppe	Rautatieasemaselvitys
Päivämäärä	3.1.2020
Laatija	Kalle Rautavuori

SISÄLTÖ

1.	RAUTATIEASEMIEN HISTORIAA	4
2.	Äänekosken rautatieasema	6
3.	Saman tyylisiä asemarakennuksia eri rataosuuksilla	10

1. RAUTATIEASEMIEN HISTORIAA

Valtionrautateilla on ollut oma rakennuttamis- ja suunnitteluorganisaatio jo 1870-luvulta lähtien. Virkamiestyönä tehty arkkitehtuuri on anonyymiä – tekijöitä ei ole nostettu esiin. Valtakunnallisesti rautatierakentaminen on toiminut uuden arkkitehtuurikielen ja rakennuskulttuurin levittäjänä varsinkin 1800- ja 1900-lukujen vaihteessa. Paikallisesti kukin asema-alue oli tärkeä kunnan kehityksen kannalta paitsi toiminnallaan ja työpaikoillaan myös arkkitehtuurillaan ja miljööllään.

Rautatie rakennettiin Suomessa yhdistämään maakunnan keskuspaikat ja sisävesialueet rannikkokaupunkien satamiin. Siten syntyivät pitkät etelästä pohjoiseen suuntautuvat pääradat läntisine haaroineen. Myöhemmin on rakennettu niihin yhdistyviä poikkiratoja. Ensimmäinen rata oli vuonna 1862 rakennettu Helsingin–Hämeenlinnan rata ja viisi vuotta myöhemmin rakennettu Riihimäen ja Pietarin välinen rata, joka yhdisti maan silloiset tärkeät kauppakeskukset.

Rautateilla on ollut tärkeä asema maamme asutus- ja teollistumishistoriassa. Rautateiden kannattajien perusteluna oli myös sivistyksen edistäminen, koska rautatie edisti postilaitosta, kirjakauppaa, sähkösanomien vaihtoa ja matkustajien kuljetusta. Suomen Valtionrautatiet rakensi sadan vuoden kuluessa, vuosina 1860–1960, yli 5 000 rakennusta, joista erikokoisia asemia oli noin 600. Museovirasto on tehnyt rautatierakennuskannan inventointia. Poikkeuksellisen laajasta rakennuskannasta on tehty suojelusopimus, joka käsittää noin 80 asema-aluetta ja yli 800 rautatierakennusta Suomessa. Rautateiden yhtiöittämisten myötä VR:n rakennuskantaa on siirtynyt usealle eri omistajalle. VR-Yhtymä Oy omistaa noin 80 suurinta rautatieasemaa sekä konepaja- ja varikkoalueet. Rataympäristöä hallitsee Väylävirasto.

Suomen rautatiearkkitehtuurin suunnittelun korkean laadun on taannut oma virkamieskunta: rautatiearkkitehti ja ylipuutarhuri, joiden yhteistyönä jo varhaisimmat rautatiemiljööt syntyivät. Heidän apunaan olivat vielä koko rakentamisen organisaatio ja omat taimipuutarhat. Asemalla ei ollut rakennustyyppinä valmista esikuva 1800-luvun lopulla. Missään aikaisemmassa rakennuksessa ei ollut tarvinnut ottaa huomioon yhtä monta funktiota. Asemat oli jaettu luokkiin liikennepaikan vilkkauden ja matkustajamäärien perusteella. Luokkia on ollut yhdestä viiteen. Helsinki, Viipuri, Pietari, Turku ja Tampere olivat I - luokan asemia ja II - luokkaan kuuluivat esim. Vaasa, Oulu, Kuopio ja Kotka. Väliasemat ja pienimmät kaupungit saivat III- IV- tai V-luokan tyyppin aseman. Yleisimpiä olivat vaatimattomimmat V-luokan asematalot. Lisäksi oli vielä pysäkkejä ja laitureita. Jako ei ollut pysyvä, vaan asemia nostettiin ja laskettiin tarvittaessa luokasta toiseen. Eri luokkien asemat olivat erikokoisia ja niiden palvelutaso ja henkilökuntamäärä vaihtelivat. Eri luokkiin kehiteltiin tyyppipiirustuksia, joita käytettiin yhdellä tai useammalla rataosalla. Suurimmat asemarakennukset suunniteltiin muita yksilöllisemmin ja ne toteutettiin kivirakenteisina. Valtaosa asemistamme on puisia ja hirsirunkoisia. Puuasemia tehtiin aina 1950-luvulle saakka. Suurinta osaa asemista on laajennettu useamman kerran, mutta aina hyvin taitavasti noudattaen alkuperäistä tyyliä.

Suomen rautatiearkkitehtuurissa on aina korostettu yksinkertaisuutta ja tavoiteltu taloudellisuutta, vaikka toisaalta pyrittiin edustavuuteen, varsinkin suurilla asemilla. Asemat ovat teknisesti hyvin rakennettuja; niiden perustuksissa ja rakenteissa on mm. otettu huomioon junaliikenteen aiheuttama värinä. Ensimmäinen asema-arkkitehti oli Carl Albert Edelfelt. Suomen rautatiearkkitehtuuri on ollut tyyllisesti yhtenäistä. Se voidaan jaksottaa kausiin kulloisenkin suunnittelijan, aikakausijakson tai tyylihistorian mukaan.

Koko 1910-luvun Hellströmin arkkitehtuuri edusti eräänlaista siirtymävaihetta, jossa oli vielä piirteitä jugendtyylistä. Myös klassismiin viittaavia aiheita alkoi kuitenkin tulla esiin, vaikka 20-luvun asemia leimasi ennen kaikkea yksityiskohtien niukkuus ja yksinkertaisuus. Siirtyminen funktionalismiin tapahtui rautatiearkkitehtuurissa vähittäin 1930-luvulla, ja piirteitä edeltävästä klassismista oli näkyvissä pitkään. Merkittävä osa 1930-luvun asemista edustaakin eräänlaista siirtymävaihetta. Suosituimmaksi puuasematyypiksi alkoi muodostua yksinkertainen puolitoistakerroksinen rakennus ilman koristeaiheita. Tällä aikakaudella rakennettuja rataosia olivat esim. Pori-Haapamäki, Lappeenranta-Imatra-Parikkala, Kontiomäki-Hyrynsalmi, Rovaniemi-Kemijärvi ja Lahti-Heinola. Näille osuuksille rakennettiin lähinnä pikkuasemia. Valtaosa pienistä asemista, kuten myös Äänekosken asema, edustivat arkkitehtuuriltaan Hellströmin suunnittelemaa pelkistettyä laiturirakennusta. Sen arkkitehtuuri on arkisen oloista ja siinä on joitakin klassismille ominaisia piirteitä. Asemaksi sen tunnistaa lähinnä radan puoleisesta pienestä lippakatoksesta sekä nimikyltistä. Edellä mainituilla rataosuuksilla tämä oli vallitseva asematyyppi pienin muunnelmin (eri kokoisia versioita ja peilikuvia). Tämän kaltaista asemarakennusta on pidetty Oulun rautatien pysäkin ohella Suomen yleisimpänä asematyyppinä. Näiden tyyllisiä asemarakennuksia rakennettiin jo edellisen aikakauden puolella muiden laiturijä pysäkkirakennusten ohessa. Useassa pienessä asemarakennuksessa oli tavarasuoja samassa rakennuksessa, sinne oli ovi rakennuksen päädyssä ja ovelle johti lastauslaituri tai luiska. Tyyppipiirustuksista löytyy Hellströmin, pääarkkitehdin / toimiston esimiehen, nimi tarkastajana vielä vuonna 1936. Siitä eteenpäin pääarkkitehti ja piirustusten tarkastaja, sekä siten myös oletettavasti asemarakennusten suunnittelija on ollut Jarl Ungern. Tosin tyyppipiirustuksissa ei nimetä ketään tiettyä suunnittelijaa. Pienet asemat olivat vielä 1940-luvulla Hellströmin suunnitelmien mukaisia laiturirakennuksia ja suurien asemien arkkitehtuurissa oli vallalla funktionalismille ominainen arkkitehtuuri.

Sodan aikana tuhoutui satoja asemarakennuksia, jotka varsinkin Pohjois-Suomessa piti nopeasti rakentaa uudelleen. Vain Rovaniemelle ja Kemijärvelle rakennettiin kivasemat. Muut asemat korvattiin puurakennuksilla. Kaikkiaan 200 rautatierakennusta rakennettiin uudelleen. Muun muassa Kemi-Rovaniemi-Kemijärvi rataosalle rakennettiin Ungernin suunnittelemaa asemia vanhojen tilalle.

1950-luvulla pienten asemarakennusten tyyli pysyi vielä melko samanlaisena. Näihin yksikerroksisiin uusiin rakennuksiin liitettiin pieni ulkoneva tai sisennetty avokuisti radan puolelle. Katot loivenivat ja ikkunat pieneneivät ja niistä poistui ruutujako. Näiden rakennusten pohjaratkaisut olivat kuitenkin samankaltaisia kuin 1930-40-luvuilla Hellströmin ja Ungernin asemarakennuksissa.

Jyväskylän ja Suolahden välinen rata valmistui vuonna 1898. Vuonna 1938 rata määrättiin jatkettavaksi Haapajärvelle, jotta se yhdistyisi Iisalmi-Ylivieska-rataan. Rataa ryhdyttiin rakentamaan molemmista päistä. Äänekosken ja Suolahden välillä oli ennestään Äänekoski Oy:n rakennuttama kapearaitainen Äänekosken-Suolahden rautatie. Se muutettiin rakentamisen yhteydessä leveäraiteiseksi. Työt Haapajärven päässä keskeytyivät sodan takia, mutta eteläpäässä niitä jatkettiin. Osuus Suolahdelta Äänekoskelle avattiin vuoden 1942 lopulla. Sitten työt keskeytyivät kokonaan, kunnes ne aloitettiin vuonna 1949 hätäaputöinä radan molemmissa päissä. Vuonna 1949 Jyväskylän ja Äänekosken välillä kulki kahdeksan henkilöjunaa vuorokaudessa ja pysähdyspaikkoja oli 15.

Rataosan ensimmäiset asemarakennukset ovat vuonna 1897 valmistuneita Bruno Granholmin kansallisromanttisia asemarakennuksia. Alun perin samanlaisia V-luokan asemia olivat Leppävesi, Laukaa, Kuusa (vanha), ja Suolahti (vanha). Kun rataa jatkettiin Suolahdesta Haapajärvelle, rakennettiin suurin osa asemista yksinkertaisina laiturirakennuksia 1950-luvulla.

*(Lähteet: Rautatieasemat - arkkitehtuuria sadan vuoden ajalta, Pirjo Huvila.
Suomen Rautatieasemat, Mika Vähä-Lassila)*

2. ÄÄNEKOSKEN RAUTATIEASEMA

Äänekoskella elettiin muutoksen aikaa 1890-luvulla: koskea valjastettiin puuteollisuuden tehtaiden käyttöön, ja vähän idempänä sijaitsevaan Suolahden rakennettiin rautatieyhteyttä. Äänekosken tehtailta ei kuitenkaan ollut edes maantieyhteyttä Suolahden asemalle, joten tehtaiden tavarantoimitusten turvaamiseksi rakennettiin yksityinen rautatie Suolahdesta Äänekoskelle. Rakennustyöt käynnistyivät kesällä 1898 ja rata oli liikennöitävässä kunnossa talven 1900 tullessa. Äänekoskelle rakennettiin hirsinen, vaakalaudoituksella vuorattu asemarakennus ilmeisesti rakennusmestari Wikkulan suunnitelmien mukaan. Lisäksi asema-alueella oli matkatavarasuoja, makasiini sekä etäämmällä tiilinen kaksipaikkainen veturitalli.

Äänekosken vanha rautatieasema Hiskinmäellä ennen sen siirtymistä Mannilan alueen itäpuolelle. Heti sodan jälkeen rautatieasema siirrettiin uuteen paikkaan noin kilometrin verran Suolahden päin. Samaan aikaan aloitettiin myös radan suunnittelu Äänekoskelta Saarijärven suuntaan. (Kuva: Äänekoski-sivuston arkisto)

1930-luvulla Äänekoskelle alettiin suunnitella selluloosatehdasta. Kapearaiteisen radan kapasiteetin ei uskottu riittävän uuden tehtaan kuljetuksiin, ja vuonna 1937 vahvistettiin Valtionrautateiden rata-linja Suolahdesta Äänekosken kautta Haapajärvelle. Äänekosken-Haapajärven rata katsottiin tarpeelliseksi kasvavan puuteollisuuden puuntarpeen tyydyttämiseksi. Radan rakentaminen viivästyi sotien aikaisen työvoimapulan vuoksi, ja lopulta tavaraliikenne Äänekoskelle voitiin aloittaa marraskuussa 1942 ja matkustajaliikenne toukokuussa 1943. Äänekosken hirsirakenteinen asemarakennus valmistui 1943. Vaikka asema olikin vaatimaton hirsirakennus, siihen asennettiin moderni keskuslämmitys.

Yleinen liikenne kapearaiteisella radalla lopetettiin toukokuussa 1943, ja Suolahden ja Äänekosken välinen rataosuus purettiin vuosikymmenen lopulla. Äänekosken tehtaan sisäisessä liikenteessä rata oli käytössä vuoteen 1966 saakka. (Lähde: Radan varrella, Jussi Iltanen)

Äänekosken rautatieasema on selkeä ja yksinkertainen ja siinä on nähtävissä 1920-luvun klassismille ominaisia piirteitä. Rakennus on pohjaltaan suorakaiteen muotoinen ja harjakattoinen, eikä seiniä ole rikottu ulokkeilla tai sisäänvedoilla. Räystäiden linja on yhtenäinen, ikkunat ovat lähellä julkisivupintaa ja yleisilme on kevyt. Julkisivuissa on pystylaudoitus. Koristelistoja on käytetty varsin maltillisesti. Julkisivujen väri on lämpimän keltainen. Ikkunanpuitteet ja listat ovat valkoiset. Vähäiset koristeaiheet on keskitetty sisäänkäynnin yhteyteen ja kehystämään ikkunoita. Sisäänkäynnin katoksessa on käytetty klassismille tyypillisiä pylväitä. Ikkunat ovat tasakokoisista pienistä ruuduista sommiteltua ikkunatyyppeä. Pitkien sivujen ikkunat ovat kuusi ruutuiset, päädyissä on yhdeksän ja 12 ruutuiset ikkunat. Funktionalismille tyypillisiä piirteitä rakennuksessa on epäsymmetrisyys, päätyjen pitkiä sivuja suuremmat ikkunat ja kuistin kulmaikkuna. Äänekosken puoleisen päädyn ikkuna on hieman ulosvedetty. Rakennuksen kulmia ei ole korostettu leveillä listoilla. Aseman julkisivu on säilyttänyt hyvin alkuperäisen ilmeensä.

Kuva Äänekosken rautatieasemasta radan suunnasta

Kuva radan puoleisesta sivusta ja Suolahden puoleisesta päädyistä

Kuva etupihan puolelta

Kuva Äänekosken puoleisesta päädyistä

Kuva radan puoleisesta sisäänkäynnistä

Kuva etupihan julkisivusta ja kuistista

Kuva rautatieaseman vieressä olevasta makasiinista radan puolelta

Kuva makasiinista pihan puolelta

3. SAMAN TYYLISIÄ ASEMARAKENNUKSIA ERI RATAOSUUKSILLA

Alla olevassa listauksessa on esimerkinomaisia poimintoja Äänekosken aseman kanssa saman tyylistä rautatieasemista, tässä ei ole lueteltu kaikkia kohteita. Kuvat ovat on koottu pääosin Wikipediasta ja muualta internetistä. Lähtökohtaoletuksena on, että ko. asemia ei ole purettu, mutta rakennuksen olemassa olosta ei ole täyttä varmuutta.

[Riihimäki - Parikkala](#)

Uusikylä

[Tampere – Seinäjoki](#)

Koivio (M)

[Seinäjoki – Oulu](#)

Hirvineva

[Tampere-Pori](#)

Harjavalta

Lisäksi (ei kuvaa) Liminka

Ramboll - ÄÄNEKOSKEN TEHDASALUEEN ASEMAKAAVA rautatieasemaselvitys

[Jyväskylä – Haapajärvi](#)

Hietama (M)

[Helsinki- Turku](#)

Tuomarila

[Joensuu - kontiomäki](#)

Eno

Porokylä

[Laurila – Kelloiselkä](#)

Kelloiselkä

Jaatila (M)

Ramboll - ÄÄNEKOSKEN TEHDASALUEEN ASEMAKAAVA rautatieasemaselvitys

Tervola

Muurola

Rovaniemi (M)

Kulus

Kuusivaara

Hanhikoski

Isokylä

Salmivaara (M)

Ramboll - ÄÄNEKOSKEN TEHDASALUEEN ASEMAKAAVA rautatieasemaselvitys

Salla

Lisäksi mm. (ei kuvaa): Nivavaara, Misi, Kursu

Oulu – Kontiomäki

Kivesjärvi

Paltamo

Pori – Haapamäki

Pomarkku

Kankaanpää

Ramboll - ÄÄNEKOSKEN TEHDASALUEEN ASEMAKAAVA rautatieasemaselvitys

Vaskuu

Virrat

Härköskylä (M)

Piili

Niinisalo

Kihniö

Linnakylä

Lapinneva

Lisäksi mm. (ei kuvaa): Noormarkku, Honkakoski, Veneskoski, Kotala, Mantilo

Orivesi – Jyväskylä

Länpohja (M)

Jämsä

Lisäksi mm. (ei kuvaa): Jämsänkoski, Talviainen, Kuorevesi

Lähteet:

Rautatieasemat - arkkitehtuuria sadan vuoden ajalta, Pirjo Huvila, Julkaistu 10.8.2007, päivitetty 16.11.2017

[https://www.kulttuuriymparistomme.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Artikkelit/Liikenteen_ymparistot/Rautatieasemat_arkkitehtuuria_sadan_vuo\(37691\)](https://www.kulttuuriymparistomme.fi/fi-FI/Ajankohtaista/Artikkelit/Liikenteen_ymparistot/Rautatieasemat_arkkitehtuuria_sadan_vuo(37691))

Radan varrella – Suomen rautatieliikennepaikat, Jussi Iltanen

Wikipedia

Suomen Rautatieasemat, Mika Vähä-Lassila, 2018

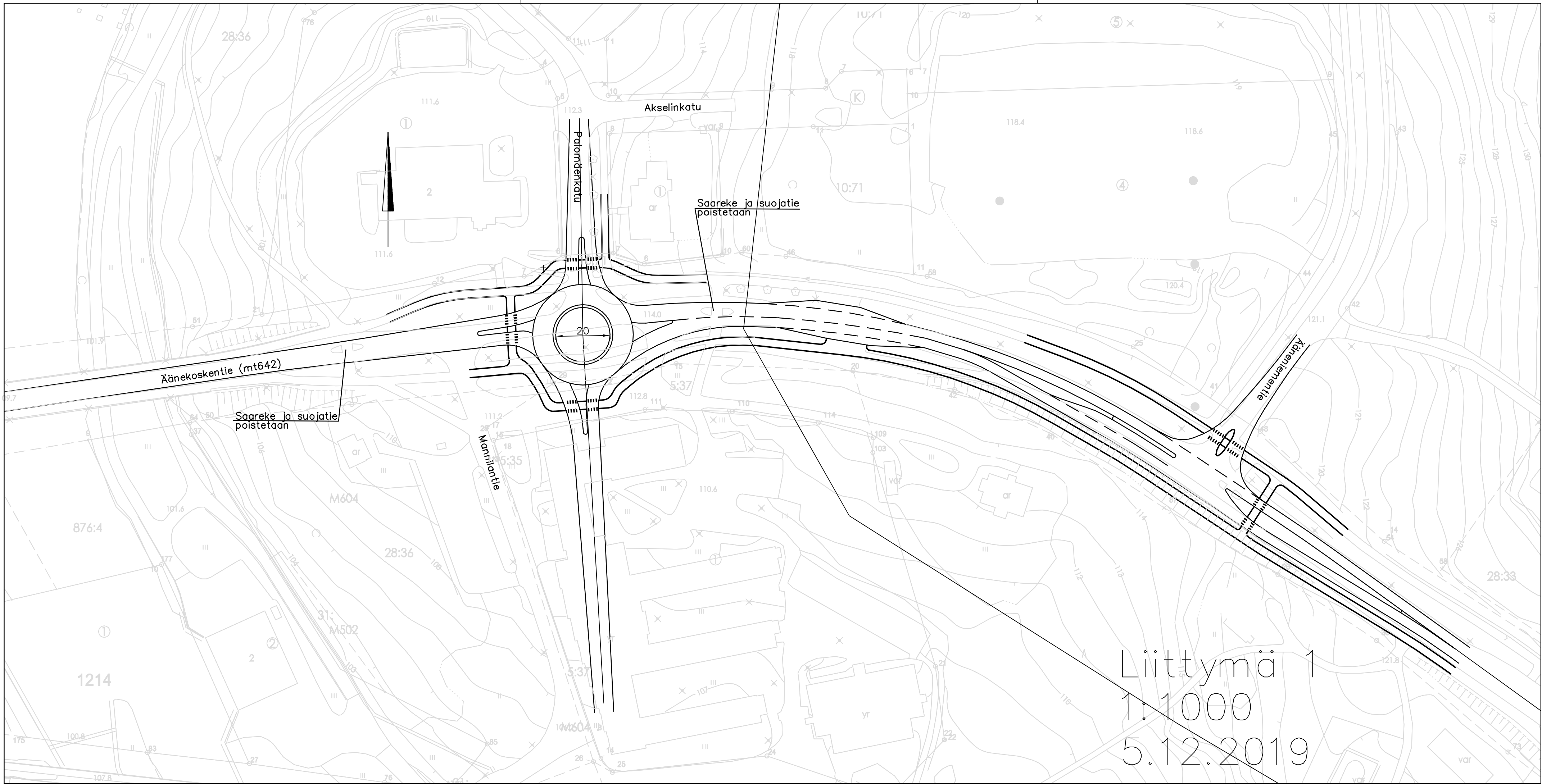
<http://www.mikanhuone.com/asemarakennukset.html>

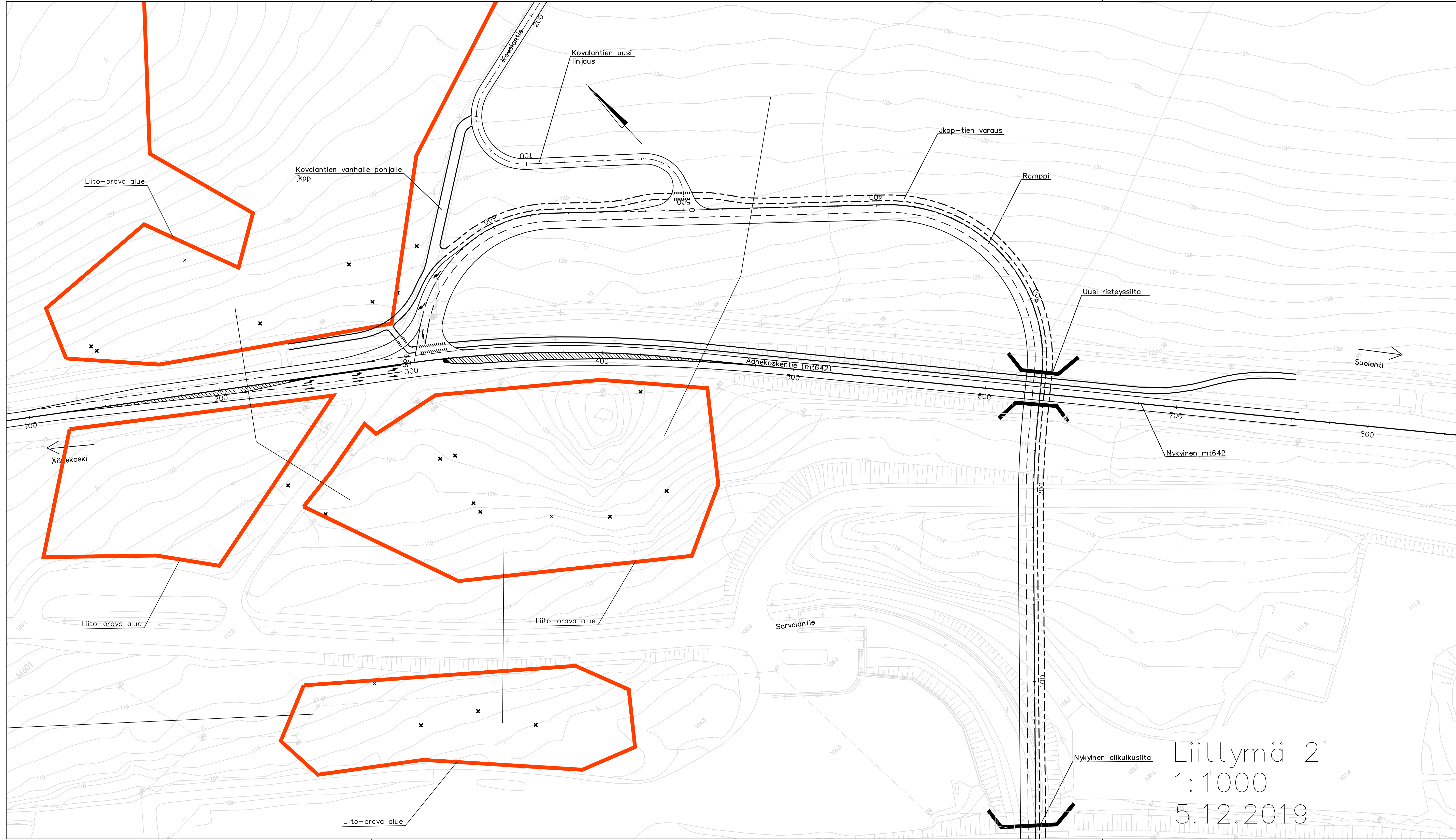
Kuvat:

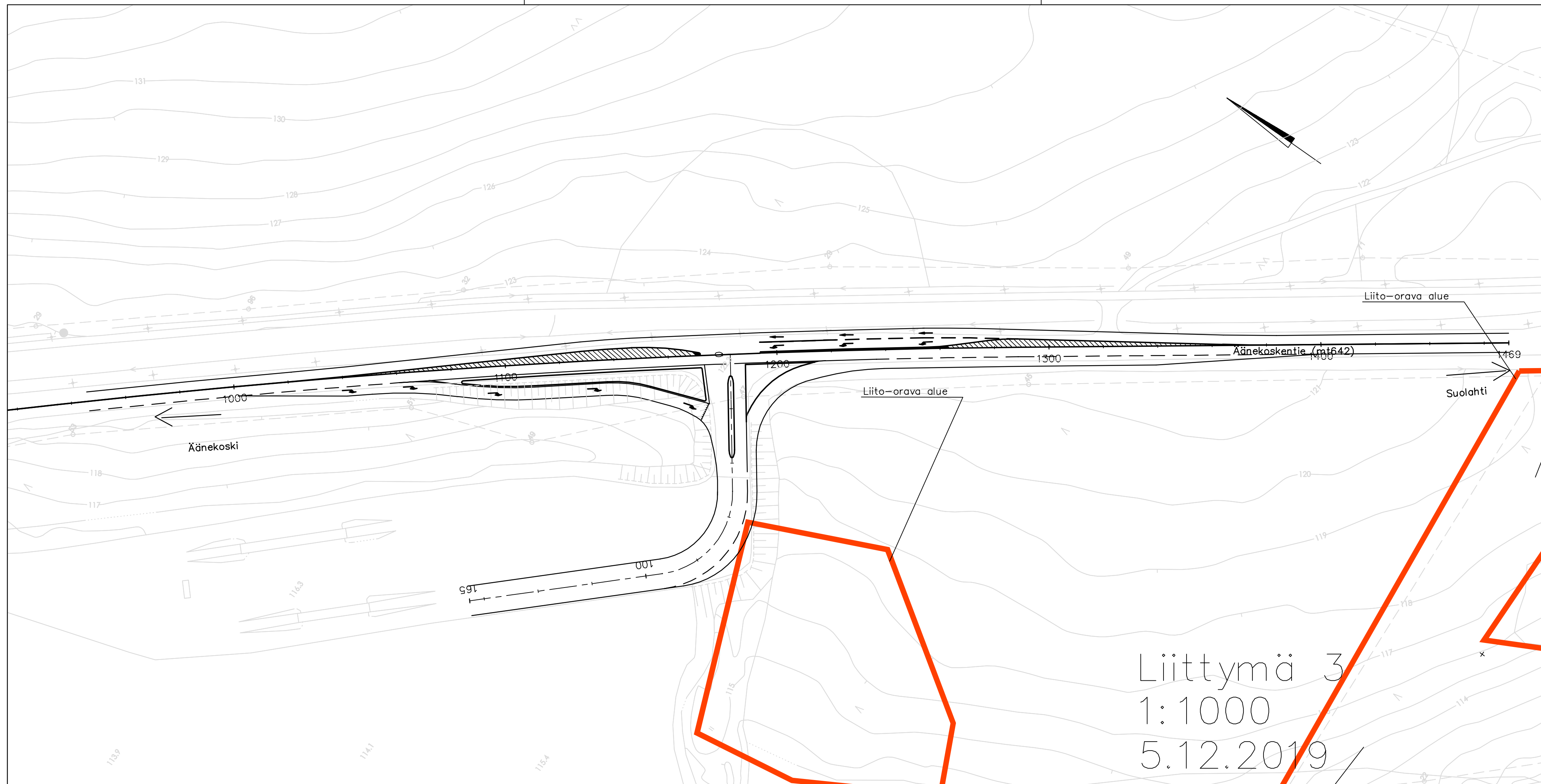
Mika Vähä-Lassila

Wikipedia

Kalle Rautavuori

Vastaanottaja
Metsä Board Oy

Asiakirjatyyppi
Raportti

Päivämäärä
3/2020

HISKINMÄEN ASEMAKAAVA-ALUEEN LEPAKOIDEN TALVIKARTOITUS

HISKINMÄEN ASEMAKAAVA-ALUEEN LEPAKOIDEN TALVIKARTOITUS

Projekti **Hiskinmäen asemakaava-alueen lepakoiden talvikartoitus**
Projekti nro **1510048647-008**
Vastaanottaja **Metsä Board Oy**
Asiakirjatyyppi **Raportti**
Versio **1**
Päivämäärä **06.03.2020**
Laatija **Heikki Holmén & Elviira Ritari**
Tarkastaja **Heikki Holmén**
Kansikuva *Vanha asemarakennus asemakaava-alueella*

Ramboll
PL 718
Pakkahuoneenaukio 2
33101 TAMPERE

P +358 20 755 611
F +358 20 755 6201
<https://fi.ramboll.com>

SISÄLTÖ

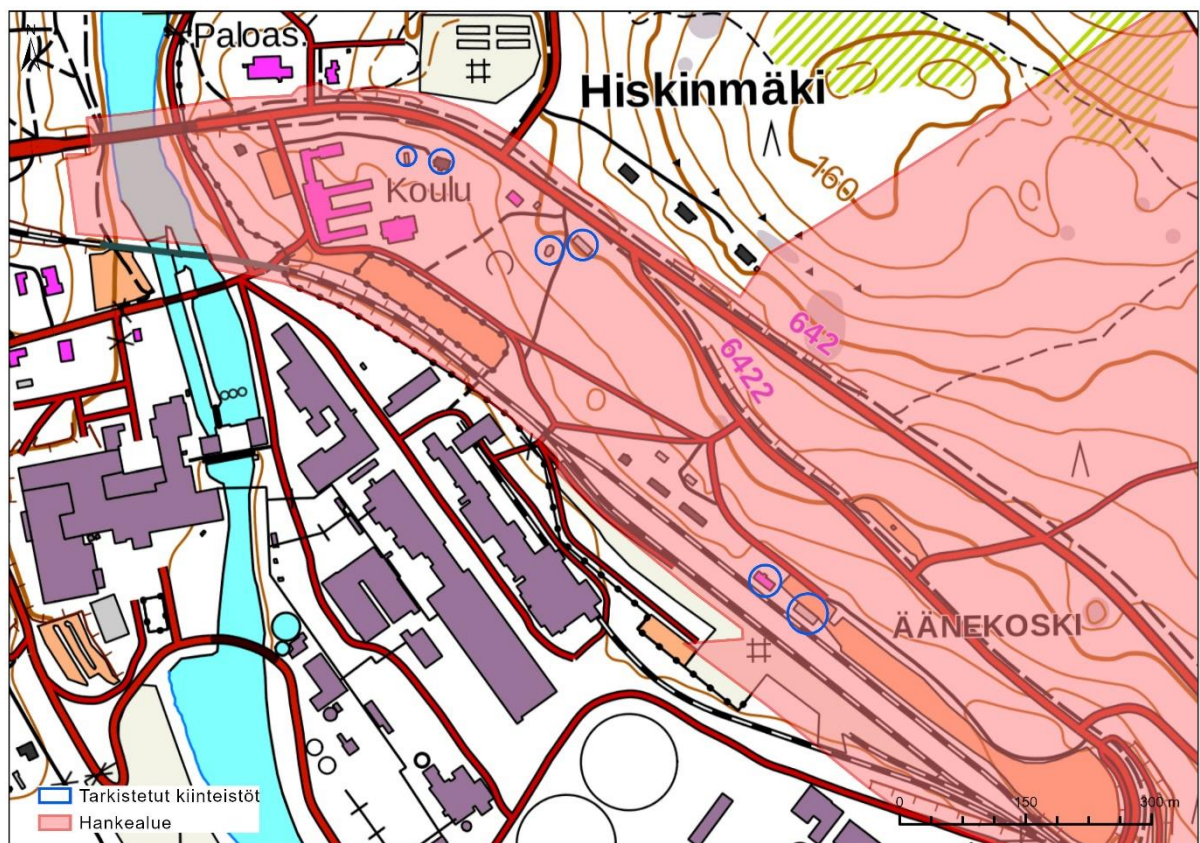
1.	Johdanto	2
2.	Lepakot	3
1.1	Lepakoiden suojeluperusteet	3
1.2	Lepakoiden ekologiaa	3
1.3	Selvitysalueen läheisyydessä aiemmin tavatut lepakkolajit	4
3.	Lähtötiedot	5
4.	Menetelmät	5
5.	Tulokset	6
5.1	Wahlmanin talo	6
5.2	Wahlmanin talon piharakennus	7
5.3	Vanha autotallirakennus	9
5.4	Viinankeitto-bunkkeri	11
5.5	Vanha asemarakennus (potentiaalinen lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikka)	13
5.6	Aseman makasiini	17
6.	Johtopäätökset ja suositukset	19
7.	Lähteet	20

1. JOHDANTO

Ramboll Finland Oy teki Metsä Board Oy:n toimeksiannosta Hiskinmäen asemakaavan laadintaan liittyvän lepakoiden talvikartoituksen kaava-alueella sijaitseviin vanhoihin, purettaviin rakennuksiin. Selvityksen laativat FM ekologi Elviira Ritari ja MMM metsäekologi Heikki Holmén Ramboll Finland Oy:sta. Projektipäällikkönä toimi Kalle Rautavuori Ramboll Finland Oy:sta.

Lepakkoselvityksen tavoitteena oli tarkistaa, sijoittuuko purettaviin rakennuksiin luonnonsuojelulain 49 §:n mukaisia lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja. Selvityksessä rakennuksista etsittiin horrostavia lepakoita, sekä jälkiä niiden viimekesäisestä oleilusta.

Selvityksessä tarkistettiin yhteensä 6 rakennusta; Wahlmannin talo ja sen piharakennus, vanha autotalli, viinankeitto-bunkkeri, vanha asemarakennus ja aseman makasiini. Rakennusten sijoittuminen on osoitettu alla olevassa kartassa (Kuva 1-1).

Kuva 1-1. Tarkastettujen rakennusten sijainnit.

2. LEPAKOT

1.1 Lepakoiden suojeluperusteet

Kaikki suomessa esiintyvät lepakkolajit on lueteltu EU:n luontodirektiivin (92/43/EEC) liitteessä IV(a) ja ne ovat siten suojeltuja luonnonsuojelulain (1096/1996) 49 §:n nojalla. Lain mukaan lepakoiden tappaminen, pyydystäminen ja niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä.

Suomi liittyi vuonna 1999 Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (EUROBATS, 1991). Sopimus velvoittaa huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta ja säilyttämään ja suojelemaan lepakoille merkittäviä ruokailualueita. Lisäksi lepakot ovat rauhoitettuja luonnonsuojelulain 6. luvun yleisten rauhoitussäännöksiä (§ 37, 38, 39) mukaan. Luonnonsuojelulain 49 §:n mukaan 39 §:n rauhoitussäännöksistä ja 49 §:n kielloista voidaan poiketa vain luontodirektiivin artiklassa 16(1) mainituin perustein.

1.2 Lepakoiden ekologiaa

Lepakoiden elintavat ja esiintymisalueet vaihtelevat vuodenaikojen vaihdellessa. Elinympäristön laadukkuuteen vaikuttavat etenkin ruokailu- ja lepopaikkojen sijainti, sekä niiden väliset kulkuyhteydet. Hämääaktiivisina lajeina lepakot jättävät päivälepopaikkansa auringon laskeuduttua ja palaavat sinne ennen auringon nousua. Poikkeuksen tekee pohjanlepakko, joka on sopeutunut pohjolan yöttömään yöhön ja voidaan siten nähdä saalistamassa myös päivisin. Pohjanlepakko voi lisäksi saalistaa tuulisella ja tiikusateisellakin säällä, kun muut lepakkolajit yleensä pysyvät piiloissaan.

Kesäisin lepakot majailevat lajista, sukupuolesta ja iästä riippuen esimerkiksi puiden koloissa, irtonaisen kaarnan alla, linnun- tai lepakonpöntöissä, sekä toisinaan myös ulko- tai asuinrakennuksissa. Rakennuksissa lepakot asettuvat mieluusti kattorakenteisiin tai seinälaudoituksen alle. Lepakoiden suosimat tilat ovat yleensä niissä osissa taloa, jotka lämpenevät auringonpaisteessa voimakkaimmin.

Tyypillinen (lämmitettyihin) rakennuksiin mieltynyt lepakkolaji on pohjanlepakko, muita Suomessa asuinrakennuksista tavattuja lajeja ovat viiksisiiippa, isoviiksisiiippa, korvayökkö, vesisiiippa ja pikkulepakko. Viiksi- ja isoviiksisiipat lienevät pohjanlepakon jälkeen tavallisimpia asuinrakennuksissa viihtyviä lajeja. Esimerkiksi vesisiiippa tulee harvoin ihmisasumuksiin.

Lepakkonaaraat muodostavat loppukeväällä lisääntymisyhdyskuntia. Kantavina olevat naaraat saapuvat vuosi toisensa jälkeen tuttuun paikkaan synnyttämään poikasensa ja kasvattamaan ne lentokykyiseksi. Poikaset syntyvät Etelä-Suomessa tavallisesti juhannuksen jälkeen ja ovat lentokykyisiä muutaman viikon kuluttua. Lepakot ovat pitkäikäisiä ja lisääntyvät hitaasti; yleensä syntyy vain yksi poikanen. Niinpä saalistusalueiden ja päiväpiilojen katoaminen tai lepakoihin kohdistuva voimakas häiriö voi olla paikalliselle populaatiolle kohtalokasta. Lepakot elävät yhdyskunnissa yleensä vain touko- kesäkuun vaihteesta heinä-elokuulle, minkä jälkeen yhdyskunnat hajaantuvat. Aika, jonka lepakot lisääntymisyhdyskunnassa viettävät on siis tavallisesti varsin lyhyt, vain noin kaksi-kolme kuukautta.

Talvensa lepakot viettävät horroksessa. Sopivia horrostuspaikkoja ovat esimerkiksi kallionraot, luolat, bunkkerit, kaivokset ja maakellarit. Katseilta piilossa talvehtivia lepakoita on harva päässyt näkemään, eivätkä ne tavallisesti häiritse ketään. Edellisvuonna sopivaksi havaittu paikka kelpaa monille lepakoille seuraavanakin vuonna. Hyviä talvehtimspiiloja ovat paikat, joissa lämpötila pysyy muutaman asteen nollan yläpuolella ja kosteutta on riittävästi. Lepakoiden on horrostettava

kosteissa paikoissa, jotteivat ne kuivu. Koloissa talvehtiminen suojaa lepakoita ilmavirtaukselta ja vähentää vesihukkaa. Vetoiset tilat eivät lepakoille kelpaa, mutta pienelläkin rasvakerroksella voi sinitellä talven halki, jos olosuhteet ovat sopivat. Vaara uhkaa, jos horrostavaa lepakkoa häiritään. Ruumiinlämmön kohottaminen normaalilämpöön polttaa rasvaa kymmeniä kertoja nopeammin kuin hidastuneet elintoiminnot, joten turhaa heräämistä on vältettävä. Rasvavaraston ehtyminen ennen kesää johtaa lepakon kuolemaan.

(English Heritage, National Trust and Natural England 2009, Kyheröinen 2010, Kosonen 2011, Wermudsen 2011)

1.3 Selvitysalueen läheisyydessä aiemmin tavatut lepakkolajit

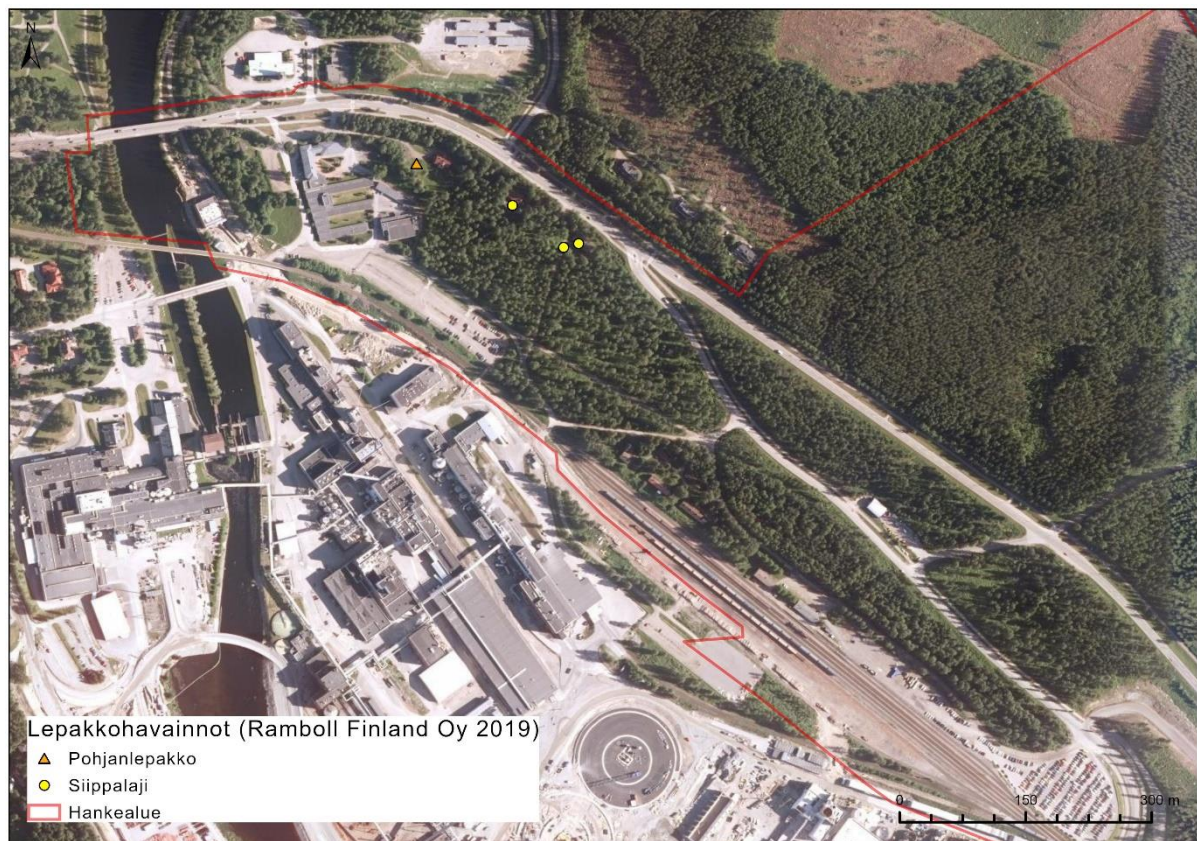
Pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), on Suomen lepakoista yleisin ja laajalle levinnein. Pohjanlepakko on vahva lentäjä – se lentää usein 5-10 metrin korkeudessa – ja suosii melko avaria maisemia. Se ei yleensä puikkelehti lehvästössä vaan lentelee mieluusti pihossa tai teiden varsilla, jopa kaupunkimaisemassa katulampun valossa. Päiväpiilokseen se suosii erityisesti rakennuksia. Se talvehtii usein yksin tai muutaman lajitoverin kanssa varsin viileissä oloissa kellarissa tai muussa sopivassa paikassa.

Viiksisiippoja on mahdotonta erottaa toisistaan detektorin ja näköhavainnon avulla. Isoviiksisiipan (*Myotis brandtii*) ja viiksisiipan (*Myotis mystacinus*), pystyy erottamaan vain anatomisten rakenteiden perusteella. Lepakkojen käsittelyyn tarvitaan erityislupa, joten tässä tutkimuksessa lajit on laskettu samaan ja jatkossa puhutaan lajiparista *viiksisiippoina*. Viiksisiippalajit saalistavat mieluiten metsäisissä maisemissa. Ne pystyttelevät poissa aukeilta alueilta ja karttavat valoisia alueita. Viiksisiippojen päiväpiilo voi löytyä ullakolta ja talviasumus luolasta.

Siippalajit (viiksi-, isoviiksi, vesi- sekä ripsisiippa) ovat tietyissä olosuhteissa mahdottomia erottaa toisistaan. Epäselvissä tapauksissa tässä työssä puhutaan silloin *siipoista*. Aina lepakkoa ei ehdi tunnistamaan ohilennon tai kartoitusolosuhteiden vuoksi lajilleen. Tunnistamattomaksi jääneen havainnon kohdalla puhutaan tässä raportissa *lepakkolajista*.

3. LÄHTÖTIEDOT

Hankealueelle on tehty Äänekosken tehdasalueen asemakaavan luontoselvityksen yhteydessä yhden yön mittainen lepakkokartoitus syyskuussa 2019 (Ramboll Finland Oy 2019). Hankealueella tehtiin kartoitusyönä yhteensä 4 lepakkohavaintoa, joista 3 oli siippoja ja yksi pohjanlepakko. Pohjanlepakko havaittiin saalistamassa hankealueen pohjoisosassa sijaitsevan vanhan huvilan (Wahlmanin talo) pihapiirissä. Havaituista siipoista 1 saalisti puretun rakennuksen lähistöllä huvilasta hieman itään. 2 muuta siippaa saalistivat vanhan autotallirakennuksen ympärillä. (Kuva 3-1)

Kuva 3-1. Hankealueella 9.9.2019 tehdyt lepakkohavainnot.

4. MENETELMÄT

Rakennukset käytiin tarkastamassa 18.2.2020. Kaikki tarkastettavat rakennukset tarkistettiin sekä sisä-, että ulkopuolelta. Rakennuksista etsittiin talvehtivia lepakoita, sekä jälkiä niiden kesäaikaisesta oleilusta – ulosteita ja raapimajälkiä. Havainnoinnin apuna käytettiin led-taskulamppua. Selvityksessä noudatettiin Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen laatimaa talvehtimispaikkojen kartoitusohjetta (Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry 2017). Selvityksen maastotyöt suorittivat Ritari ja Holmén.

5. TULOKSET

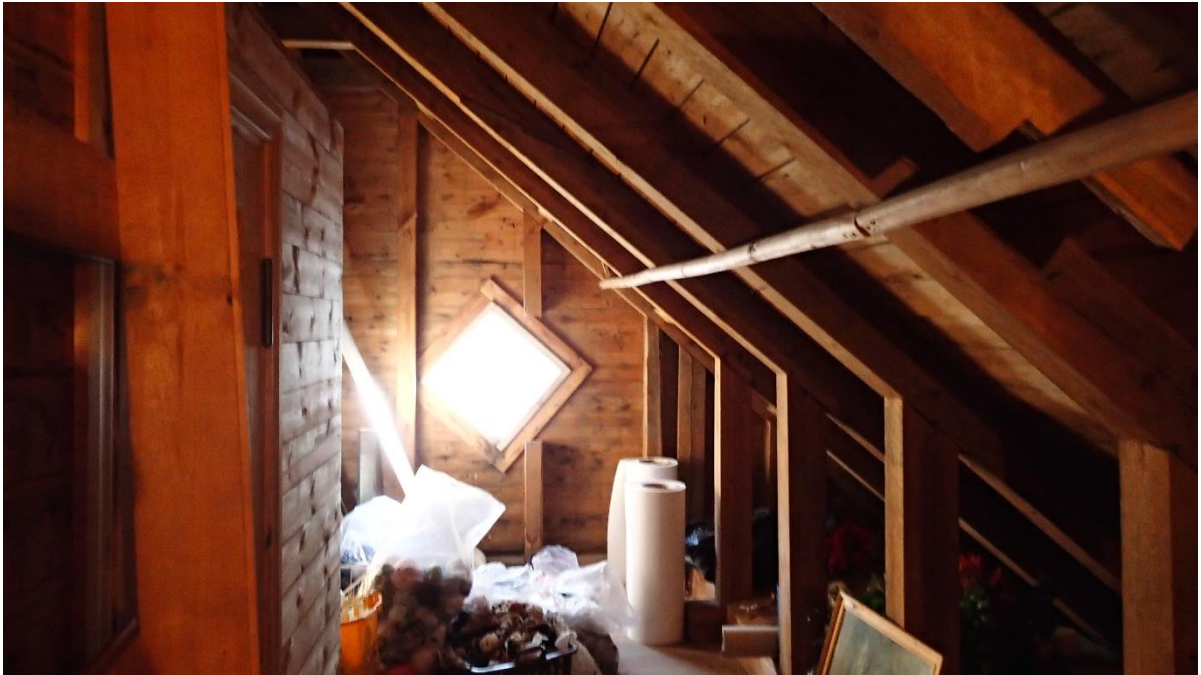
Tarkistetuista rakennuksista ei selvityksen yhteydessä havaittu horrostaavia lepakoita. Merkkejä lepakoiden kesäaikaisesta oleilusta havaittiin ainoastaan vanhan asemarakennuksen ullakolta. Siten tämän selvityksen perusteella ainoastaan vanha asemarakennus voidaan tulkita mahdolliseksi lepakoiden kesäaikaiseksi lisääntymis- ja levähdyspaikaksi. Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat suojeltuja luonnonsuojelulain 49 §:n nojalla.

5.1 Wahlmanin talo

Wahlmanin talo on ympärivuotisessa käytössä, vuokrattuna Ilona ry:lle. Rakennuksesta tarkistettiin kaksi erillistä ullakkotilaa ja kellari. Myös talon kivisokkeliin kurkistettiin sokkelissa olevien luukkujen kautta taskulamppua apuna käyttäen. **Rakennuksesta ei havaittu talvehtivia lepakoita, eikä jälkiä niiden kesäaikaisesta oleilusta.** Erityisesti ullakon arvioitiin olevan olosuhteiltaan lepakoiden soveltuva talvehtimis-, lisääntymis- ja levähdyspaikka. Sieltä havaittiin muutamia hiiren jätöksiä. (Kuva 5-1, Kuva 5-2)

Kuva 5-1. Kuva. Wahlmanin talon ullakkoa.

Kuva 5-2. Kuva. Wahlmanin talon ullakkoa.

5.2 Wahlmanin talon piharakennus

Piharakennus koostuu kahdesta erillisestä tilasta; autotallista ja puuvarastosta. **Rakennuksesta ei havaittu talvehtivia lepakoita, eikä jälkiä niiden kesäaikaisesta oleilusta.** Autotallin puoli oli tiivis, eikä sitä arvioitu lepakoille soveltuvaksi. Puuvaraston puolen katonrajassa oli aukkoja, joita pitkin lepakoilla on mahdollisuus päästä varaston sisään. Puuvaraston puolen arvioitiinkin olevan lepakoille soveltuva kesäaikainen päiväpiilopaikka, sillä se oli suojaisa. Varastosta havaittiin muutamia ampieispesiä. (Kuva 5-3, Kuva 5-4)

Kuva 5-3. Piharakennuksessa sijaitseva autotalli.

Kuva 5-4. Piharakennuksen puuvarasto.

5.3 Vanha autotallirakennus

Autotallirakennus koostuu useasta erillisestä hallista. Rakennuksen takaa on lisäksi käynti erilliseen tilaan. **Rakennuksesta ei havaittu talvehtivia lepakoita, eikä jälkiä niiden kesäaikaisesta oleilusta.** Rakennuksen sisään lepakoiden on mahdollista päästä tuuletusaukkojen kautta. Rakennuksen arvioitiin olevan lepakoille soveltuva kesäaikainen päiväpiilopaikka, sillä se on hyvin suojaisa. (Kuva 5-5, Kuva 5-6, Kuva 5-7)

Kuva 5-5. Autotallirakennus.

Kuva 5-6. Yksi autotallirakennuksen halleista. Nurkan yläkulmassa näkyy tuuletusaukko, joista lepakoilla olisi mahdollisesti pääsy rakennuksen sisään.

Kuva 5-7. Autotallirakennuksen takaosan pitkänomainen tila.

5.4 Viinankeittobunkkeri

Vanha viinankeittobunkkeri on betonirakenteinen ja ollut vuosikausia käyttämättä. Rakennuksen sisään lepakoilla on pääsy käytännössä ainoastaan tuuletuspiipun kautta. **Bunkkerista ei havaittu talvehtivia lepakoita, eikä jälkiä niiden kesäaikaisesta oleilusta.** Bunkkerin arvioitiin kuitenkin olevan lepakoille soveltuva sekä talvehtimis- että kesäaikaiseksi levähdyspaikaksi. Bunkkerin sisällä on kaksi erittäin massiivista viinanpolttosäiliötä. (Kuva 5-8, Kuva 5-9)

Kuva 5-8. Bunkkeri.

Kuva 5-9. Viinanpolttosäiliö.

5.5 Vanha asemarakennus (potentiaalinen lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikka)

Vanhasta asemarakennuksesta tarkastettiin kaikki tilat; varsinainen maan tasalla sijaitseva kerros, ullakko, sekä kellari. **Rakennuksesta ei havaittu talvehtivia lepakoita, mutta ullakolta havaittiin jälkiä lepakoiden kesäaikaisesta oleilusta. Lepakon jätöksiä havaittiin rakennuksen ullakon eteläpäädyssä, sekä piipun kyljestä ja juurelta** (Kuva 5-12, Kuva 5-13). Ullakon arvioitiin olosuhteiltaan olevan lepakoille soveltuva kesäaikainen lisääntymis- ja levähdyspaikka. Muiden tilojen ei arvioitu olevan lepakoille yhtä soveltuvia, rakenteiden ollessa tiiviitä. (Kuva 5-10, Kuva 5-11, Kuva 5-14)

Kuva 5-10. Rautatieasema.

Kuva 5-11. Rautatieaseman toimitilat.

Kuva 5-12. Rautatieaseman ullakko. Kuvan keskellä olevan piipun reunoilta ja tyveltä havaittiin lepakon jätöksiä.

Kuva 5-13. Lepakon jätöksiä rautatieaseman ullakolla.

Kuva 5-14. Rautatieaseman kellari.

5.6 Aseman makasiini

Asemarakennuksen viereen sijoittuva makasiinirakennus muodostui yhdestä isosta avoimesta tilasta, parvesta, sekä muutamasta pienemmästä huoneesta. **Rakennuksesta ei havaittu horrostavia lepakoita, eikä jälkiä niiden kesäaikaisesta oleilusta.** Rakennuksen arvioitiin kuitenkin olevan lepakoille soveltuva kesäaikainen levähdyspaikka. (Kuva 5-15, Kuva 5-16, Kuva 5-17)

Kuva 5-15. Aseman makasiinirakennus.

Kuva 5-16. Makasiinirakennuksen halli. Kuvassa taka-alalla näkyy parvi, jonne on käynti tikkaita pitkin.

Kuva 5-17. Yksi makasiinirakennuksen erillisistä huoneista.

6. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tarkastetuista rakennuksista ainoastaan vanhasta rautatieasemarakennuksesta havaittiin jälkiä lepakoiden kesäaikaisesta oleilusta. Lepakon jätöksiä havaittiin asemarakennuksen ullakkotilasta. Horrostavia lepakoita ei havaittu.

Kaikkien tarkastettujen rakennusten arvioitiin olevan vähintään osittain lepakoille soveltuvia kesäaikaisia lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Koska lepakoiden jätöksiä havaittiin kuitenkin vain asemarakennuksesta, voidaan arvioida, että alueen lepakkokanta on mahdollisesti harvalukuinen, tai lepakot suosivat piilopaikkoinaan luonnosta löytyviä puunkoloja yms.

7. LÄHTEET

English Heritage, National Trust and Natural England, 2009: Bats in Traditional Buildings

Kosonen, E. 2011: Lepakot rakennuksissa

Kyheröinen, E.-M. 2010: Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen suojelu rakennuksissa

Ramboll Finland Oy, 2019: Äänekosken tehdasalueen asemakaavan luontoselvitys.

Suomen lepakotieteellinen yhdistys ry, 2017: Talvehtimispaikkojen kartoitusohjeet.

Wermundsen, T. 2011: Lepakoiden talvehtimis- ja saalistuselinympäristöt – suosituksia maankäytön suunnitteluun.

Tilaaaja
Äänekosken kaupunki

Päiväys
6.6.2022

ÄÄNEKOSKEN KAUPUNKI

HISKINMÄEN ASEMAKAAVA

Kaavanlaatijan vastineet 12.2. – 11.3.2020 nähtävillä olleesta kaavaluonnoksesta annettuun palautteeseen

1	LAUSUNNOT	2
1.1	Keski-Suomen Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus 10.3.2020	2
1.2	Keski-Suomen liitto, 24.2.2020	3
1.3	Keski-Suomen museo, 2.3.2020	3
1.4	Väylävirasto, 6.3.2020	4
1.5	Keski-Suomen pelastuslaitos, 27.3.2020	4
1.6	Äänekosken ympäristölautakunta, 29.1.2020	5
1.7	Äänekosken Energia Oy, 6.3.2020	5
1.8	Äänekosken tekninen lautakunta, 2.4.2020	6
1.9	Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES), 10.3.2020	7
2	MIELIPITEET	7
2.1	Yksityishenkilö, 10.3.2020	7
2.2	Yksityishenkilöt, 18.5.2020	8

1 LAUSUNNOT

1.1 Keski-Suomen Elinkeino- liikenne- ja ympäristökeskus 10.3.2020

Lausunnon pääkohdat:

1. Kulttuuriympäristö

Wahlmannin asuinrakennukseen liittyvät teollisuushistorialliset sekä rakennushistorialliset arvot huomioiden rakennus tulisi suojella asemakaavalla. Esitetty kaavaratkaisu ei toteuta Maankäyttö- ja rakennuslain 54§:n asemakaavan sisältövaatimuksia rakennetun ympäristön ja luonnonympäristön vaalimisesta.

2. Maisema

Selostuksessa tulisi kuvata tarkemmin suunnittelualueen maisemarakennetta Hiskinmäen ja vesistön (Äänejärvi-Kuhnamo) välisessä laaksossa ja maiseman solmukohdassa sekä maiseman ominaispiirteitä ja arvoja. Kaavan vaikutusten arvioinnissa todetaan, että 'kaavasta aiheutuu muutoksia alueen maisemaan'. Jotta kaavan maisema- ja kaupunkikuvallisia vaikutuksia voidaan arvioida tarkemmin kaavaselostusta tulisi em. mukaisesti täydentää vähintään niin, että kaavaratkaisun vaikutusten arviointi voidaan toteuttaa riittävällä tavalla.

3. Luonto

Kaavahankkeeseen liittyvä luontoselvitys on vielä toistaiseksi versio lopullisesta, koska selvityksiä on tarkoitus täydentää mm. lepakkoselvityksillä. Niitä tuleekin täydentää luontoselvityksessä esiin tuihin rakennuksiin liittyvillä piilotutkimuksilla. Kaavaluonnoksen ratkaisu on selkeästi ristiriidassa alueen todettujen luontoarvojen kanssa. TT-merkinnällä osoitettu kaavaratkaisu on vastoin luonnonsuojelulain 49.2 §:ssä säädettyä luontodirektiivin liitteen IV(a) lajeja koskevaa hävittämistä ja heikentämiskielloa. Liito-oravan osalta tämä on ilmeistä ja lepakoiden osalta tilanne selviää vasta selvityksen täydentämisen jälkeen. TT-merkintä voitaisiin osoittaa nyt kaavaillulle alueelle ainoastaan osoittamalla kyseisen rakentamisen ulkopuolelle jäävät alueet riittävässä laajuudessa. Ainoa mahdollisuus osoittaa TT-merkintä kaavaluonnoksessa nyt esitetyllä tavalla olisi hakea poikkeamista luonnonsuojelulain 49 §:n kiellosta. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen edellä mainitusta LSL 49 §:n 2 momentin kiellosta luontodirektiivin artiklassa 16 (1) mainituilla perusteilla. Poikkeuksen voi myöntää, jos:

1. Muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole, ja

2. poikkeus ei haittaa kyseisten lajien kantojen suotuisan suojelun tason säilyttämistä niiden luontaisella levinneisyysalueella, ja

3. poikkeamisen perusteena on jokin seuraavista syistä

a) luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojeleminen ja luontotyyppien säilyttäminen;

b) erityisen merkittävien vahinkojen ehkäiseminen, joka koskee viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalataloutta sekä vesistöjä ja muuta omaisuutta;

c) kansanterveyttä ja yleistä turvallisuutta koskeva tai muu erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottava syy, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle;

d) näiden lajien tutkimus- ja koulutus, uudelleensijoittamis- ja uudelleenistuttamistarkoitus ja näiden tarkoitusten kannalta tarvittavat lisääntymistoimenpiteet, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen;

e) tarkoin valvotuissa oloissa tapahtuva valikoitu ja rajoitettu kyseisten lajien yksilöiden ottaminen ja hallussapito kansallisten toimivaltaisten viranomaisten määrittelemissä rajoissa.

Pystyäkseen arvioimaan mahdollista poikkeamishakemusta tulee liito-oravaan liittyviä selvityksiä täydentää lisäselvityksillä mm. lajille käyttökelpoisten elinalueiden sijoittumisesta ja määrästä kaava-alueen ulkopuolisilla alueilla. Lisäksi kaava-alueella sijaitsevien rakennusten merkitystä alueella esiintyvien lepakoiden kannalta ja tätä kautta poikkeamistarvetta ja -mahdollisuuksia voidaan arvioida vasta riittävien ns. piilotutkimusten pohjalta.

4. Liikenne

Liikennejärjestelyjen periaatteille ei ole estettä. Liittymien keskittäminen ja tarvittavien liikennejärjestelyjen mahdollistaminen aluevarauksina ovat hyviä ja liittymäratkaisut tarkentuvat jatkosuunnittelussa. Toteutusta ajoittaessa on huomioitava, että kiertoliittymä ja seututielle kanavoitinta edellyttävä tontin sisäinen eritasoliittymäratkaisu vaativat tiesuunnitelman ennen rakennussuunnittelua ja

toteutusta. Äänekosken silta on kantavuusrajoitteinen ja raskaan liikenteen lisääntyessä sillan uusi-
mistarve on ilmeinen. Keski-Suomen ELY-keskus käynnistää yleistason suunnittelun uuden sillan
sijoittumisesta ja tilantarpeesta ja se valmistuu kesällä 2020. Uusi silta tulee todennäköisesti sijoittu-
maan nykyisen sillan eteläpuolelle. Uuden sillan sijainti aiheuttaa pientä suuntausmuutostarvetta seu-
tutielle sillan molemmin puolin sijoittuvien kiertoliittymien välillä, mikä tulee huomioida LT-aluera-
jauksissa kaavaehdotusta laadittaessa.

Kaavanlaatijan vastine:

1. *Wahlmanin talosta on tehty selvitys rakennuksen siirrettävyydestä ja talo on siirretty pois suunnittelualueelta loppuvuodesta 2021 Äänejärven toiselle puolen, lähelle Äänekosken taidemuseota.*
2. *Kaavan vaikutusten arviointia täydennetään kaavaehdotukseen.*
3. *Luontoselvitystä on täydennetty luonnosvaiheen nähtävilläolon jälkeen. Luonnosvaiheen jälkeen Metsä Board Oyj on tehnyt Keski-Suomen ELY-keskukselle poikkeuslupahakemuksen liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämiseksi ja hävittämiseksi. Hakemusta on täydennetty vuonna 2021 tarkentamalla esitettyjä lieventämistoimenpiteitä. Käsittelyprosessin aikana hakemuksesta ja liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen turvaamisesta on myös käyty neuvotteluja osapuolten kesken, jotta asema-kaavan ehdotusvaiheeseen saadaan riittävä ja perusteltu ratkaisu liito-oravan elinympäristön turvaamiseksi alueella.*

Suunnittelualueen vanhoihin, purettaviin rakennuksiin on tehty lepakoiden talvikartoitus talvella 2020.

4. *Merkittään tiedoksi.*

1.2 Keski-Suomen liitto, 24.2.2020

Lausunnon pääkohdat:

Kaavan yleismääräyksellä on huomioitu kaavan sijoittuminen suuronnettomuusvaarallisen laitoksen konsultointiväyhykkeelle.

Kaavaluonnoksessa tulisi huomioida suunnittelualueelle sijoittuva ja maakuntakaavassa ohjeellisena esitetty ulkoilureitti. Lisäksi kaavaselistusta tulisi päivittää maakuntakaavan osalta ja lisätä tieto maakuntakaavan lainvoimaisuudesta (lainvoima 28.1.2020).

Kaavanlaatijan vastine:

Ulkoilureitti merkitään asemakaavakartalle ohjeellisena ulkoilureittinä.

Kaavaselistusta päivitetään lausunnon mukaan.

1.3 Keski-Suomen museo, 2.3.2020

Lausunnon pääkohdat:

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta ei ole huomautettavaa.

Rakennetun kulttuuriympäristön selvityksiä on täydennetty Äänekosken tehdasalueen rautatieasemaselvityksellä. Tätä edellytettiin 5.9.2019 pidetyssä viranomaisneuvottelussa. Vastaavia rautatiealueympäristöjä on säilynyt eri puolilla maata ja maakunnallisia erityisarvoja vastaavalla rautatieasemaympäristöllä Keski-Suomessa on Saarijärven rautatieasemaympäristöllä, jossa rautatiearkkitehtuuri rakennettuna kulttuuriympäristönä on myös säilynyt.

Viranomaisneuvottelussa oli käyty keskustelua myös kaava-alueen muista rakennussuojelukohteista, joiden säilyttämistä Keski-Suomen museo pitää tärkeänä. Hiskin mökki on siirretty Äänekosken keskusta-alueelle. Paikallisesti merkittävä Hiskinmäen koulu aiotaan purkaa, mikä kulttuuriympäristöarvojen näkökulmasta on menetys.

Arkkitehti Birger Fesderleyn suunnittelema Wahlmannin asuinrakennus vuodelta 1925 tulee suojella asemakaavalla, kuten Keski-Suomen museo lausunnossaan 25.10.2015 on arvioinut. Rakennuksella on erityistä teollisuushistoriallista ja rakennushistoriallista merkitystä ja siksi säilyminen tulee turvata asemakaavalla. Äänekosken Hiskinmäen asemakaavan muutoksen ja laajennuksen luonnoksessa rakennuksen jättäminen kokonaan huomiotta teollisuusalueeksi kaavoitetulle alueelle ei vastaa Keski-Suomen museon näkemystä kulttuuriympäristöarvoja huomioivasta kaavaratkaisusta. Keski-Suomen museo pitää Wahlmannin talon suojelumerkinnän puuttumista merkittävänä puutteena ja asia tulisi korjata rakennuksen säilyttämistä edistävällä kaavasunnitelmalla.

Kaavanlaatijan vastine:

Wahlmanin talosta on tehty selvitys rakennuksen siirrettävyydestä ja talo on siirretty pois suunnittelualueelta loppuvuodesta 2021 Äänejärven toiselle puolen, lähelle Äänekosken taidemuseota.

1.4 Väylävirasto, 6.3.2020

Lausunnon pääkohdat:

Äänekosken vanhan asema-alueen kaakkoispuolella sijaitsee Väyläviraston nykyinen laittilarakennus. Laittilarakennus sijoittuu asemakaavaluonnoksen mukaiselle rautatiealueelle (LR). Kyseiselle rautatiealueelle tulee kaavassa osoittaa ajoyhteys teollisuusrakennusten korttelialueen (TT) 1212 kautta.

Väylävirastolla ei ole muuta huomautettavaa kaavahankkeesta. Maanteiden osalta lausunnon antaa toimivaltainen ELY-keskus.

Kaavanlaatijan vastine:

Kaavakartalle osoitetaan ohjeellinen ajoyhteys laittilarakennukselle. Tehdasalueen sisäinen liikenne tulee uuden rakentamisen myötä muuttumaan merkittävästi, eikä tarkkoja kulkuyhteyksiä voida vielä tässä vaiheessa osoittaa. Kulkuyhteyden paikka tarkentuu alueen toteutussuunnittelun yhteydessä.

1.5 Keski-Suomen pelastuslaitos, 27.3.2020

Lausunnon pääkohdat:

Henkilö- ja paloturvallisuuden muutokselle ei ole henkilö- ja paloturvallisuuden kannalta esteitä edellyttää, että seuraavat asiat huomioidaan:

1. Pelastustoimet

Pelastustoimet tulee voida toteuttaa pelastuslain mukaisesti henkilö- ja paloturvallisuutta vaarantamatta. Nämä asiat tulee huomioida lisärakentamisen yhteydessä.

Konsultointivyyhyke

Alueella on tällä hetkellä toimivia hoitolaitoksia, oppilaitoksia ja asuntoloita. Kaavoittajan ja rakennusvalvontaviranomaisen tulisi ottaa huomioon, että tulevaisuudessa 1 kilometrin konsultointivyyhykkeen sisällä riskialtis toiminta ja kemikaalimäärät eivät tule lisääntymään.

Jos tuotantolaitosta ympäröivän, nk. konsultointivyyhykkeen sisäpuolelle jäävälle alueelle laaditaan kaava tai sen muutos, jonka toteuttaminen saattaisi merkitä suuronnettomuusriskille altistuvien henkilöiden määrän vähäistä merkittävämpää kasvamista, kaavaa laadittaessa on tarpeen selvittää tuotantolaitoksen toimintaan liittyvät riskit onnettomuusvaaran kannalta (MRL 9 § ja MRA 1§). Nämä vaikutukset on otettava huomioon laadittaessa kaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa (MRL 63 §). Tuloksista raportoidaan kaavaselostuksessa ja tarvittaessa annetaan haitallisten vaikutusten vähentämiseksi kaavamääräyksiä.

Pelastusviranomaisen edellyttää, että myös Turvallisuus- ja kemikaalivirastolta (Tukes) pyydetään lausunto (Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta 3.6.2005/390).

Kaavanlaatijan vastine:

Lausunto merkitään tiedoksi.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on kirjattuna kaavan osallisten listassa. Virastolta pyydetään lausunto kaavaehdotuksesta.

Kaavakartalla on yleismääräys: Kaava-alue kuuluu suuronnettomuusriskin piiriin kuuluvaan konsultointivyyhykkeeseen. Suunniteltaessa riskille alttiiden toimintojen sijoittamista konsultointivyyhykkeelle on pyydettävä paloja pelastusviranomaisen sekä Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (TUKES) lausunto.

Asemakaavamuutoksella ja -laajennuksella ei olla mahdollistamassa riskille alttiiden toimintojen (esim. päiväkodit, koulut, hoitolaitokset, sairaalat, asuinrakennukset) rakentamista kaava-alueelle.

1.6 Äänekosken ympäristölautakunta, 29.1.2020

Lausunnon pääkohdat:

Asemakaavaluonnoksessa esitetyt varaukset selkeyttäisivät ajoneuvoliikennettä Äänekoskentielle. Kaava-alueen rajoittuminen rautatiehen voi tuoda tärkeää lisäarvoa alueelle tulevan ja lähtevän liikennesuorituksen mahdolliseen toteuttamiseen.

Tonttitehokkuus loisi reserviä tulevaisuuden rakennushankkeille ja esitetty ohjeellinen tonttijako mahdollistaisi alueen jakamisen tarvittaessa useammaksi tontiksi.

Kaava-alue ei sijaitse luokitellulla pohjavesialueella. Asemakaavan toteuttaminen todennäköisesti vähentää hulevesiä imevän pinnan määrää pinnoitettujen alueiden lisääntyessä. Hulevesien hallinta on otettava huomioon kaavamääräyksellä ja tarkempi hulevesien hallinta niiden määrän ja laadun perusteella tulee hyväksyttävä viimeistään rakennusluvan yhteydessä.

Vaikka alueelle ei jäisikään luonnontilaisuutta tai edes kulttuurivaikutteista luontoympäristöä, on muistettava, että jo olemassa olevan rakennetun alueen viereen tuleva rakennetun ympäristön alue ei kasvata paineita yhdyskuntarakenteelle muille harvemmin rakennetuille tai luonnontilaisemille alueille.

Liito-oravan ja lepakoiden suojelutarpeen osalta vastaava viranomainen on ELY-keskus.

Ympäristöpäällikön kokouksessa annetussa ehdotuksessa todetaan, että sekä liito-oravaan että lepakoihin liittyvät lisäselvitykset tulisi olla tehty ja mahdolliset poikkeamispäätökset saatu ennen asemakaavan hyväksymistä. VL-5-alueen laajentaminen todennäköisesti edistäisi sille asetettuja pidemmän aikavälin tavoitteita, vaikka nyt esitetyn VL-5-alueen ympäristössä on vasta taimikkovaiheessa olevia metsäkuvioita. Hulevesien hallinta on otettava huomioon kaavamääräyksellä ja tarkempi hulevesien hallinta niiden määrän ja laadun suhteen tulee hyväksyttävä viimeistään rakennusluvan yhteydessä.

Kaavanlaatijan vastine:

Lausunto merkitään tiedoksi.

Kaavaehdotukseen lisätään hulevesimääräys:

Tehdasalueella muodostuvat hulevedet tulee kerätä ja johtaa hallitusti niin, ettei hulevesistä aiheudu maaperän tai pintaveden pilaantumisvaaraa.

Ajoneuvoliikenteelle tarkoitetuilta piha- ja pysäköintialueilta muodostuvat hulevedet käsitellään öljyn- ja hiekanerotuskaivoissa.

Hulevesisuunnitelma tulee esittää rakennuslupapiirustusten tai tarvittaessa ympäristöluvan hakemisen yhteydessä. Kemikaalien ja mahdollisten sammutusvesien käsittely ja keräily on suunniteltava sellaiseksi, että kemikaaleja ei pääse maaperään tai pintaveteen. Sadevesiviemäreiden tulee olla suljettavissa.

1.7 Äänekosken Energia Oy, 6.3.2020

Lausunnon pääkohdat:

1. Vesihuolto

Äänekoskentien ja Palomäenkadun risteysalueelle on suunniteltu liikenneympyrä. Tällä hetkellä Äänekoskentien kevyenliikenteen väylän alla kulkee vesi- ja viemärijohtoja, jotka kääntyvät pohjoiseen Palomäenkatua pitkin. Kyseessä on tärkeä veden siirtolinja ja kaavoituksen aikana tulee huomioida mahdolliset vesi- ja viemärijohtojen siirtotarpeet tai tarve muuttaa tielinjauksen paikkaa. Siirtojen kustannuksissa tulee varautua siirron metrimäärän ja louhinnan tarpeesta riippuen 20 000 - 40 000 euron kustannuksiin.

Äänekosken tien eteläpuolelle jäävä Hiskinkoulun alue on Äänekosken Energia Oy:n toimintaa-alueita. Alueen muuttuessa teollisuusrakennusten korttelialueeksi tulee alue poistaa Äänekosken Energian toiminta-alueesta alueelle jääviä vesihuollon infraa lukuun ottamatta.

Äänekosken eteläiselle alueelle Hiskinkoululla on jätettävä mahdollisuus jätevesien johtamiselle ja jätevesipumppaamon sijoittamiselle sähkönsyöttöineen.

Ääneniementien risteysalueella tulee huomioida se, että risteysalueen vesi- ja viemärijohtot jäävät tiealueen rajojen sisälle. Tarvittaessa putkistot tulee siirtää, jos risteysaluetta uudistetaan. Ääneniementien ja Kovalantien risteysien välillä putkilinja kulkee molemmiin puolin kaavarajaa nykyisen kevyenliikenteen väylän metsän puolta.

Kovalantien risteysalueella, Kovalantien laidassa Häränvirralta Äänekoskelle ja Äänekoskentie suuntaisesti Suolahdelta Äänekoskelle kulkee keskeisiä putkilinjoja. Liittymän toteutuessa esitetystä pai-

kassa ja leveydessä tulee putkilinjat tarvittaessa siirtää pois raskaan kaluston väylän alta. Risteysalueelta kuljettaessa Suolahden suuntaan tulee kaavoitettu maantiesilta. Kohdassa kulkevat putkilinjat tulee tarvittaessa siirtää siltarakenteeseen tai sopivampaan kohtaan maastossa. Kovalan risteysalueen jälkeen Äänekosken Energia Oy:n vesihuollon siirtolinja jää selvästi tiealueelle. Siirtojen hintaa on hankalaa arvioida, mutta kustannusten osalta tulee varautua siirron metrimäärästä ja louhinnan tarpeesta riippuen vähintään 50 000 – 100 000 euron kustannuksiin. Kohteessa suositellaan tarkastelemaan mahdollisuutta siirtää tielinjausta niin, että mahdollisimman vähän olemassa olevaa vesihuollon infraa jäisi tulevalle tiealueelle.

Saneeraus ei putkien kunnon takia ole välttämätön. Jos putket jäävät nykyisille sijainneille, tulee varautua liikennekatkoksiin mahdollisten vuototilanteiden aikana sekä tulevaisuuden saneerauksiin. Putkia ei voida korjata sujuttamalla vaan vain auki kaivamalla.

2. Sähkö ja kuitu

Kovalantien risteysalueen kohdalla 20 kV sähkömaakaapeli haarautuu puistomuuntamassa Kovalantien suuntaan. Muuntamon sijaintia tulee pyrkiä säilyttämään, sillä muuntamon siirtäminen aiheuttaisi suuria ja turhia kustannuksia.

Äänekosken tieltä Mannilantietä pitkin kulkee 20kV:n maakaapeli, joka syöttää Sarvelantien puistomuuntamo. Muuntamon syöttökaapeli, muuntamo ja tämän perässä käytössä olevat 0,4 kV:n rakenteet tulee merkitä kaavaan rasitteeksi.

Myös mahdollisen Äänekosken alikulkutunnelin suunnittelussa ja rakentamisessa tulee huomioida tarvittavat varausputket sähkökaapeleille ja valokuidulle Äänekoskentien suuntaisesti.

3. Lämpö

Suunnittelualueella sijaitsevat kaukolämpörunkolinjat risteävät tie- ja ali- tai ylikulkukohtien kanssa ainakin Mannilantien risteyksessä, Eläinsairaalan ja vanhan Paloaseman risteyksessä/tulevassa kiertoliittymässä, Ääneniementien risteyksessä sekä Kovalantien risteyksessä ja uudella risteysalueella. Näissä kohdissa siirto- ja muutostarpeet ovat mahdollisia.

Kaavamuuotosalueella kulkee koko matkan päärunkolinja, joka sijaitsee kevyenliikenteen reunassa Äänekoskentien puolella. Kustannusarvio pelkästään Palomäenkadun risteysalueen kohdalta tulevaan Palomäenkadun kiertoliittymän kohdalla on kiertoliittymän alle jäävässä kaukolämmön putkistoja, joita ei voi jättää tien alle. Risteysalueen kohdalta putkisto pitäisi kokonaan muuttaa ja käytännössä rakentaa uudelleen talojohtoja myöten. Kustannusarvio on noin 120 000 euroa. Lisäksi venttiilimuutokset maksavat tuhansia euroja venttiililtä, joita arvioidaan tarvittavan viisi kappaletta Mannilantie-Ääneniementien risteysalueen välillä.

Kaavanlaatijan vastine:

Lausunto merkitään tiedoksi. Alueella kulkevat johdot ja kaapelit huomioidaan alueen rakentamisen yhteydessä. Alueen maankäyttö ja yhdyskuntarakentamisen tarpeet tulevat kaavamuuoksen myötä muuttumaan voimakkaasti ja alueen verkostot tulevat suunniteltavaksi uuden maankäytön seurauksena. Verkostot ja rakenteet tullaan suurelta osin uusimaan ja niistä sovitaan erikseen alueen toteutussuunnittelun yhteydessä.

1.8 Äänekosken tekninen lautakunta, 2.4.2020

Lausunnon pääkohdat:

Kaava-alueella sijaitseva ns. Wahlmanin talo on rakennusta koskevan inventoinnin perusteella paikallisesti merkittävä kohde. Yleiskaavatyön aikana kaavasta on pyydetty museoviranomaiselta lausunto, eikä kyseinen viranomainen nostanut kyseisen rakennuksen suojelua esille. Muillakaan alueen rakennuksilla ei katsota olevan ympäristöön vaikutuksia kulttuurihistoriallisesti tai maisemallisesti, eikä rakennukset huolimatta sivistyshistoriallisesta merkityksestä voida katsottavan paikallaan pysytettäväksi. Koska suunnittelualueella ei ole myöskään muita, kuin metsäteollisuutta hyödyntäviä palveluita, ei niiden muuhun käyttöön tai esim. purkamiseen ole teknisellä lautakunnalla huomautettavaa.

Kaavaa laadittaessa on otettu tarvittavin osin huomioon teollisuuden aiheuttama melu ja täriä alueella. Lisäksi on selvitetty pilaantuneet maa-alueet ja niiden puhdistamiset sekä kaavan vaikutukset esim. tehtaan mahdollisen laajentumisen myötä riskeihin ja vaaroihin.

Kaavassa mahdollistetaan merkittävää lisärakentamista. Rakennusoikeutta muodostuu yhteensä 298 000 k-m². Kaavan kokonaisrakennusoikeus kasvaa n. 220 000 kerrosneliömetriä. Toteutuessaan kaavan kautta muodostuu suuria muutoksia maisemakuvaan. On syytä nyt kuitenkin huomioida, että alueella ei ole erityisiä maisema-arvoja ja ennen kaikkea, että rakentaminen tukeutuu täysin olemassa olevaan yhdyskuntarakenteeseen sekä olemassa olevaan metsäteollisuusalueeseen. Kaava on myös täysin osayleiskaavan tavoitteen mukainen.

Teknisen lautakunnan kokouksessaan tekemässä päätöksessä todetaan seuraavaa:

Äänekosken rautatieaseman sekä makasiinin kunto ja arkkitehtuuri eivät ole sellaisia, jotka puoltaisivat rakennuksen merkitsemistä suojeltavaksi rakennukseksi yleiskaavamerkinnästä huolimatta. Sitä vastoin ns. Wahlmanin talon sekä käytöstä poistunut lukion suojelukysymykset ovat jo ratkaistu alueelle laaditun osayleiskaavatyön yhteydessä. Kyseisiä rakennuksia ei ole osayleiskaavassa osoitettu suojeltaviksi.

Kaavasuunnitelma edistää teollisuuden toimintamahdollisuuksia ympäristössä, jonne se on tarkoitettu ja kaavassa esitetyt katuihin liittyvät liikennetarkaisut lisäävät turvallisuutta huomattavasti. Kaavassa on myös otettu seikkaperäisesti kantaa luontoarvoihin ja mahdollisiin riskeihin ja siksi teknisellä lautakunnalla ei ole muuta huomautettavaa valmisteluvaiheen kaavasuunnitelmasta.

Kaavanlaatijan vastine:

Merkitään tiedoksi.

1.9 Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES), 10.3.2020

Tukesilla ei ole valvomiensa vaarallisten kemikaalien käyttökohteiden ja niistä aiheutuvan onnettomuusvaaran perusteella huomautettavaa kaavaluonnoksen mukaisesta asemakaavan muutoksesta. Mahdollisten uusien teollisuustoimintojen sijoituksessa tulee edelleen kuitenkin huomioida niiden mahdolliset vaikutukset ympäristöön. Tavoitetta liikennejärjestelyiden sujuvoittamisesta ja turvallistamisesta pidetään hyvänä asiana.

Kaavanlaatijan vastine:

Merkitään tiedoksi.

2 MIELIPITEET

2.1 Yksityishenkilö, 10.3.2020

Mielipiteen pääkohdat:

Ensinnäkin alue on pitkä (n. 2,5 km) ja kapea enimmillään muutamia satoja metrejä. Alueen suunnittelun vaikeimmat kohdat ovat liikennejärjestelyt, tehtaan paikan sijoittuminen ja mm. kahden asutusalueen tulevat jatkosuunnitelmat ja toivottava asukasmäärän lisääminen näillekin alueille. Lisäksi ongelmiin kuuluvat myös melu, hajut ja roskaaminen.

Metsä-Botnia tehtaan jälkeen päättävissä elimissä on ollut ajatuksena, että uudet rakentamishankkeet sijoittuvat tehdasalueella Suolahden suuntaan kaakkoon eikä lähemmäksi kaupungin keskustaa. Myös tehdasalueen siirtymissuunnitelmat radan varren itäpuolelle ovat jakaneet mielipiteitä. Tätä ajatusta ovat tukeneet suoritettut tuulien suuntamittaukset (etelä-länsi).

Nyt ongelmaksi nousee ilmiselvästi liikenteen ohjaaminen kaupungin keskustan läpi ja liittymät tehtaalle. Suurin kysymys nousee siitä, kuka mahdolliset liikenteen kalliit ratkaisut maksaa. Kaupungilla on vuosittain täysi työ raskaan liikenteen sujuvuuden varmistamisessa ja pintojen paikkaamisessa.

Kaavoitettavan alueen vierestä johtaa tiet kahdelle tärkeälle asuinalueelle (Ääneniemi ja Kovala). Molemmat alueet ovat keskeisiä kaupungin kehityksen kannalta. Kovalan ja Ääneniemen tieliittymien ylimääräistä liikennepainetta on pidettävä mahdollisimman vähäisenä. Siirtymät tehdasalueelle tulee johtaa kaupungin puoleisesta päästä ja toinen Suolahden suunnasta alueen eteläpäästä. Lisäksi tehtaan paikan sijainti tulisi olla riittävän kaukana ns. Hiskinmäen keskustasta.

Aiemmin on tuotu esille kaupunkilaisten näkemyksiä kaupungin keskustan kautta kulkevasta rekkaliikenteestä: 250 puurekkaa tehtaalle vuorokaudessa (meno+paluu) ja kymmeniä myrkyrekkoja. Rekkaliikenteen kasvun suhteen tulisi tarkastella sen vaikutuksia suhteessa kaupunkilaisten jokapäiväiseen elämään, turvallisuuteen ja viihtyvyyteen. Onko tehdasalueen kasvu kaupungin keskustana päin paikallaan?

Kaavanlaatijan vastine:

Asemakaavalla toteutetaan alueella voimassa olevaa oikeusvaikutteista osayleiskaavaa niin maankäytön kuin liikenteenkin osalta: Äänekoski 2030 osayleiskaavassa koko nyt asemakaavatasoisen suunnittelun kohteena oleva alue on kaavoitettu T-merkinnällä (Elinkeinoelämän alue) yrityksiä ja työpaikkoja varten. T-alueen sijainnista ja olemassa olevasta maankäytöstä johtuen ei osayleiskaavassa eikä myöskään asemakaavoituksessa ole voitu osoittaa alueelle uusia liityntävyilyä ulkoiseen liikenneverkkoon. Liikennöinti alueelle tulee tapahtumaan ensisijaisesti mielipiteessä mainituista kohdista (kaupungin puoleinen pää ja alueen eteläosa),

mutta kaavaluonnoksessa varaudutaan myös tarvittaessa kolmannen liittymän rakentamiseen Kovalantien risteyksen paikkeille.

Asemakaavan mahdollistama teollisuusalueen laajentaminen ja uuden toiminnan rakentaminen lisäävät jossain määrin teollisesta toiminnasta ja liikennöinnistä aiheutuvaa häiriötä. Asiaa selvitetään tarkemmin kaavaselostuksen vaikutusten arvioinnissa.

2.2 Yksityishenkilöt, 18.5.2020

Mielipiteen pääkohdat:

Kaavaehdotusta on tarkistettava ja Hiskinmäen asemakaava laadittava siten, että kaavan toteuttamisesta ei aiheudu olemassa olevaan tekniseen verkostoon kohdistuvia vaikutuksia tai mahdollisista muutoksista ei aiheudu kustannuksia muistuttajakiinteistöille.

Maankäyttö- ja rakennuslain 7 luvun 54 §:n mukaan asemakaavalla ei saa aiheuttaa kenenkään elinympäristön laadun sellaista merkityksellistä heikkenemistä, joka ei ole perusteltua asemakaavan tarkoitus huomioon ottaen. Asemakaavalla ei myöskään saa asettaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle sellaista kohtuutonta rajoitusta tai aiheuttaa sellaista kohtuutonta haittaa, joka kaavalle asetettavia tavoitteita tai vaatimuksia syrjäyttämättä voidaan välttää.

Muistuttajien kannalta on täysin kohtuutonta, jos viereisen alueen kaavoitus vaikuttaa kaavan ulkopuolisen alueen kiinteistöjen perustarpeisiin heikentävästi tai että siitä aiheutuu yksityishenkilöille kohtuuttoman suuria kustannuksia. Vesihuoltoverkostoon liittyvät kysymykset on ratkaistava kaavoituksessa siten, ettei muistuttajakiinteistöjen osalta tule joko muutoksia vesihuoltoverkostoon tai ainakaan kustannuksia mahdollisista muutoksista. Jos vesihuoltoverkostoon tehdään kaava-alueella muutoksia, on kaavoitus toteutettava siten, että kaavoittaja/maanomistaja huolehtii kustannuksista, jotka sen toimista aiheutuvat muistuttajakiinteistöille.

Kaavanlaatijan vastine:

Asia on ratkaistu vesihuoltoyhtiön toimesta, eikä asemakaavasta koidu mielipiteessä esitettyä vaikutusta kaava-alueen lähiympäristön kiinteistöille.

Vastaanottaja
Metsä Board Oy

Asiakirjatyyppi
Lepakkoselvitys

Päivämäärä
29.9.2024

ÄÄNEKOSKI: VANHA ASEMARAKEN- NUS JA ASEMAN MAKASIINI

LEPAKKOSELVITYS 2023 JA 2024

ÄÄNEKOSKI: VANHA ASEMARAKENNUS JA SEN MAKASIINI, LEPAKKOSELVITYS 2023 JA 2024

Projekti	Luontoselvitys - Metsä Board Oy, Äänekosken tehdasalueen asemakaava
Projekti nro	1510048647-004
Vastaanottaja	Metsä Board Oy
Asiakirjatyyppi	Lepakkoselvitys
Päivämäärä	29.9.2024
Laatija	Anni-Mari Nikkarikoski, Inka Ojanen Ramboll Finland Oy
Tarkastaja	Satu Laitinen ja Tiina Virta, Ramboll Finland Oy
Kansikuva	Vanha asemarakennus, kuvaaja Anni-Mari Nikkarikoski

SISÄLTÖ

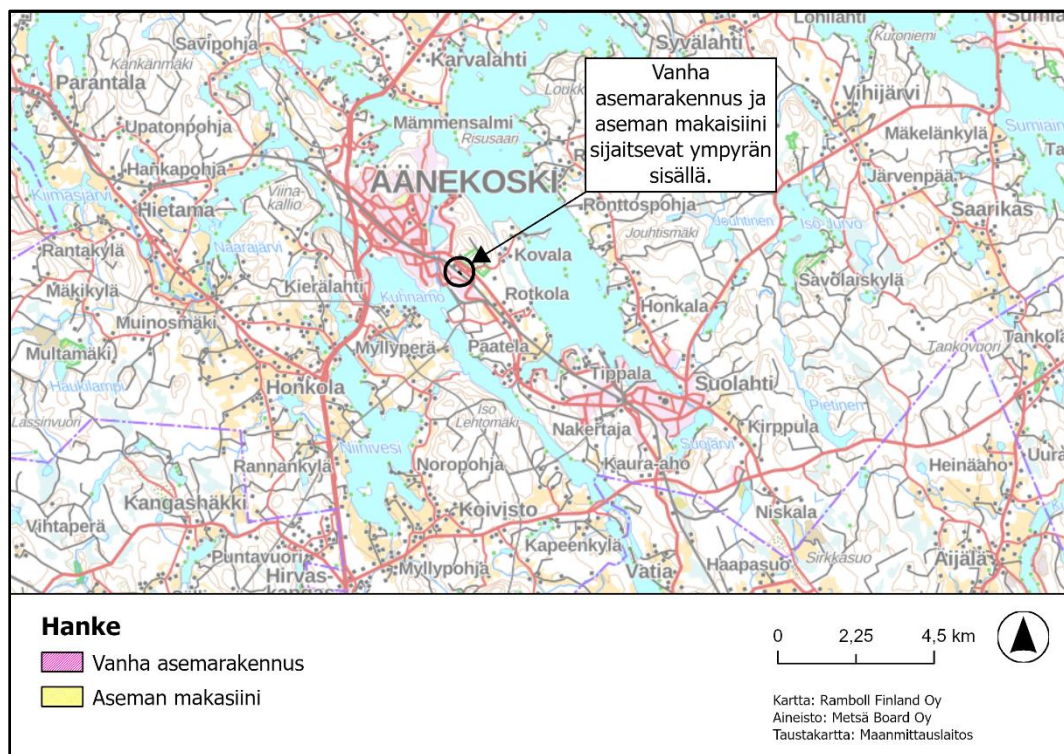
1.	Johdanto	1
2.	Nykytilan kuvaus	2
3.	Lähtötiedot	5
4.	Lepakoiden suojelu ja ekologia	6
4.1	Yleistä lepakoista	6
4.2	Yleisimmät lepakkolajit Suomessa	6
4.3	Lepakoiden suojelua koskeva lainsäädäntö	7
4.4	Lepakoiden käyttämien alueiden luokittelu	7
5.	Menetelmät	8
5.1	Aktiivikartoitus 2023	8
5.2	Passiivikartoitus 2023	9
5.3	Rakennustarkastus 2024	11
6.	Tulokset	11
6.1	Aktiivikartoituksen lepakkohavainnot 2023	12
6.2	Passiivikartoituksen lepakkohavainnot 2023	13
6.3	Rakennustarkastus 2024	14
6.4	Lainsäädännöllä suojellut kohteet (Luokka I)	15
6.5	Erityisen tärkeät kohteet (Luokka II)	16
6.6	Monimuotoisuutta tukevat ja turvaavat kohteet (Luokka III)	16
7.	Epävarmuustekijät	17
8.	Johtopäätökset	18
9.	Lähteet	19

1. JOHDANTO

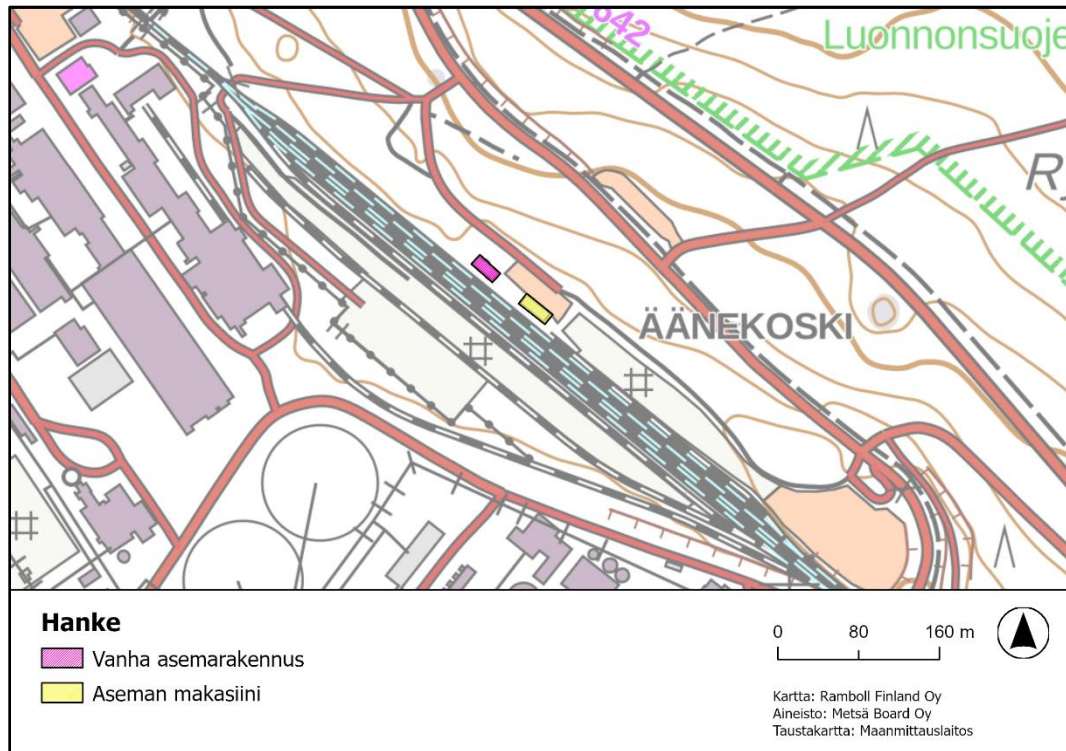
Vuoden 2023 lepakkoselvitys koskee Äänekosken tehdasalueen Hiskinmäen asemakaava-alueen kahta rakennusta, jotka sijoittuvat nykyisen rata-alueen läheisyyteen. Rakennukset ovat vanha asemarakennus sekä sen eteläpuolinen aseman makasiini (Kuva 1-1 ja Kuva 1-2). Työn tarkoituksena oli 1) todentaa lepakoiden mahdollinen lisääntymis- ja levähdyspaikan olemassaolo vanhassa asemarakennuksessa sekä sen makasiinissa ennen rakennuksien muutos-, korjaus- tai purkutöitä, ja 2) määrittää rakennusten läheisyydessä esiintyvää lepakkolajistoa sekä sen yleistä lepakkoaktiivisuutta. Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen todentaminen tehtiin aktiivikartoituksena havainnollalla rakennuksista mahdollisesti lentoon lähteviä lepakoita auringonlaskun aikaan ja sen jälkeen. Rakennusten läheisyydessä esiintyvää lepakkolajistoa sekä sen yleistä aktiivisuutta selvitettiin aktiivi- ja passiiviseurantana. Selvitys ei pidä sisällään erillistä rakennusten sisäosien tarkistusta.

Vuoden 2024 lepakkoselvityksessä tehtiin rakennustarkastus vanhaan asemarakennukseen, jotta pystyttiin todentamaan, toimiiko rakennus lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikkana.

Vuoden 2023 maastotyöt ovat tehneet ympäristöekologi (FM) Anni-Mari Nikkarikoski ja ympäristötekniikan insinööri (AMK) Olli Hokkanen Ramboll Finland Oy:ltä. Vuoden 2024 maastotyöt on tehnyt Inka Ojanen Ramboll Finland Oy:ltä. Raportin on kirjoittanut Nikkarikoski. Työn tilaajana on Metsä Board Oy.

Kuva 1-1. Rakennusten sijainti.

Kuva 1-2. Rakennusten sijainti.

2. NYKYTILAN KUVAUS

Vanha asemarakennus. Kartoitusajankohtana vanhan asemarakennuksen luoteispuolella rakennuksen välittömässä läheisyydessä sijaitsi niittymäinen jättömaa-alue. Rakennuksen koillispuolella, sen välittömässä läheisyydessä, kasvoi muutama suurikokoinen varjostava lehtipuu ja pensaita. Puut ja pensaat kasvoivat rakennuksen ja autotien välissä. Lehtipuut ja pensaat loivat yöaikaisen hämärän käytävän rakennuksesta tien toisella puolella olevaan metsikköön. Rakennuksen lounaispuolella, ratapihan puolella, oli avointa ja yöaikaan siihen osui ratapihan vahva keinovalo. Vanhan asemarakennuksen ja aseman makasiinin välissä kasvoi muutama kookas varjostava lehtipuu (Kuva 2-1).

Aseman makasiini. Kartoitusajankohtana aseman makasiinin koillispuolella sijaitsi laaja hiekkakenttä. Hiekkakenttä oli yöaikaan kohtalaisen valoisa ratapihan keinovalojen takia. Rakennuksen kaakkoispuolella sijaitsi muutamia matalia kontteja tai vastaavia rakennelmia. Aseman makasiinin välittömässä läheisyydessä kasvoi muutama kookas ja varjostava lehtipuu. Rakennuksen lounaispuolella, ratapihan puolella, oli avointa ja yöaikaan siihen osui ratapihan voimakas keinovalo.

Kuva 2-1. Aseman makasiini, vanha asemarakennus ja niiden läheinen hiekkakenttä.

Lähialue. Vanhan asemarakennuksen ja aseman makasiinin koillispuolella oli metsikköä. Yöaikaan metsikkö oli hämärä, lähes pimeä. Metsikön ja rakennusten välillä kulki autotie, Kiskotie, joka oli asfalttipäällysteinen (Kuva 2-2). Autotien molemmin puolin kasvoi korkeita varjostavia puita, jotka tekivät autotiestä yöaikaan hämärän, lähes pimeän. Autotien reunoilla ei ollut valopylväitä. Hiekkakentältä autotie jatkui hiekkatienä kaakkoon (Kuva 2-3). Hiekkatien ratapihan puolella kasvoi vain paikoitellen varjostavia puita, jonka seurauksena kyseinen tieosuus oli yöaikaan pääasiassa voimakkaasti valaistu ratapihan ja läheisen parkkialueen keinovalojen takia. Yöaikaan lähiteillä (Kiskotie ja hiekkatiepisto) havaittiin vain yksittäisiä ohiajavia autoja. Rakennusten luoteispuolella oli avoimempi hämärä alue, jota osittain reunustivat korkeat ja varjostavat puut.

Kuva 2-2. Näkymä Kiskotien suuntaan.

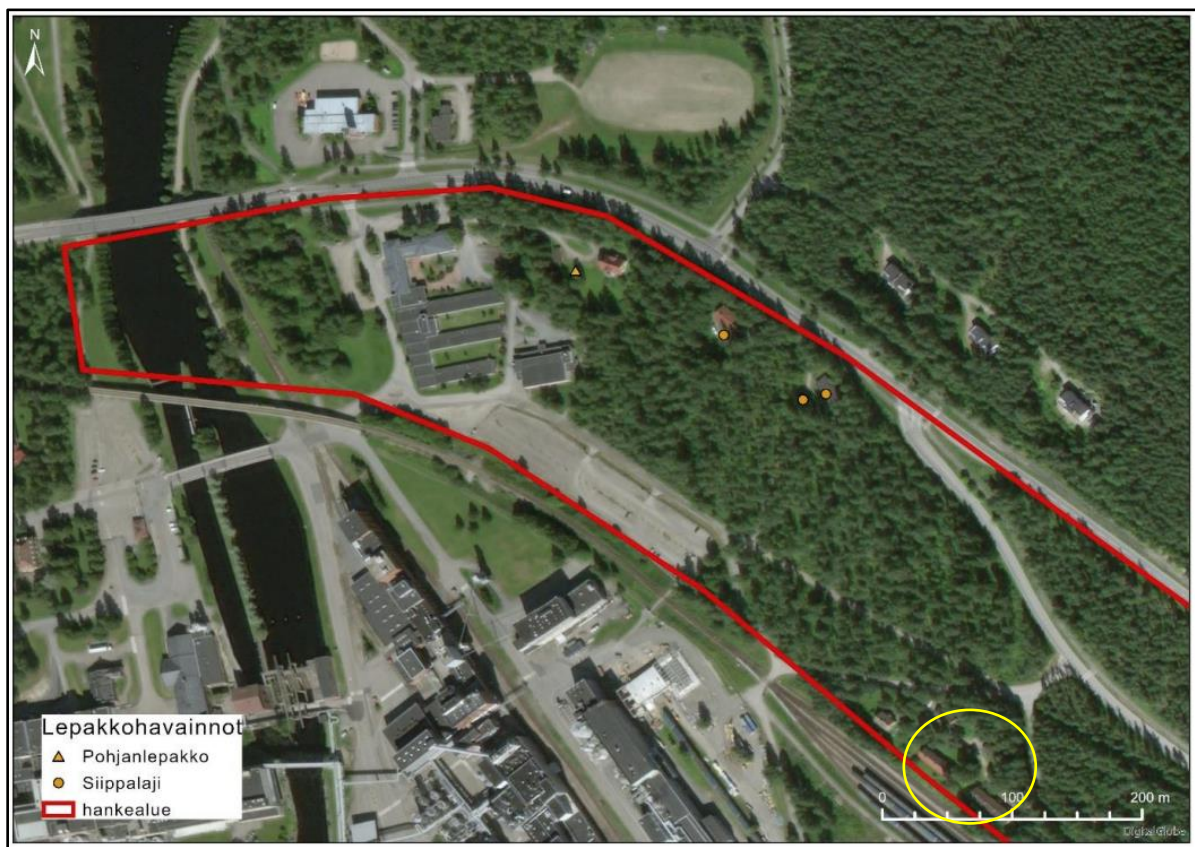
Kuva 2-3. Näkymä hiekkatien suuntaan.

3. LÄHTÖTIEDOT

Kohdealueella aikaisemmin tehdyt lepakkohavainnot haettiin Suomen Lajitietokeskuksesta. Aineisto-
tohaku tehtiin 2.6.2023. Karkeistettujen lepakkohavaintojen tekstikuvausten perustella kohdealue-
elta ei ollut aikaisempia lepakkohavaintoja tietojärjestelmässä.

Lähtötiedoiksi käytettiin alueelle aikaisemmin tehtyä luontoselvitystä (Ramboll 2019), lepakkosel-
vitystä (Ramboll 2020) ja MetsäGroupin ottamia valokuvia vanhan asemarakennuksen sisätiloista
(Liite 1).

Luontoselvityksessä (Ramboll 2019) havainnoitiin lepakoita aktiividetektorilla yhden yön aikana
9.9.2019. Havainnointia teki samanaikaisesti kaksi maastoselvittäjää. Raportin mukaan asema-
rakennuksen ja sen makasiinin läheltä ei tehty lepakkohavaintoja. (Ramboll 2010)

Kuva 3-1. Asemarakennuksen ja sen makasiinin läheltä tehtyt lepakkohavainnot vuonna 2019 (Ramboll 2019). Asemarakennus ja sen makasiini sijoittuvat keltaisen ympyrän sisälle.

Lepakkoselvityksessä (Ramboll 2020) alueen rakennuksiin tehtiin talviaikainen kartoitus, jossa et-
sittiin horrostavia lepakoita ja lepakoiden jälkiä (eli lepakon papanoita) kesäaikaisesta oleskelusta.
Rakennukset tarkastettiin sisä- ja ulkopuolelta. Asemarakennuksesta ei havaittu horrostavia lepa-
koita, mutta havaittiin merkkejä lepakoiden kesäaikaisesta oleskelusta. Makasiinista ei havaittu
horrostavia lepakoita eikä merkkejä lepakoiden kesäaikaisesta oleskelusta. Lepakkoselvityksen tu-
lostien perusteella arvioitiin, että asemarakennus on potentiaalinen lepakoiden lisääntymis- ja le-
vähdyspaikka, ja makasiini potentiaalinen lepakoiden kesäaikainen levähdyspaikka. (Ramboll
2020)

MetsäGroup otti valokuvia Ramboll Finland Oy:n ohjeistuksen mukaisesti vanhan asemarakennuk-
sen sisätiloista vuonna 2022 (Liite 1). Valokuvien perusteella rakennuksesta ei havaittu merkkejä
lepakoiden kesäaikaisesta oleskelusta.

Tässä raportissa kuvatus lepakkoselvityksen kartoitusoiden säätiedot (lämpötila, sademäärä, tuulennopeus ja pilvisuus) haettiin Ilmatieteenlaitoksen havaintojen latauspalvelusta. Sademäärän havaintoasemana käytettiin Jyväskylän lentoasemaa. Lämpötilan, tuulennopeuden ja pilvien määrän havaintoasemana käytettiin Jyväskylän lentoaseman AWOS:sta. Aineistohaku tehtiin 31.8.2023.

4. LEPAKOIDEN SUOJELU JA EKOLOGIA

4.1 Yleistä lepakoista

Suomessa esiintyy 14 lepakkolajia, joista yleisimpiä ovat pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*), vesisiippa (*Myotis daubentonii*), viiksisiippa (*Myotis mystacinus*), isoviiksisiippa (*Myotis Brandtii*) ja korvayökkö (*Plecotus auritus*). Hämääaktiivisina lajeina lepakot jättävät päivälepopaikkansa auringon laskeuduttua ja palaavat sinne ennen auringon nousua. Lepakoiden elintavat vaihtelevat eri vuodenaikoina, ja samalla vaihtelevat myös niiden esiintymisalueet. Lepakoiden suojelun kannalta on oleellista selvittää saalistusalueiden ja levähdys- ja lisääntymispaikkojen esiintyminen sekä pääasialliset kulkuyhteydet edellä mainittujen kohteiden välillä.

Lepakot ovat pitkäikäisiä ja lisääntyvät hitaasti: yleensä syntyy vain yksi poikanen vuodessa. Niinpä saalistusalueiden ja päiväpiilojen katoaminen tai lepakoihin kohdistuvat voimakkaat häiriöt voivat olla paikalliselle populaatiolle kohtalokkaita.

Lepakot käyttävät ravinnokseen hyönteisiä. Useimmat lajit tarvitsevat suojaisia kulkureittejä päiväpiilon ja saalistusalueen välillä, jolloin aukeat alueet voivat muodostaa kulkuesteen. Pohjanlepakko ja vesisiippa pystyvät kuitenkin ylittämään helposti aukeitakin alueita. Imettävät ja kantavat naaraat saalistavat yleensä päiväpiilonsa lähellä joidenkin satojen metrien etäisyydellä, mutta myös vaihtelua esiintyy, ja saalistusalue voi olla jopa kilometrien päässä päiväpiilosta. Ruuan määrä ja sijainti ohjaavat saalistuskäyttäytymistä, joten hyönteisten kannalta otolliset alueet ovat todennäköisesti myös lepakkojen suosiossa.

Yleisesti lepakoita uhkaavia tekijöitä ovat lisääntymis- tai talvehtimisaikainen häirintä, sopivien lisääntymis- tai talvehtimispaikkojen puute, saalistusympäristöjen häviäminen sekä luonnon kemialisoituminen (SYKE 2022a).

4.2 Yleisimmät lepakkolajit Suomessa

Pohjanlepakko (*Eptesicus nilssonii*) on Suomen yleisin lepakko, joka on sopeutunut hyvin sään vaihteluun ja ankaraan ilmastoon. Se saalistaa puoliavoimilla alueilla tai pienillä aukioilla kuten metsikön reunoissa, puistoissa, piholla, niityillä, hakkuulla, puiden reunustamien teiden varsilla tai parkkipaikoilla. Sen sijaan pohjanlepakko ilmeisesti välttelee suurten metsien sisäosia ja laajoja aukeita. Päiväpiiloina pohjanlepakko käyttää esimerkiksi puun koloja ja rakennuksia. Talvipiiloina ovat muun muassa kellarit, luolat ja kivikasat, joissa lämpötila ei mene pakkaselle. (SYKE 2022a) Pohjanlepakot välttelevät valoisia alueita päiväpiilopaikoissaan ja siirtymäreitteillään, mutta voivat saalistaa katulamppujen valossa (Voigt ym. 2018). Lajia tavataan pohjoisinta Lappia myöten. Pohjanlepakko on Suomessa uhanalaisuudeltaan elinvoimainen (LC) eikä sille ole tiedossa erityisiä uhkaavia tekijöitä. (SYKE 2022a)

Viiksisiippalajeja, **viiksisiippaa** (*Myotis mystacinus*) ja **isoviiksisiippaa** (*Myotis brandtii*), ei ole mahdollista erottaa toisistaan detektorin tai näköhavainnon avulla. Isoviiksisiipan ja viiksisiipan pystyy erottamaan vain anatomisten tuntomerkkien perusteella. Lepakoiden pyydystämiseen tarvitaan erityislupa, joten tässä tutkimuksessa lajit on laskettu lajipariksi **viiksisiipat**. **Viiksisiippa** on metsälaji, joka saalistaa pienillä metsäaukeilla, metsäteillä, purojen, lampien ja järvien ranta-metsissä ja veden yllä. Se liikkuu myös piholla ja kulttuuriympäristöissä. Viiksisiipan päiväpiilo on usein rakennuksessa ja talvipiilo luolissa, kellareissa tai kivilouhoksissa. **Isoviiksisiippa** on myös metsälaji, joka saalistaa avarissa metsissä, pienten aukoiden laidoilla ja puiden latvustoissa. Isoviiksisiipan päiväpiilo on esimerkiksi puun kolo tai -halkeama tai rakennus, ja talvipiilo luola, louhos ja ontto puu. Viiksisiippa ja isoviiksisiippa välttelevät valoisia alueita (Voigt ym. 2018). Niiden pohjoisin esiintymisraja on nykytietämyksen mukaan Oulu-Kajaani-linjalla. Viiksisiippa ja isoviiksisiippa ovat Suomessa uhanalaisuudeltaan elinvoimaisia (LC) eikä niillä ole tiedossa erityisiä

uhkaavia tekijöitä. Lisääntyvä yöllinen valaistus voi kuitenkin aiheuttaa niille ongelmia, samoin metsien rakenteessa tapahtuvat muutokset. (SYKE 2022c ja SYKE 2022d)

Vesisiippa (*Myotis daubentonii*) saalistaa pääasiassa hyönteisiä veden pinnasta, mutta tuulisella säällä se voi hakeutua saalistamaan metsäaukeille ja pihuille. Se liikkuu myös ranta-alueella ja rantametsissä. Päiväpiiloina vesisiippa käyttää muun muassa puun koloja, sillan tai laiturin rakenteita, pönttöjä tai rakennuksia. Talvipiiloina ovat muun muassa luolat, kellarit, kivilouhokset ja kaivokset. (SYKE 2022b) Vesisiipat välttelevät valoisia alueita (Voigt ym. 2018). Lajin levinneisyys Suomessa yltää etelästä napapiirin tuntumaan asti. Vesisiippa on Suomessa uhanalaisuudeltaan elinvoimainen (LC) eikä sille ole tiedossa erityisiä uhkaavia tekijöitä. Lisääntyvä yöllinen valaistus voi kuitenkin aiheuttaa vesisiipalle ongelmia. (SYKE 2022b)

Siippalajeja (viiksi-, isoviiksi, vesi- sekä ripsisiippa) on tietyissä olosuhteissa mahdotonta erottaa toisistaan äänen perusteella. Epäselvissä tapauksissa tässä työssä puhutaan silloin *siipoista*. Aina lepakkoa ei ehdi myöskään tunnistamaan ohilennon tai kartoitusolosuhteiden vuoksi lajilleen. Tunnistamattomaksi jääneen havainnon kohdalla puhutaan tässä raportissa *lepakkolajista*.

4.3 Lepakoiden suojelua koskeva lainsäädäntö

Suomessa esiintyvät lepakkolajit kuuluvat EU:n luontodirektiivin (92/43/EEC) liitteen IV(a) lajeihin. Kyseiset lajit ovat tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja. Luonnonsuojelulain (9/2023) 78 §:n mukaan tiukkaa suojelua edellyttävien eliölajien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoja ei saa hävittää eikä heikentää. Lisäksi lepakot ovat rauhoitettuja luonnonsuojelulain (9/2023) 8 luvun yleisten rauhoitussäännösten (§ 68, 69, 70) mukaisesti. Lain mukaan yksilöiden tahallinen tappaminen tai pyydystäminen ja yksilöiden tahallinen häiritseminen on kiellettyä. Luonnonsuojelulain 83 §:n mukaan 70 §:n rauhoitussäännöksistä ja 78 §:n kielloista voidaan poiketa vain luonnonsuojelulain 83 §:n edellytysten mukaisessa tilanteessa.

Suomi liittyi vuonna 1999 Euroopan lepakoidensuojelusopimukseen (Eurobats 1991). Sopimus velvoittaa huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännön kautta ja säilyttämään ja suojelemaan lepakoille merkittäviä ruokailualueita.

4.4 Lepakoiden käyttämien alueiden luokittelu

Maankäytön suunnittelussa lepakoiden käyttämät alueet luokitellaan Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen ohjeistuksen (SLTY 2023) mukaan seuraavasti:

Luokka I: Lainsäädännöllä suojellut kohteet

- Lisääntymis- ja levähdyspaikka sekä sen käytölle kriittiset yhteydet
- Ehdottomasti säilytettävä, hävittäminen tai heikentäminen luonnonsuojelulaissa kielletty
- Hävittämiselle tai heikentämiselle haettava lupa paikalliselta ELY-keskukselta
- Suunnittelussa tulee huomioida paikkaan liittyvät reitit ja ruokailualueet

Luokka II: Erityisen tärkeät kohteet

- Ravintoa tarjoava alue, mahdollinen tai todettu tärkeä siirtymäreitti tai näiden yhdistelmä
- Maankäytössä huomioitava alueen arvo lepakoille (Eurobats 1991)
- Alueella esiintyy lepakoita säännöllisesti
- Ympäristö usein alueella esiintyvillä lajeilla tyypillinen
- Alueella esiintyy usein useita lepakkolajeja pitkin kesää
- Alue voi olla tärkeä myös vain yhdelle lajille

Luokka III: Monimuotoisuutta tukevat ja turvaavat kohteet

- Muu lepakoiden käyttämä alue
- Maankäytössä alueen arvo lepakoille tulee mahdollisuuksien mukaan ottaa huomioon (Eurobats 1991)
- Havaintomäärät ovat pienempiä kuin luokan II alueilla
- Lajimäärä on pienempi kuin luokan II alueilla

- Ympäristö ei aina ole lepakoille yhtä sopiva kuin luokan II alueella
- Lepakot voivat esiintyä alueilla vain tiettyyn aikaan kaudesta
- Kaikki alueet, joilla lepakoita on havaittu, eivät automaattisesti ole luokkaa III (esimerkiksi vähäinen määrä)

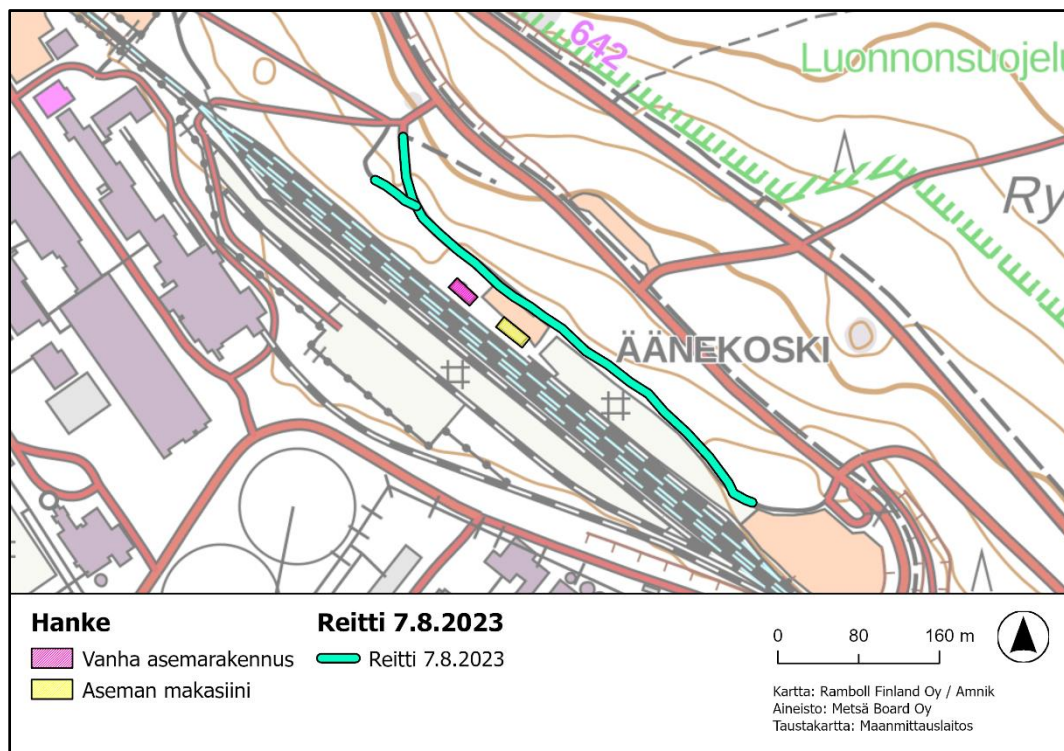
5. MENETELMÄT

5.1 Aktiivikartoitus 2023

Koska lepakoiden käyttämät saalistusalueet voivat vaihdella kesän edetessä, lepakoita käytiin havainnoimassa yhteensä kolmena yönä kesän aikana eli yhtenä yönä sekä kesä-, heinä- että elokuussa. Näin saatiin tarpeeksi kattava käsitys siitä, mitä lajeja alueella esiintyy, ja voitiin paremmin tunnistaa lepakoiden kannalta merkittävimmät alueet. Selvitys toteutettiin Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen lepakkokartoitusohjeita noudattaen (SLTY 2023). Havainnointiyöt olivat 5.-6.6.2023, 3.-4.7.2023 ja 7.-8.8.2023.

Kartoitus suoritettiin havainnoimalla lepakoita rakennusten pihapiirissä. Havainnointia teki kerrallaan kaksi henkilöä: toinen tarkkaili rakennuksia junanradan puolelta ja toinen parkkipaikan puolelta. Selvitys aloitettiin noin puoli tuntia ennen auringonlaskua ja lopetettiin ennen auringonnousua. Selvitykset suoritettiin mahdollisimman tyyninä, selkeinä ja lämpiminä öinä, jolloin lepakoiden saalistusaktiivisuus on korkeimmillaan. Lisäksi 7.-8.8.2023 kierreltiin rakennusten lähialueiden teitä ja havainnoitiin lepakoita (Kuva 5-1).

Lepakoiden havainnointiin käytettiin tallentavia ultraääni-ilmaisimia (Anabat Scout), joilla pystytään havainnoimaan lepakkojen päästämät kaikuluotausäänet maastossa ja tarvittaessa tallentamaan ääniä myöhempää tarkistusta varten. Laitteella tallennetut äänet tarkistettiin tarvittaessa Anabat Insight -ohjelmistolla. Lepakkohavaintojen sijaintitiedot tallennettiin Esri:n Field Maps -sovelluksella. Lisäksi tallennettiin havaintoajankohta, lepakon ääntelytaajuus, lukumäärä ja lento-tapa (saalistava, ohilentävä). Detektorin ja mahdollisen näköhavainnon perusteella havaitut lepakokolajit pyrittiin tunnistamaan jo maastossa. Havaintojen määrä ei kerro suoraan yksilömäärästä, sillä sama yksilö on voitu todeta toistuvasti.

Kuva 5-1. Rakennusten lähialueiden kartoitusreitti 7.8.2023.

5.2 Passiivikartoitus 2023

Passiiviseurannan tarkoituksena oli täydentää aktiivikartoituksista saatuja havaintoja ja antaa lisää tietoa lepakoiden aktiivisuudesta sillä aktiivikartoitukset kattavat vain lyhyen ajan lepakoiden aktiivisesta ajasta. Kerätyn datan perusteella ei voida sanoa, onko kyse ruokailevasta vai ohilentävästä lepakosta, mutta datasta voidaan päätellä lepakoiden käyttäytymistä riippuen siitä, miten useasti saman tunnin aikana on saatu havaintoja ja mihin ajankohtaan lepakkojen havainnot yön aikaan sijoittuvat.

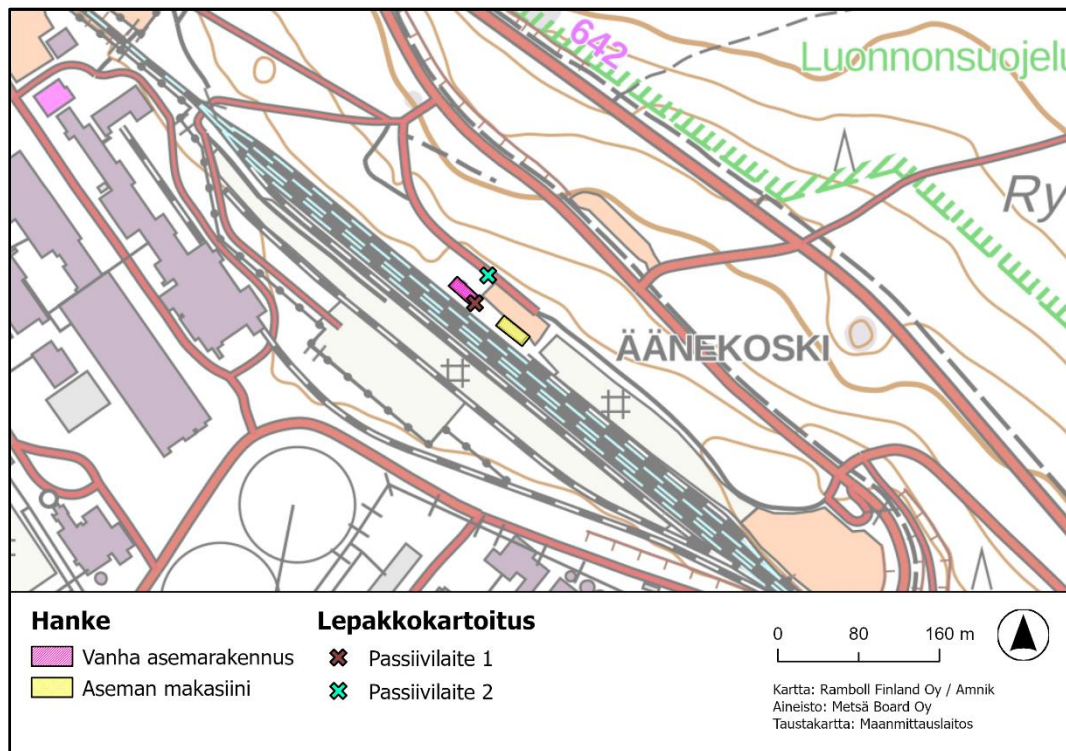
Alueelle asetettiin kaksi tallentavaa detektoria (Anabat SD2) lepakoiden passiiviseurantaa varten. Ne asennettiin 5.6.2023 noin klo 22:30 ja otettiin pois 31.8.2023 noin klo 10. Laitteet äänittivät lepakoiden kaikuluotausääntä klo 21–06. Laitteiden paristot vaihdettiin aktiiviseurantojen yhteydessä. Laitteiden data purettiin CFCread program -ohjelmalla ja käsiteltiin AnalookW program -ohjelmalla.

Passiivilaitte 1 asennettiin käytöstä poistettuun valopylvääseen vanhan asemarakennuksen ja makasiinin väliin, ratapihan lähelle (Kuva 5-3). Passiivilaitte 2 asennettiin tien viereen valopylvääseen, vanhan asemarakennuksen ja metsän väliin (Kuva 5-4).

Passiivilaitteet tallensivat lepakoiden kaikuluotausääntä kesä-elokuussa 2023 klo 21–06 (Taulukko 5-1). Passiivilaitteiden paristot vaihdettiin aktiivikartoitusten yhteydessä. Passiivilaitteet paristojen kestoon vaikuttaa muun muassa lepakkohavaintojen määrä ja sääolosuhteet.

Taulukko 5-1. Passiivilaitteiden käynnissäoloaika.

	Tallennus päällä	Tallennusaika	Tallennetut yöt
Kesäkuun kierros			
Passiivilaitte 1	5.-18.6.2023	21–04	13
Passiivilaitte 2	5.-8.6.2023	21–04	3
Heinäkuun kierros			
Passiivilaitte 1	3.-16.7.2023	21–04	13
Passiivilaitte 2	3.-15.7.2023	21–04	12
Elokuun kierros			
Passiivilaitte 1	7.-12.8.2023	21–04	5
Passiivilaitte 2	7.-11.8.2023	21–04	4

Kuva 5-2. Passiivilaitteiden sijainnit.

Kuva 5-3. Passiivilaite 1, maisema vanhan asemarakennuksen suuntaan (vasen kuva) ja aseman makasiinin suuntaan (oikea kuva).

Kuva 5-4. Passiivilaite 2, maisema vanhan asemarakennuksen suuntaan.

5.3 Rakennustarkastus 2024

Vanha asemarakennus (Kiskotie 22, Äänekoski) käytiin tarkastamassa 27.8.2024. Rakennuksesta etsittiin lepakoita, sekä niiden päiväpiiloja. Käynnin aikana etsittiin lepakoiden jälkiä rakennuksessa oleilusta – ulosteita, hyönteisjäämiä ja raapimajälkiä. Tavoitteena oli varmistaa, toimiiko rakennus lepakoiden lisääntymis- tai levähtämisalueena. Havainnoinnin apuna käytettiin led-taskulamppua ja havainnot tallennettiin Fieldmaps-sovellukseen paikkatietomuodossa. Lisäksi rakennuksesta otettiin kuvia. Selvityksessä noudatettiin Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen laatimaa lepakokartoitusohjetta (Suomen lepakotieteellinen yhdistys ry 2023).

Päiväpiilolla tarkoitetaan piilopaikkaa, jossa lepakko tai lepakot viettävät päivää eli päivehtivät. Piilossa voi olla yksi tai useampi lepakko ja se voi olla säännöllisessä tai satunnaisessa käytössä. Kaikki lepakoiden käyttämät päiväpiilot eivät ole luontodirektiivin tarkoittamia lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Direktiivin tarkoittamat lisääntymis- ja levähdyspaikat ovat eläimen elinkierron kannalta olennaisia paikkoja (Suomen lepakotieteellinen yhdistys 2023).

6. TULOKSET

Sää lepakkokartoitusten aikana oli suotuisa. Havainnointiöiden säätiedot esitetään alla olevassa taulukossa (Taulukko 6-1).

Taulukko 6-1. Säähavainnot lepakkokartoituksen aikana.

	Sää	Auringon lasku - nousu
Kesäkuun kierros		
5.-6.6.2023 22:30-0:30	lämpötila: 2 ... 7 °C, tuulennopeus: 0 ... 4 m/s, sademäärä: 0 mm, pilvisuus: 0/8 ... 7/8	23:03-3:28
Heinäkuun kierros		
3.-4.7.2023 22:30-01:00	lämpötila: 12 °C, tuulennopeus: 3 ... 4 m/s, sademäärä: 0 ... 0,2 mm, pilvisuus: 7/8 ... 8/8	23:14-3:29

Elokuun kierros		
7.-8.8.2023 21:49-0:23	lämpötila: 22 ... 23 °C, tuulennopeus: 4 ... 6 m/s, sademäärä: 0 mm, pilvisuus: 0/0	21:50-4:57

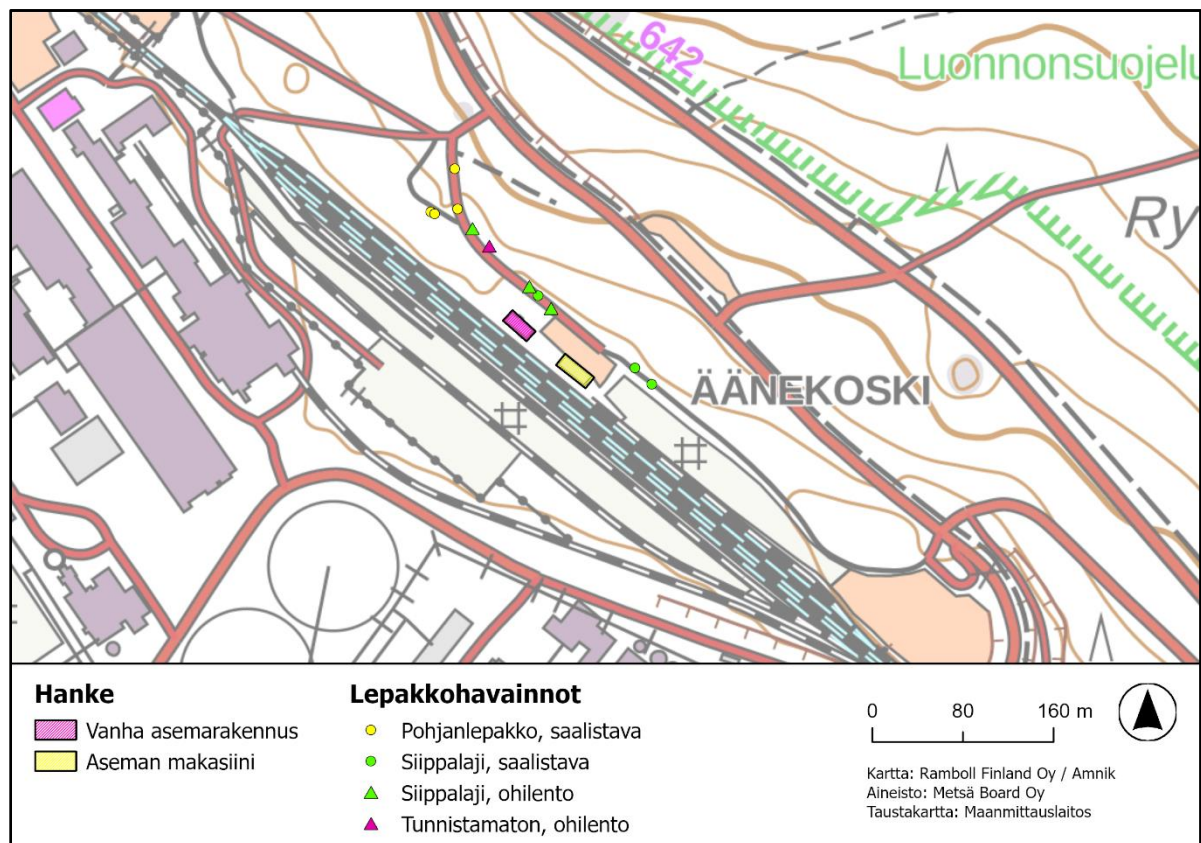
6.1 Aktiivikartoituksen lepakkohavainnot 2023

Aktiivikartoituksen aikana ei havaittu rakennuksiin meneviä tai niistä pois lähteviä lepakoita.

Rakennusten lähiympäristöstä havaittiin pohjanlepakkoa, siippalajia ja yksi tunnistamaton lepakoyksilö (Taulukko 6-2). Aktiivikäynnillä havaintoja tehtiin ainoastaan elokuussa. Pohjanlepakot havaittiin saalistamasta pimeään autotien ja hämärän aukean yläpuolelta, lennellen korkeintaan noin puidenlatvojen korkeudella. Siippayksilöt havaittiin saalistamassa tai ohilentämässä pimeään autotien yllä, lähellä maanpintaa.

Taulukko 6-2. Lepakkohavainnot rakennusten lähiympäristöstä. Kesä- ja heinäkuussa ei havainnoitu lepakoita rakennusten lähiympäristöstä.

	Pohjanlepakko	Siippalaji	Tunnistamaton	Yhteensä
Elokuun kierros				
7.-8.8.2023 21:49-0:23	4	6	1	11

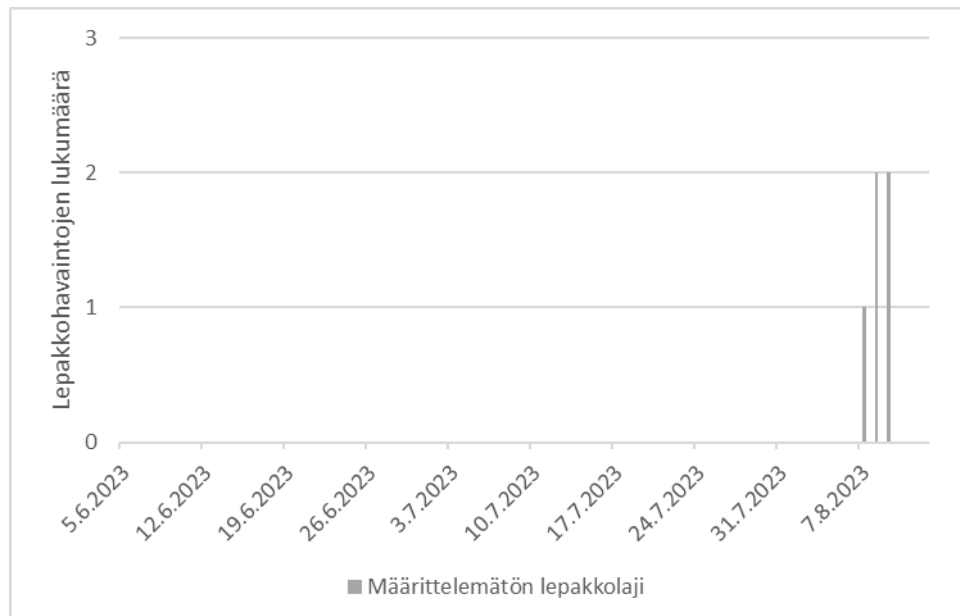
Kuva 6-1. Lepakkohavainnot rakennusten lähiympäristöstä 7.8.2023.

6.2 Passiivikartoituksen lepakkohavainnot 2023

Passiivilaitteella 1 tallennus oli päällä 31 päivää, joista kolmena päivänä saatiin lepakkohavaintoja. Kolmen päivän aikana saatiin yhteensä viisi havaintoa lepakoista. Detektoriin tallentui äänitysjaksojen aikana havaintoja vain tunnistamattomista lepakoista. Kyseiset äänitteet olivat hyvin heikkoja ja lyhyitä lepakoiden kaikuluotausääniä, joita ei ollut mahdollista määrittää varmuudella lajilleen. Heikot äänet yleensä tarkoittavat sitä, että havainnot ovat kaukana laitteesta. Havainnot tunnistamattomista lepakoista tehtiin yhteensä kolmen havainnointiyön aikana (Kuva 6-2). Passiivilaitteen 1 kohdalla kokonaishavaintomäärissä ei ollut voimakasta kausittaisvaihtelua (Kuva 6-4). Tulokset viittaavat siihen, että passiivilaitteen 1 kohdalla ei ole aktiivista lepakkoyhteisöä.

Passiivilaitteella 2 tallennus oli päällä 19 päivää, joista kahdeksana saatiin lepakkohavaintoja. Kahdeksan päivän aikana saatiin yhteensä 186 havaintoa lepakoista. Detektoriin tallentui äänitysjaksojen aikana havaintoja pohjanlepakosta (63 % kaikista havainnosta), tunnistamattomasta siippalajista (siippa sp., 1 % kaikista lepakkohavainnoista) ja tunnistamattomasta lepakkolajista (36 % kaikista lepakkohavainnoista). Tunnistamattomien lepakkolajien äänitteet olivat hyvin heikkoja ja lyhyitä lepakoiden äännähdyksiä, joita ei ollut mahdollista määrittää varmuudella lajilleen. Kuten laitteen 1 kohdalla, nämä heikot äänet usein tarkoittavat sitä, että lepakot ovat lentäneet etäällä laitteesta. Havainnot lepakoista tehtiin yhteensä kahdeksan yön aikana (Kuva 6-3). Passiivilaitteen 2 kohdalla lepakkohavainnot olivat runsaammat heinä- ja elokuussa kuin kesäkuussa (Kuva 6-4). Yökohtaisissa havaintomäärissä oli suurta vaihtelua: kuutena yönä tehtiin alle 20 lepakkohavaintoa ja kahtena yönä yli 50 lepakkohavaintoa (Kuva 6-3). Havaintojen perusteella vaikuttaa siltä, että alueella on enemmän pohjanlepakkoa kuin siippoja. Tulokset viittaavat siihen, että passiivilaitteen 2 kohdalla on ajoittaista aktiivisuutta. Suuri havaintomäärä tiettyinä öinä voi viitata saalistuskäyt-
tämiseen.

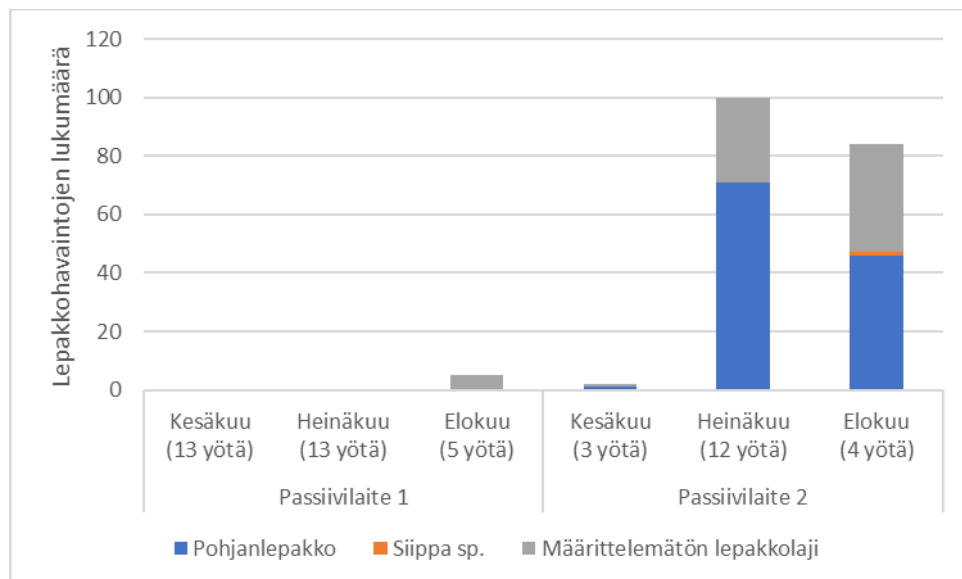
Passiiviaineistosta voidaan päätellä, että alueella lentää yksittäisiä lepakoita. Tämän perusteella arvioidaan, että rakennusten ympärillä ei ole aktiivista lepakkoyhdyskuntaa.

Kuva 6-2. Lepakkohavainnot passiivikartoituksessa, passiivilaite 1.

Kuva 6-3. Lepakko havainnot passiivikartoituksessa, passiivilaite 2.

Kuva 6-4. Lepakkolajien kuukausittaiset havaintokertymät.

6.3 Rakennustarkastus 2024

Vuoden 2024 lepakko selvitys suoritettiin vanhan asemarakennuksen sisätiloissa lepakoiden päiväpiilojen (mahdollisten lisääntymis- tai levähdyspaikkojen) paikantamiseksi. Rakennuksen ullakko-tilasta löydettiin paljon lepakoiden ulosteita ja sekä ruokailun jäljiltä, hyönteisjäämiä. Ulostepapanoita oli eniten ikkunoiden, vanhan piippurakenteen sekä tuuletusaukkojen vieressä. Ulostepapanoita oli sekä lattialla, että tasojen päällä sekä seinillä. Havaintoja lepakko sylöistä ei tehty.

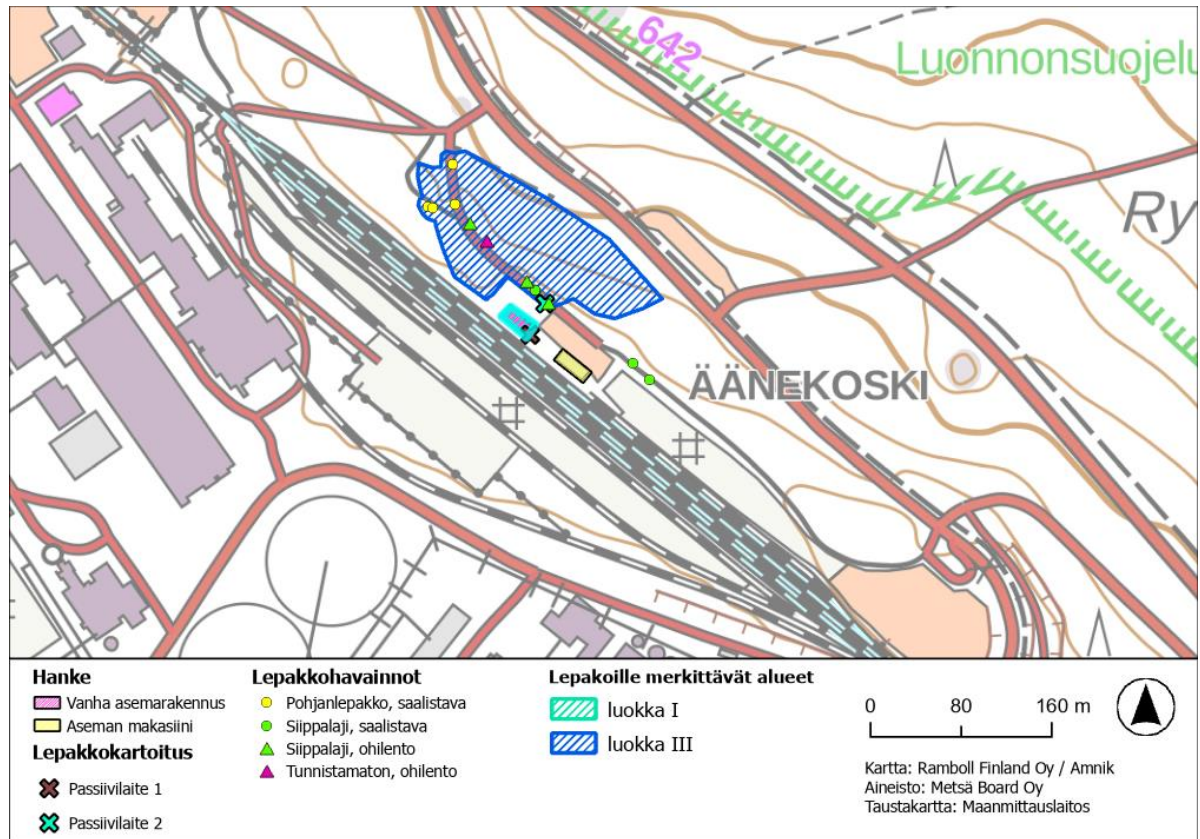
Kuva 6-5. Lepakoiden ulostepapanoita ja hyönteisjäämiä vanhan asemarakennuksen ullakkotilassa vuonna 2024.

6.4 Lainsäädännöllä suojellut kohteet (Luokka I)

Lepakkoselvityksen 2023 aikana kohderakennuksista ei havaittu lentoon lähteviä tai niihin palaavia lepakoita. Vuoden 2022 valokuvien perusteella vanhan asemarakennuksen sisätiloista ei havaittu merkkejä lepakoiden kesäaikaisesta oleskelusta (Liite 1). Lepakkoselvityksen 2020 havaintojen perusteella lepakot ovat käyttäneet vanhaa asemarakennusta kesäaikaiseen oleskeluun.

Lähtötietojen perusteella vaikuttaa siltä, että lepakot ovat mahdollisesti käyttäneet vanhaa asemarakennusta lisääntymis- ja levähdyspaikkanaan ennen vuotta 2022. Vuoden 2022 valokuvien perusteella ei havaittu merkkejä lepakoiden kesäaikaisesta oleskelusta vanhassa asemarakennuksessa. Mahdollisesti lepakot eivät ole oleilleet rakennuksessa kesällä 2022. Vuoden 2023 aktiivikartoituksessa ei havaittu rakennuksista lähteviä tai niihin lentäviä lepakoita. Myöskään passiividetektorin tulokset eivät viittaa siihen, että rakennukset toimisivat säännöllisesti päiväpiilona tai lisääntymiskoloniana. Näiden tietojen perusteella arvioitiin, että vanha asemarakennus ja sen makuukäsi eivät olleet vuonna 2023 lepakoiden lisääntymis- ja levähdysalueita.

Vuoden 2024 vanhaan asemarakennukseen tehdyn lepakotarkastuksen seurauksena rakennuksesta havaittiin reilusti lepakon jätöksiä. Havaintojen runsauden perusteella rakennus luokitellaan lepakoiden lisääntymis- tai levähdyspaikaksi (Kuva 6-6).

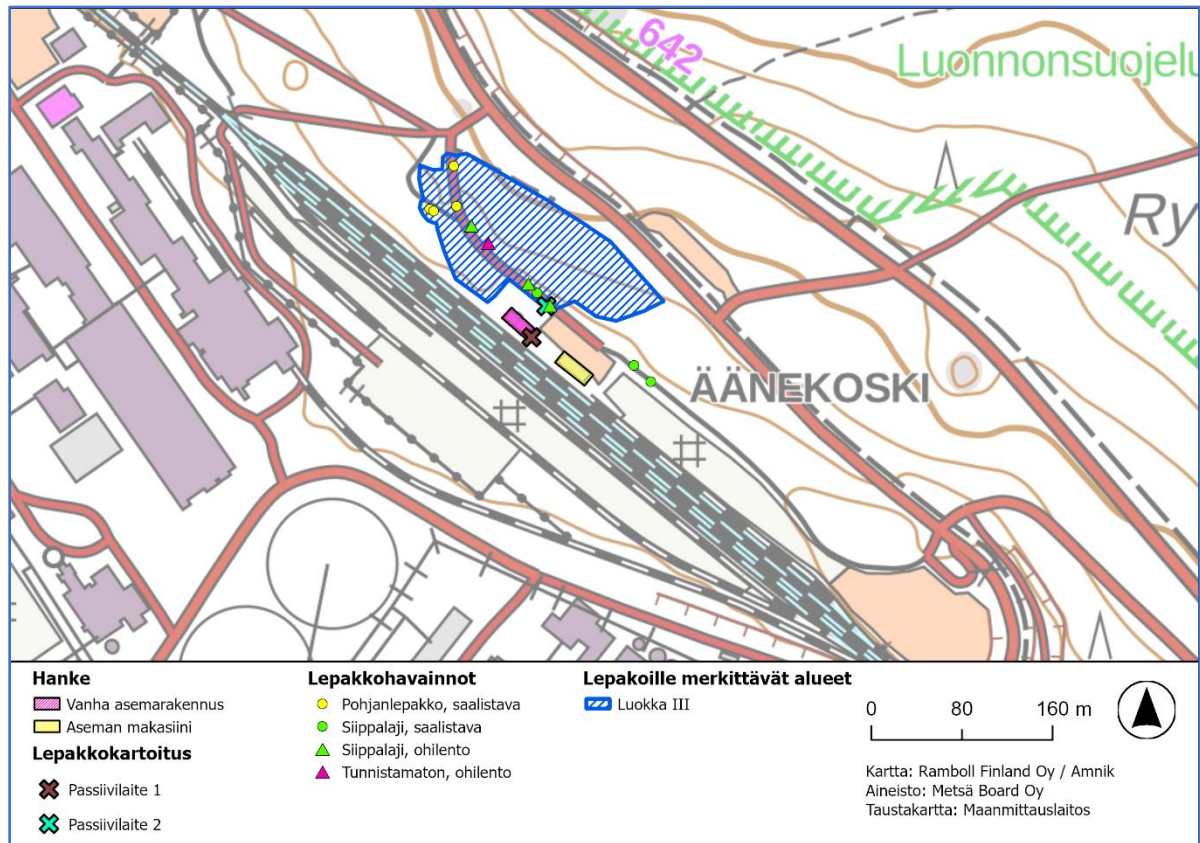
Kuva 6-6. Vuoden 2024 lepakkoselvityksessä tunnistettu I-luokan kohde.

6.5 Erityisen tärkeät kohteet (Luokka II)

Aktiivikartoituksen aikana kohderakennusten pihapiirissä ei havaittu ruokailevia tai ohilentäviä lepakoita. Kohderakennusten lähialueiden teiltä havaittiin yksittäisiä saalistavia ja ohilentäviä pohjanlepakoita ja siippoja sekä yksi tunnistamaton lepakkolaji. Passiivilaitteiden tulosten perusteella tehtiin satunnaisia havaintoja lepakoista ja mahdollisesti yksittäisistä saalistavista lepakoista. Lepakkohavaintojen vähyyden takia alueelta ei tunnistettu lepakoille erityisen tärkeitä kohteita.

6.6 Monimuotoisuutta tukevat ja turvaavat kohteet (Luokka III)

Aktiivikartoituksen yhteydessä kohderakennusten läpialueen teiltä havaittiin yksittäisiä saalistavia ja ohilentäviä lepakoita. Lisäksi passiivilaitteen 2 kohdalla tehtiin useammalta yöltä satunnaisia havaintoja lepakoista. Perustuen aktiivikartoituksen havaintoihin, passiivilaitteen 2 havaitsemat lepakot liikkuvat todennäköisesti autotien yläpuolella ja läheisen metsän reunassa. Aktiivikartoituksen ja passiivilaitteen 2 tulosten sekä ilmakuvatarkastelun perusteella kohderakennusten lähialueen teiden ja teitä ympäröivien metsien kohdalle määriteltiin lepakoiden monimuotoisuutta tukeva ja turvaava kohde (Kuva 6-7).

Kuva 6-7. Vuoden 2023 lepakko selvityksessä tunnistettu monimuotoisuutta tukeva ja turvaava kohde (luokka III).

7. EPÄVARMUUSTEKIJÄT

Vuoden 2023 selvitystyön epävarmuustekijät liittyvät luonnon vuotuisen vaihteluun ja selvityksen maastotöiden rajalliseen kestoan. Selvitystulokset kertovat aina hetkellisestä luonnon tilasta, joka voi vaihdella vuosittain.

Vuonna 2023 lepakoiden aktiivikartoitus tehtiin kohdealueelle kolmena maastokäyntinä, jotka ajoitettiin SLTY:n (2023) ohjeistuksen mukaisesti lepakoiden lisääntymiskauteen eli kesä- ja heinäkuuhun sekä elokuuhun. Kohdealue lähiteineen on pieni. Näin ollen tähän lepakko selvitykseen käytetty maastotyöpäivien määrä arvioidaan riittäväksi. Selvitysalueen ulkopuolisesta lepakkokannasta ei ole tietoa.

Vuonna 2023 lepakoiden passiivikartoitus tehtiin kohdealueelle kesä-elokuussa 2023. Passiivilaitteet asetettiin rakennusten lähelle, parhaisiin mahdollisiin paikkoihin. Niiden paristot vaihdettiin aktiivikartoitusten yhteydessä.

Lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittäminen havainnoimalla rakennuksia ulkoapäin jättää pienen epävarmuuden sille, että yksittäinen lepakko voi lentää kartoittajien ohi huomaamatta. Rakennusten sisätarkistusta ei tehty vuonna 2023, mutta vuoden 2022 tarkistuksen perusteella alueella ei havaittu päivehtiviä lepakoita tai merkkejä lepakoista.

Sääolosuhteet lepakoiden havainnointikerroilla vuonna 2023 olivat hyvät.

Vuoden 2024 rakennustarkastuksessa havaittiin paljon lepakoiden jätöksiä sekä hyönteisjäämiä vanhan asemarakennuksen ullakotilasta. Jätöksen tuoreutta on kuitenkin vaikea arvioida. Tästä syystä, rakennuksen toimiminen lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkana nykytilassa jää hie- man epävarmaksi.

8. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä lepakkoselvityksessä selvitettiin vuonna 2023 aktiivikartoituksella lepakoiden mahdollisten lisääntymis- ja levähdyspaikkojen olemassaoloa vanhassa asemarakennuksessa sekä sen makasiinissa. Lisäksi selvitettiin rakennusten läheisyydessä esiintyvää lepakkolajistoa sekä sen yleistä lepakkoaktiivisuutta. Selvityksiä täydennettiin vanhan asemarakennuksen osalta vuonna 2024, jolloin rakennuksesta selvitettiin sen toimista lisääntymis- ja levähdyspaikkana lepakoille.

Lähtötietojen (Ramboll 2019, Ramboll 2020, Liite 1) perusteella vaikuttaa siltä, että lepakot ovat mahdollisesti käyttäneet vanhaa asemarakennusta lisääntymis- ja levähdyspaikkanaan ennen vuotta 2022. Vuoden 2022 valokuvista ei havaittu merkkejä lepakoiden kesäaikaisesta oleskelusta vanhassa asemarakennuksessa. Tähän voi olla syynä se, että lepakot eivät ole oleilleet rakennuksessa kesällä 2022. Tässä raportissa kuvatussa aktiivikartoituksessa vuonna 2023 ei havaittu rakennuksista lähteviä tai niihin lentäviä lepakkoita. Aktiivikäynnillä ei saatu lainkaan havaintoja kesä- tai heinäkuussa. Passiividetektoriin tallentuneiden äänitteiden määrä oli myös vähäinen ja heikot äänitykset kertovat siitä, että lepakot ovat todennäköisesti lentäneet etäällä detektoreista. Näiden tietojen perusteella arvioitiin, että vanha asemarakennus ja sen makasiini eivät todennäköisesti oleet vuonna 2023 lepakoiden lisääntymis- ja levähdysalueita. Arvioon sisältyy pieni epävarmuus, koska rakennuksia ei tarkastettu sisäpuolelta tässä raportissa kuvatun lepakkoselvityksen yhteydessä.

Lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittäminen havainnoimalla rakennuksia ulkoapäin jättää pienen epävarmuuden sille, että yksittäinen lepakko voi lentää kartoittajien ohi huomaamatta. Tämän perusteella suositellaan, että ennen purkamista rakennukset tarkastetaan sisäpuolelta, jotta saadaan varmuus siitä, toimivatko ne juuri sillä hetkellä lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkoina tai päiväpiiloina.

Vuoden 2024 rakennustarkastuksessa havaittiin paljon lepakoiden jätöksiä sekä hyönteisjäämiä vanhan asemarakennuksen ullakotilasta. Havaintojen perusteella voidaan todeta, että rakennus toimii lepakkoyhdyskunnan päiväpiilona ja luokan I lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkana. Luonnonsuojelulain (78 §) mukaan lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kiellettyä. Suomi liittyi Euroopan lepakoiden suojelusopimukseen vuonna 1999 (SopS 104/1999). Tämä EUROBATS-sopimus velvoittaa osapuolimaita huolehtimaan lepakoiden suojelusta lainsäädännöllä, Suomessa tämä on toteutettu luonnonsuojelulailla. Sopimuksen mukaan osapuolimaiden tulee muun muassa tunnistaa lepakoille tärkeät kohteet ja suojella ne häirinnältä ja tuhoutumiselta. Lisääntymis- ja levähdyspaikan heikentämistä ja hävittämistä varten täytyy hakea poikkeamislupaa paikalliselta Elinkeino-, Liikenne- ja Ympäristökeskukselta Luonnonsuojelulaki 83 § mukaisesti.

Rakennusten läheisyydessä esiintyvää lepakkolajistoa sekä sen yleistä lepakkoaktiivisuutta selvitettiin aktiivi- ja passiivikartoituksella. Havaintojen perusteella alueella todettiin esiintyvän ainakin pohjanlepakkoa ja tunnistamatonta siippalajia. Passiivilaitteiden havaintojen perusteella arvioidaan, että alueella esiintyy enemmän pohjanlepakkoa kuin siippalajeja. Saalistavia ja ohilentäviä lepakkoita havaittiin pääasiassa asemarakennuksen pohjoispuolella kulkevan yöaikaan pimeän tien yläpuolella sekä tien läheisyydessä, avoimemman ja hämärän alueen kohdalla (Kuva 6-1). Lepakkoaktiivisuus oli suurempaa heinä- ja elokuussa kuin kesäkuussa (Kuva 6-4). Kaiken kaikkiaan rakennusten lähialueen lepakkoaktiivisuuden arvioidaan olevan kohtalainen. Perustuen lepakkohavaintojen kohtalaiseen määrään, nämä alueet määritettiin kuuluvaksi Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen ohjeistuksen mukaiseen luokkaan III, monimuotoisuutta tukevat ja turvaavat kohteet. Luokan III kohteet eivät ole luonnonsuojelulaissa (9/2023) suojeltuja alueita, eikä EUROBATS-sopimuksessa ole erityisiä suosituksia näiden alueiden osalta. Lepakot voi kuitenkin huomioida maankäytössä niin, että 1) läheisistä metsäkuvioista säästetään sen verran kuin mahdollista, ja 2) turhaa yöaikaista valaistusta vältetään ja tarpeelliset valot suunnataan tarkasti haluttuun kohteeseen.

Kohderakennusten läheisyydestä ei havaittu Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen ohjeistuksen mukaisia luokkaan II kuuluvia lepakoiden käyttämiä alueita.

9. LÄHTEET

Eurobats 1991: Agreements on the conservation of bats in Europe. London, 4 december 1991. https://www.eurobats.org/official_documents/agreement_text (ladattu 18.7.2023).

EU:n luotodirektiivi (92/43/EEC): Neuvoston direktiivi 92/43/ETY, annettu 21 päivänä toukokuuta 1992, luontoyyppien sekä luonnonvaraisten eläimistön ja kasviston suojelusta.

Ilmatieteenlaitoksen latauspalvelu: <https://www.ilmatieteenlaitos.fi/havaintojen-lataus>. Aineistohaku tehty 2.6.2023.

Hyvärinen ym. 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Suomen Ympäristökeskus.

Luonnonsuojelulaki 9/2023.

Ramboll 2019: Äänekosken tehdasalueen asemakaavan luontoselvitys. 10/2019.

Ramboll 2020: Hiskinmäen asemakaava-alueen lepakoiden talvikartoitus. 6.3.2020.

SLTY 2023: Suomen lepakotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille. Suomen lepakotieteellinen yhdistys ry. 2023. https://lepakko.fi/lepakot/Aineistot/SLTY_lepakkokartoitusohjeet_2023.pdf (ladattu 26.6.2023)

Suomen Lajitietokeskus: <https://laji.fi/>. Aineistohaku tehty 2.6.2023.

SYKE 2022a: Pohjanlepakko. <https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Pohjanlepakko.pdf> (ladattu 18.7.2023).

SYKE 2022b: Vesisiippa. <https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Vesisiippa.pdf> (ladattu 18.7.2023).

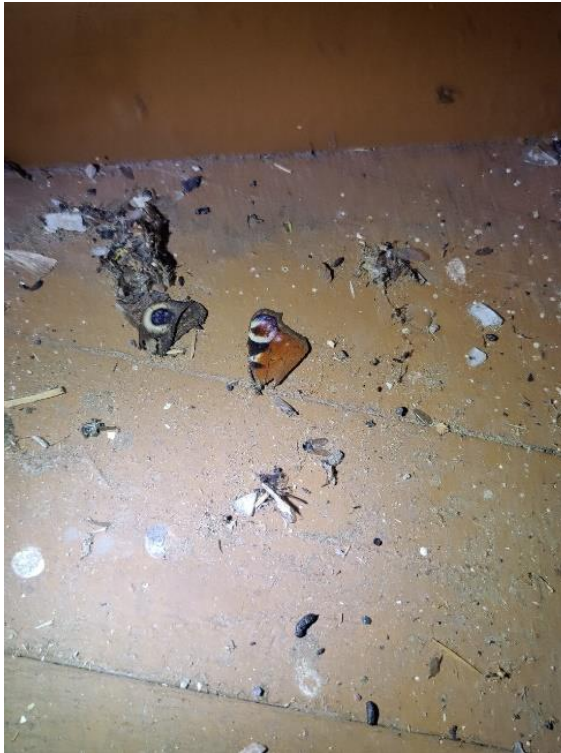
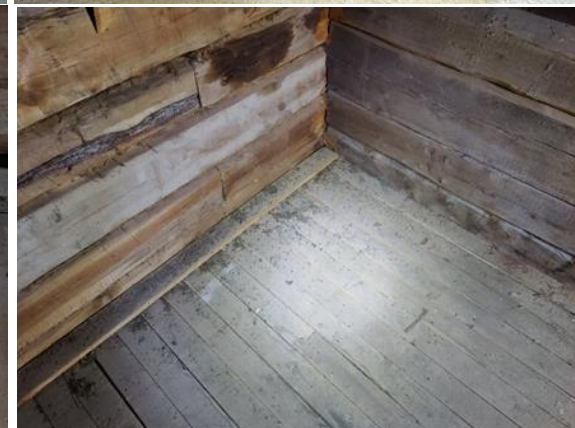
SYKE 2022c: Viiksisiippa. <https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Viiksisiippa.pdf> (ladattu 18.7.2023).

SYKE 2022d: Isoviiksisiippa. <https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/Isoviiksisiippa.pdf> (ladattu 18.7.2023).

Voigt ym. 2018: Guidelines for consideration of bats in lighting projects. Eurobats, Publication series No. 8. <https://www.eurobats.org/node/1563> (ladattu 18.7.2023).

10. LIITE 1

10.1 Lisää kuvia vuoden 2024 maastohavainnoista

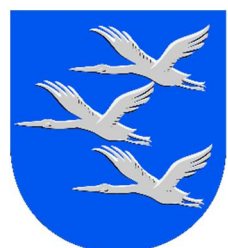
Tilaja
Äänekosken kaupunki

Päiväys
2.11.2026

ÄÄNEKOSKEN KAUPUNKI

HISKINMÄEN ASEMAKAAVA

Kaavanlaatijan vastineet 22.6.2022 – 12.8.2022 nähtävillä olleesta kaavaehdotuksesta annettuun palautteeseen

1	LAUSUNNOT	2
1.1	Äänekosken ympäristölautakunta 15.6.2022	2
1.2	Elenia Verkko Oyj 28.6.2022	2
1.3	Keski-Suomen museo 27.6.2022	2
1.4	Väylävirasto 30.6.2022	3
1.5	Jyväskylän seudun ympäristöterveys 15.7.2022	3
1.6	ELY-keskus 15.7.2022	4
1.7	Fingrid Oyj 11.7.2022	5
1.8	Äänekosken energia Oy 2.8.2022	5
1.9	Keski-Suomen liitto 9.8.2022	6
2	MUISTUTUKSET	7
2.1	Muistutus 1 28.2.2023	7

1 LAUSUNNOT

1.1 Äänekosken ympäristölautakunta 15.6.2022

Lausunnon pääkohdat:

Äänekosken kaupunginhallitus on pyytänyt ympäristölautakunnalta lausuntoa Hiskinmäen asemakaavan kaavaehdotuksesta. Kaavan ehdotusaineistoon on tehty luontoarvojen osalta tarkentavia selvityksiä. Yhtiö on kesällä 2020 hakenut Keski-Suomen ELY-keskukselta luonnonsuojelulain (1096/1996) 49 §:n 3. momentin mukaista poikkeamislupaa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämisestä ja heikentämisestä. Hakemusta on täydennetty vuonna 2021 tarkentamalla esitettyjä lieventämistoimenpiteitä. Kaavan ehdotusvaiheeseen on käsittelyprosessin aikana saatu riittävä ja perusteltu ratkaisu liito-oravan elinympäristön turvaamiseksi suunnittelualueella. Hakemuskäsittelyn yhteydessä on linjattu, että ehdotusvaiheessa kaavakartalle osoitetaan laaja suojelualue - merkintä (SV), jolle yhtiö hakee ELY-keskukselta erillistä luonnonsuojelualueen perustamista. Suojelualue on kooltaan noin 33,5 ha.

6.3.2020 valmistuneen lepakkoselvityksen mukaan kaikkien tarkastettujen rakennusten arvioitiin olevan vähintään osittain lepakoille soveltuvia kesäaikaisia lisääntymis- tai levähdyspaikkoja. Koska lepakoiden jätöksiä havaittiin kuitenkin vain asemarakennuksesta, voidaan arvioida, että alueen lepakkokanta on mahdollisesti harvalukuinen, tai lepakat suosivat piilopaikkoinaan luonnosta löytyviä puunkoloja yms.

Kaavamääräyksien mukaan tehdasalueella muodostuvat hulevedet tulee kerätä ja johtaa hallitusti niin, ettei hulevesistä aiheudu maaperän tai pintaveden pilaantumisvaaraa. Ajoneuvoliikenteelle tarkoitettuilta piha- ja pysäköintialueilta muodostuvat hulevedet käsitellään öljyn- ja hiekanerotuskaivoissa. Hulevesisuunnitelma tulee esittää rakennuslupapiirustusten tai tarvittaessa ympäristöluvan hakemisen yhteydessä. Kemikaalien ja mahdollisten sammutusvesien käsittely ja keräily on suunniteltava sellaiseksi, että kemikaaleja ei pääse maaperään tai pintaveteen. Sadevesiviemäreiden tulee olla suljettavissa.

Äänekosken kaupungin ympäristölautakunta on antanut suunnittelualueen kaavaluonnoksesta lausunnon 29.1.2020 koskien mm. liito-oravaa, lepakoita ja hulevesiä. Lausunto on huomioitu selvityksissä ja kaavaehdotuksessa.

Äänekosken ympäristölautakunnalla ei ole lisättävää kaavaluonnokseen 29.1.2020 antamaansa lausuntoon.

Päätös: Hyväksyttiin.

Kaavanlaatijan vastine: Merkitään tiedoksi, että luonnosvaiheessa annetun lausunnon huomiot on ratkaistu kaavaehdotuksessa. Ei muutostarvetta kaava-aineistoon.

1.2 Elenia Verkko Oyj 28.6.2022

Lausunnon pääkohdat:

Äänekosken kaupungilla on vireillä Hiskinmäen asemakaavan laatiminen. Kaavan laatimiseen on ryhdytty Metsä Board Oyj:n aloitteesta. Kaavan tavoitteena on osoittaa alueelle asemakaavassa teollisuustoiminnalle varattua aluetta. Tavoitteena on lisäksi mahdollistaa alueelle toimivat liikennöintiratkaisut. Lisäksi kaavamuutoksessa tarkistetaan alueen nykyiset asemakaavamerkinnot.

Elenia Verkko Oyj:llä ei ole huomautettavaa Hiskinmäen asemakaavan kaavaehdotuksesta.

Kaavanlaatijan vastine:

Merkitään tiedoksi.

1.3 Keski-Suomen museo 27.6.2022

Lausunnon pääkohdat:

Keski-Suomen museolle on tullut lausuntopyyntö koskien Hiskinmäen asemakaavan ehdotusta. Kaavalla mahdollistetaan teollisuustoimintojen sijoittamista kaava-alueelle ja turvallisia liikenneyhteyksiä Äänekoskentielle. Asemakaavalla muodostuu teollisuusrakennusten korttelialuetta, luonnonsuojelualueutta, yleisen tien aluetta, rautatiealuetta sekä suojaviheraluetta.

Rakennetun kulttuuriympäristön osalta alue on kokenut muutoksia ennen asemakaavan ehdotusvaihetta erityisesti kulttuuriympäristön arvokohteita koskevin osin. Wahlmannin talo ja ns. Hiskin mökki on siirretty

pois alueelta. Alueen pohjoisosasta on viime vuosien aikana purettu pois entisen lukion rakennuksia sekä radan varresta vanhoja puurivitaloja. Alueen eteläosassa on 1940- luvulla rakennettu rautatieasema, joka on nykyisin tavaraliikennekäytössä. Keski-Suomen museo katsoo, että asemakaavan ehdotusvaihe on toteutunut luonnosvaiheessa esitettyjen asioiden osalta ja alueen keskeiset arvokohteet on saatu säilyttämään siirtämällä ne uudelle sijaintipaikalle. Paikallisesti arvokkaana kohteena Keski-Suomen museon rakennusinventoinnissa osoitetun asemarakennuksen osalta on asemakaavan luonnosvaiheen jälkeen tehty Keski-Suomen museon edellyttämiä lisäselvityksiä vastaavan tyyppisten asemarakennuksien määrästä ja harvinaisuudesta. Asemakaavan selostuksen liite 4. Rautatieasemaselvitys (Ramboll Finland Oy, 2020) on osoitettu, että vaikka Äänekosken rautatieasemaa voidaan pitää modernin aikakauden arvokohteena, on samaa aikakautta edustavia ja rataverkon osalta paremmin sijoittuvia, maisemallisesti ja kaupunkikuvalisestisesti merkittävämpiä kohteita useita Keski-Suomessa ja myös muualla Suomessa. Selvityksen perusteella Keski-Suomen museo ei edellytä modernia rakennusperintöä edustavan asemarakennuksen suojelemista asemakaavamääräyksiin Äänekosken tehdasalueella.

Muilta osin asemakaavan muutoksen myötä on muodostumassa alueen teollisen toiminnan laajentava kokonaisuus. Rakennetun kulttuuriympäristön osalta, asemakaavan luonnosvaiheen jälkeen tehtyjen selvityksien ja kulttuurihistoriallisesti merkittävien rakennuksien säilyttävien toimenpiteiden myötä Keski-Suomen museolla ei ole erityistä huomautettavaa asemakaavan muutosehdotukseen.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta Keski-Suomen museolla ei ole huomautettavaa asemakaavan ehdotukseen.

Kaavanlaatijan vastine:

Merkittään tiedoksi.

1.4 Väylävirasto 30.6.2022

Lausunnon pääkohdat:

Väylävirasto on tutustunut asemakaava- ja asemakaavan muutosehdotukseen ja antaa lausuntonsa rautateiden näkökulmasta.

Suunnittelualue sijaitsee Hiskinmäen alueella nykyisen metsäteollisuusalueen yhteydessä ja lähialueilla Äänekoskentien varrella. Alue sijaitsee Äänekosken keskustasta lähimmillään noin 0,5 kilometriä ja enimmillään noin 2,5 kilometriä kaakkoon. Suunnittelualue on pinta-alaltaan noin 102,1 hehtaaria. Alue rajautuu lännessä Äänekosken ratapihaan, luoteessa Häränvirran siltaan sekä puistoalueeseen, pohjoisessa ja idässä Äänekoskentiehen sekä metsäalueeseen ja etelässä metsäalueeseen. Kaavan laatimiseen on ryhtynyt Metsä Board Oyj:n aloitteesta. Asemakaavan tavoitteena on osoittaa alueelle asemakaavassa teollisuustoiminnalle varattua aluetta. Tavoitteena on lisäksi mahdollistaa alueelle toimivat liikennöintiratkaisut. Lisäksi kaavamutoksessa tarkistetaan alueen nykyiset asemakaavamerkinnot.

Väylävirasto on antanut 4.3.2020 lausunnon asemakaavan muutosluonnoksesta, joka on huomioitu kaavatyössä. Väylävirastolla ei ole lisättävää aiempaan lausuntoon. Maanteiden osalta lausunnon antaa toimivaltainen ELY-keskus.

Kaavanlaatijan vastine:

Merkittään tiedoksi.

1.5 Jyväskylän seudun ympäristöterveys 15.7.2022

Lausunnon pääkohdat:

Ympäristöterveyslautakunta on päättänyt 22.9.2021 kokouksessaan (§ 5) siirtää toimivaltaansa kuuluvien lausuntojen antamisen ympäristöterveyden viranhaltijoiden toimivaltaan, ellei asian luonne tai laajuus vaadi lautakunnan käsittelyä

Jyväskylän seudun ympäristöterveys pitää suositeltavana ulottaa suojaviheralue myös koillisosan asuin-kiinteistöjen kohdalle. Suojaviheralue on esitetty Äänekoski 2030 osayleiskaavan kaavakartassa.

Kaavanlaatijan vastine:

Suojaviheralueen aluevarausta ei nähdä tarpeelliseksi laajentaa lausunnossa esitetyllä tavalla, koska Äänekoskentien varressa sijaitsevat asuin-kiinteistöt ovat yhtä lukuun ottamatta siirtyneet yhtiön omistukseen. Osa rakennuksista on jo purettu.

1.6 ELY-keskus 15.7.2022

Lausunnon pääkohdat:

Asemakaavan tarkoituksena on osoittaa alueelle asemakaavassa teollisuustoiminnalle varattua aluetta. Tavoitteena on lisäksi mahdollistaa alueelle toimivat liikennöintiratkaisut. Lisäksi kaavamuutoksessa tarkistetaan alueen nykyiset asemakaavamerkinnot. Kaavan laatimiseen on ryhdytty Metsä Board Oyj:n aloitteesta.

Keski-Suomen ELY-keskus on tutustunut asemakaavaluonnoksen aineistoon ja lausuu niiden johdosta seuraavaa:

Valmisteluvaiheen kommentoissa kaavaselostusta esitettiin täydennettäväksi – lisättäväksi kuvausta suunnittelualueen maisemarakenteesta Hiskinmäen ja vesistön (Äänejärvi-Kuhnamo) välisessä laaksossa ja maiseman solmukohdassa sekä maiseman ominaispiirteiden ja arvojen kuvausta. Kaupunkikuva ja maisema -lukua ei kuitenkaan ole täydennetty.

Suunnittelualue on Äänekosken keskustaaajaman maisemarakenteessa keskeisellä paikalla ja alueen rakentuminen teollisuusalueeksi tulee vaikuttamaan todennäköisesti merkittävästi kaupunkikuvaan. Kaavaselostusta ei ole kuitenkaan täydennetty myöskään kaavan maisema- ja kaupunkikuvallisten vaikutusten arviointien osalta.

Kaavaan liittyen on laadittu 2020 kaava-alueen rakennuksiin kohdistuva lepakoiden talvikartoitus, jonka pohjalta on voitu ottaa kantaa rakennusten merkitykseen lepakoiden pesimä-, levähdys- ja talvehtimispaikkoina. Läpikäydyistä rakennuksista ainoastaan vanhassa asemarakennuksessa on havaittu merkkejä lepakoiden kesäaikaisesta oleilusta. Rakennuksen ullakon on arvioitu soveltuvan lepakoiden kesäaikaiseksi lisääntymis- ja levähdyspaikaksi. Selvityksessä rakennuksen osalta on todettu, että se on potentiaalinen lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikka. Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin mukaan luontodirektiivin liitteen IV(a) lajien lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan rakennuksen osalta on tarkennettava kohteen merkitystä lepakaille, jotta voidaan ottaa kantaa kaavan vaikutuksiin. Kaavaratkaisussa rakennusta ei ole osoitettu säilytettäväksi, joten jos rakennus on tulkittavissa lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikaksi, edellyttäisi kaavaratkaisu poikkeamista luonnonsuojelulain 49.1 §:n kiellosta.

Kaavan osalta on jätetty Keski-Suomen ELY-keskuksen ratkaistavaksi luonnonsuojelulain 49.3 §:n mukainen hakemus poiketa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämisen ja heikentämiskiellosta. Em. poikkeaminen on edellytys kaavaehdotuksen mukaiselle maankäytön ratkaisulle.

Keski-Suomen ELY-keskus on laatinut yleistasoisen suunnitelman Äänekosken uuden sillan sijoittumisesta ja vaihtoehtoista siltatyyppiä, minkä myötä uuden sillan sijoittumisesta ja tilantarpeesta on saatu alustavia rajoituksia. Sillan sekä sillalle johtavan seututien uudelleenlinjauksen tilantarve tarkentuu siltatyyppin valinnan ja jatkosuunnittelun, liikennejärjestelmästä ja maanteistä annetun lain mukaisen tiesuunnitelman, myötä. Jatkosuunnittelussa tutkitaan ja tarkennetaan myös Palomäenkadun liittymäratkaisu. Kaavaehdotuksessa maantien uudelleenlinjaustarpeisiin on varauduttu EV-aluevarauksella, joka kokonaan tai joltain osin tarvittaneen osaksi liikennealuetta. Siltaa sekä Palomäenkadun ja Ääneniemmentien liittymäalueita koskeva tiesuunnitelma käynnistyy vuoden 2022 aikana. Tiesuunnitelmaprosessin yhteydessä asemakaavaa tulee liikennealueen rajoitusten osalta päivittää.

Kaavakartalla on käytetty kahta erilaista suojaviheraluemerkintää EV ja EVajo, joista jälkimmäinen on varaus kiinteistön sisäisiin ajoyhteyksiin. Merkinnot tulisi eritellä myös kaavamerkinnoissa ja määräyksissä ja merkinnän selitteeseen on hyvä lisätä maininta alueen tulevasta käyttötarkoituksesta ja tarkentumisesta jatkosuunnittelussa.

Keski-Suomen ELY-keskuksella ei ole muuta lausuttavaa asemakaavaehdotuksesta

Lausunto on valmisteltu Keski-Suomen ELY-keskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastuualueella sekä liikenne- ja infrastruktuuri - vastuualueella.

Kaavanlaatijan vastine:

Kaupunkikuva ja maisema -lukua on ehdotusvaiheeseen tarkennettu päivittämällä suunnittelualueen nykytilaa mm. poistuneen ja säilytetyn rakennuskannan osalta. Kaavan viimeistelyvaiheessa maisemarakenteen kuvausta on täydennetty. Metsäteollisuudella on jo pitkään ollut merkittävä maisemallinen vaikutus Äänejärven ja Kuhnamon vesistöalueen ja Äänekoskentien välillä alueella ja sinällään se muodostaa teollisen solmukohdan alueen maisemakuvaan.

Lepakkoselvitystä täydennetty kesällä 2023 suoritetuilla mastokäynneillä ja passiividetektoriseurannalla. Vuonna 2024 selvitykseen on tehty täydennys tarkastamalla vanha asemarakenne, joka on todettu lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikaksi (Äänekoski: Vanha asemarakenne ja aseman makasiini, lepakkoselvitys 2023 ja 2024 / Ramboll Finland Oy 29.9.2024). Lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi todetut kohteet kaava-alueella on merkitty asianmukaisilla suojelumerkinnoilla.

Poikkeuslupa liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikan hävittämisestä ja heikentämisestä on myönnetty Keski-Suomen ELY-keskuksessa. Lieventämistoimenpiteenä asemakaavaan luonnosvaiheessa VL-5 -merkinnällä osoitetulle alueelle Äänekoskentien pohjoispuolelle on perustettu kaavaprosessin aikana luonnonsuojelualue. Hiskinmäen luonnonsuojelualueen perustaminen kiinteistölle 992-403-28-36 on hyväksytty Keski-Suomen ELY-keskuksen 28.9.2022 antamalla asiakirjalla. Kyseinen alue on hyväksyttäväksi laaditussa kaavakartassa osoitettu suojelualue -aluemerkinnällä SL.

Asemakaavaan on huomioitu kaavan pohjoisosaan sijoittuva Maantie 642 (Äänekoskentie), Äänekosken sillan uusiminen ja liittymäjärjestely -tiesuunnitelmassa esitetty aluevaraus.

EV ja EVajo merkintöjä on tarkennettu asemakaavan viimeistelyvaiheessa.

1.7 Fingrid Oyj 11.7.2022

Lausunnon pääkohdat:

Kiitämme lausuntopyynnöstä. Kaava-alueella ei ole Fingrid Oyj:n voimajohtoja eikä muita toimintoja. Fingridillä ei ole siten tarvetta ottaa kantaa asemakaavan sisältöön. Fingridin voimajohtot ovat maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 22 § tarkoittamia voimajohtoja. Muiden kuin Fingrid Oyj:n omistamien voimajohtojen osalta teidän tulee pyytää erillinen lausunto voimajohtojen omistajalta.

Kaavanlaatijan vastine:

Merkitään tiedoksi.

1.8 Äänekosken energia Oy 2.8.2022

Lausunnon pääkohdat:

YLEISTÄ

Asemakaavasta on lausuttu 6.3.2020 ja sen lausunnon teksti on edelleen pätevä. Tässä uudessa lausunnossa on jokunen lisäys, tarkennus ja muutos.

Tiemuutoksista kunnallistekniikkaan ja olemassa oleviin putkisto- ja johtorakenteisiin mahdollisesti aiheutuvat muutos- ja siirtokustannukset laskutetaan aiheuttamisperiaatteen mukaan. Edellisessä asemakaavalausunnossa esitetyt kustannusarviot eivät enää pidä paikkaansa, koska kustannustaso on noussut merkittävästi.

Mahdolliset muutokset ja siirrot tulee neuvotella ja suunnitella ajoissa, viimeistään edellisvuonna ennen rakentamiskautta. Verkoston siirtojen ja muutosten suunnitteluun sekä toteuttamiseen tulee varata riittävästi aikaa ja suunnitelmat tulee yhteen sovittaa muun infran suunnitteluun.

VESI

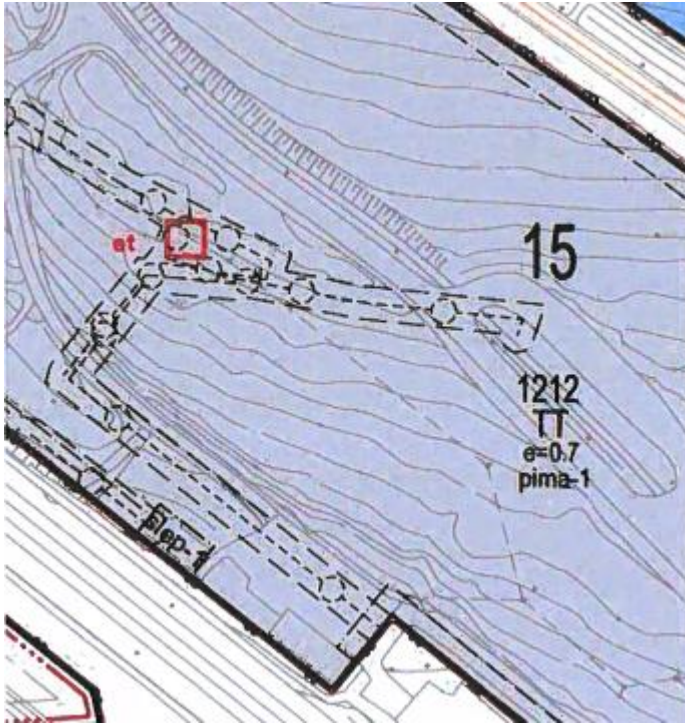
Aikaisemmasta lausunnosta poiketen puretun Hiskin koulun alueella ei ole enää tarvetta jätevesien poistojohtamiselle ja jätevesipumppaamon sijoittamiselle. Hiskin koulun alueen jätevesilinja ja pumppaamo on poistettu käytöstä.

Mikäli Kovalantien eritasoliittymä rakentuu, on risteysalueella kulkeva veden siirtolinja siirrettävä kokonaisuudessaan eritasoliittymän ulkopuolelle. Vesilinjan jättäminen liittymäalueen sisäpuolelle ja siltarakenteisiin aiheuttaa korjaustilanteessa todennäköisesti tieliittymän sulkemisen. Lisäksi liittymäalueen raskas liikenne lisää itsessään riskiä vesijohdon rikkoutumiselle.

Luonnosvaiheen kaavaehdotuksesta poiketen, on suunnittelualueen koillisreunalle Kovalantien ympäristöön osoitettu luonnonsuojelualue (SL). SL- kaavamerkityllä alueella kulkee vesijohtoja ja alueella on myös alavesisäiliö. SL- alueella tulee sallia olemassa olevien verkostojen ja vesisäiliön huolto- ja korjaustyöt.

SÄHKÖ

Kovalan risteys on tulossa Äänekosken Energian muuntamon kohdalle (et-alue), joten se aiheuttaa muuntamon siirron. Sarvelantien ja junaradan välisessä metsässä olevalle muuntamolle voisi johtorasitteen lisäksi merkata vielä oman et-alueen.

KAUKOLÄMPÖ

On tärkeää muistaa, että kaukolämpölinjoihin siirtoja ja muutoksia voidaan tehdä lämmityskauden ulkopuolella.

Kaavanlaatijan vastine:

Siirtolinjaus- ym. tekniset ratkaisut tarkentuvat tie- ja hankesuunnittelun teknisissä jatkosuunnitelmissa.

Luonnonsuojelualueen perustamispäätöksessä on mainittu alueella sallittuina toimenpiteinä olemassa olevien yhdyskuntateknisten laitteiden sekä verkoston (mm. vedenpumppaamo) ylläpito-, huolto- ja korjaustyöt.

Muuntamolle ei osoiteta kaavaan omaa kaavamääräystä. Muuntamo sijaitsee alueella, johon on kaavassa merkitty sijaitsevan tulevaa rakentamisen suunnittelua ohjaavaa maanlaista johtoverkostoa.

1.9 Keski-Suomen liitto 9.8.2022

Suunnittelualue sijaitsee Äänekoskella Hiskinmäen alueella nykyisen metsäteollisuusalueen yhteydessä. Kaavan tavoitteena on osoittaa alueelle teollisuustoiminnalle varattua aluetta. Lisäksi tavoitteena on mahdollistaa alueelle toimivat liikennöintiratkaisut.

Lainvoimaisen maakuntakaavan merkinnöistä suunnittelualuetta koskevat seuraavat: teollisuus- ja varastoalue, jolla on/jolle saa sijoittaa vaarallisia kemikaaleja valmistavan tai varastoivan laitoksen, biotalouden tukeutuva alue, kulttuuriympäristön vetovoima-alue, seudullisesti merkittävä tiivistettävä taajama, rautatie, ulkoilureitti sekä seututie. Vireillä olevan Keski-Suomen maakuntakaava 2040 varauksia (valmisteluvaiheen aineisto 7.3.2022) ei suunnittelualueelle kohdistu.

Keski-Suomen liitto toteaa lausuntonaan, että kaavaehdotuksessa on otettu huomioon lainvoimaisen maakuntakaavan tavoitteet. Kaavaratkaisussa on yleismääräyksellä huomioitu alueen sijoittuminen suuronnettomuusriskin piiriin kuuluvaan konsultointivyyhykkeeseen. Keski-Suomen liiton luonnosvaiheen lausunnossa (24.2.2020) esiin nostama ulkoilureitti on otettu kaavaehdotuksessa huomioon ja ehdotusvaiheen kaavaselostusta on täydennetty maakuntakaavan lainvoimaisuutta koskevalla tiedolla.

Kaavanlaatijan vastine:

Merkitään tiedoksi.

2 MUISTUTUKSET

2.1 Muistutus 1 28.2.2023

Muistutuksen pääkohdat:

REKKALIIKENTEEN JOHTAMINEN KAUPUNGIN KESKUSTAN LÄPI TEHDASALUEILLE

Asian ratkaisemiseksi käytettävissä on ollut vain yksi vaihtoehto kaupungin läpiajo Kotakennäntietä pitkin (n. 2,5 km VT 4.ltä). Vanha käytäntö jatkuu vaikka ympäristö muuttuu!

Tehtaiden lukumäärän muutoksia Suomessa. Tienvarsilaskennassa on huomattu, että etelän suunnasta on enemmän puun kuljetusliikennettä kuin pohjoisen suunnasta. Tilanne muuttuneen vielä lisää myöhemmin, kun Oulun ja Kemin uudet tehtaat tulevat käyttöön. Eteläiset ja itäiset suunnitelmat (lakkautettavat tehtaat ja ei uusia tehtaita) taas hyödyntänevät Äänekosken puunsaantia ja sieltä tulevaa kuljetusmäärää. Eli kuljetusmatka pitenee pohjoisen kautta.

Rekka-autojen pituus lisääntynee ja akselimäärät myös (39 m ja 11 kpl). Kaupungin keskustassa ongelmat lisääntyvät: melu, saaste, tärinä, liikenneympyrät käyvät pieniksi, pääkadun varrella olevat tieliittymät (osa) asuntoalueille käyvät vaarallisiksi, niitä on yhdistettävä ja poistettava. Liikennevalot mäkien kohdalla poistettava. Paljon keskusta-alueen suunnitteluongelmia asukkaiden viihtyvyyden hyväksi unohdetaan! Kiihdytysvaiheessa pitkä rekka kuluttaa polttoainetta 1-2 litraa enemmän- ja saaste lisääntyy! Esimerkiksi 5-kulman kerrostalossa tuntuu tärinää kun rekka-auto kulkee liikenneympyrän ohi. Kuka korvaa mahdolliset rakennuksien vauriot? Tällä hetkellä rekkaliikenteen lukumäärä on vuorokaudessa n. 240 kpl ja "myrkkyrekkvoja" 10-20 kpl. Ainekuljetukset ovat vaarallisia (osa II MS-ajalta). Uusi tehdas toisi n. 100 kpl lisää kuormia.

Kaupungin suosituin ja eniten valokuvauksien kohteena ollut Äänekoskentien vanha silta puretaan tehtaan kaavoitusehdotuksen perusteella. Kaavasunnitelma jäi voimaan vaikka uutta suunniteltua tehdasta ei tullutkaan Äänekoskelle. Se meni Kaskisiin. Em. silta on korjattu noin 5 vuotta sitten ja palvelee Äänekosken paikallista liikennettä loistavasti. Meillä on lisäksi siihen historiallinen tunneside Helsingin Olympialaisten 1952 vuoksi kuten myös Soihdu-siltaan. Silta ja sen alusta sisältävät valtavan määrän teknistä ja muutakin kaupungille ja tehtaille tarpeellista aineistoa. Nyt on asia otettava uudelleen harkintaan! Missä on ELY-keskuksen näkemys rekkaliikenteestä kaupungin keskustassa ja kaupunkilaisten mielipide?

Äänekosken kaavaosasto kiinnostui tästä vaihtoehdosta eli ns. eteläisestä liittymästä tehtaille Kuhnamo-järven yli Koiviston kylän alueelta. Olimme tuoneet sen jo aiemmin kaavaehdotuksissa esille. Olimme tiedottaneet myös K-Suomen Ely-keskusta ja tuoneet esille tämän hetken kuljetusreitin vaarallisuudet, päästöt, päästömittauslaitteiden väärät sijainnit sekä kuljetusmatkojen ylimääräiset turhat kilometrimäärät. Tämä asia on otettava uudelleen esille!

Nyt Koiviston ja Salakan aluetta halkoo 60-100 metrin levyinen valtakunnallinen ja tehtaan omat valtakunnan verkkoon liittyvät sähkölinjat (2 kpl vierekkäin). Koiviston Salakan voimalaitokselta on suora näköyhteys leveätä linjaa pitkin Henttalanmäen rinteeseen. Hirvaskankaalta ja 69-tieltä on hyvä yhteys em. alueelle. Tätä vaihtoehtoa kannattaa tutkia!

Äänekoski ja sen päättävät elimet ovat nyt ison asian ytimessä. Uskon, että asia ratkeaa helposti ja kaikki ovat lopputulokseen tyytyväisiä. Ja yhteistyö jatkuu - tehtaalle oma tie! Kaikkia tarvitaan kaupunkilaisten eteen tehtävässä työssä!

Kaavanlaatijan vastine:

Merkittään tiedoksi